

Arhim. Epifanie Teodoropulos

CELE DOUĂ EXTREME
Ecumenismul și Stilismul

(Reeditare de articole și epistole)

*Traducere din limba greacă de
Ieroschim. Ștefan Nuțescu și Adrian Tănăsescu-Vlas
Editura Evangelismos, București, 2006*

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2006

Arhim. Epifanie Teodoropulos

Volumul poate fi distribuit liber pentru uz personal.

Această lucrare este destinată tuturor iubitorilor de spiritualitate creștină ortodoxă și de istoria neamului românesc. Ea poate fi utilizată, copiată și distribuită LIBER cu menționarea sursei.

Scanare: Apologeticum

Corectura: Apologeticum

Digitalizare pdf : Apologeticum

Traducere din limba greacă după originalul:

«ΤΑ ΑΥΘ ΑΚΡΑ» του Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Ι. Θεοδοροπούλου, 2000

ISBN 973-7812-21-2

*„Fii cu luare aminte la calea picioarelor tale și toate
cărările tale să fie bine chibzuite. Nu te abate nici la
dreapta, nici la stânga, ține piciorul tău departe de rău.”*
(Pilde 4, 26-27)

© 2006 APOLOGETICUM.

<http://apologeticum.net>

<http://www.angelfire.com/space2/carti/>

apologeticum2003@yahoo.com

PROLOG

Textele prezentei cărți s-au editat în primul tom al cărții mele „Articole - Studii - Epistole” (Atena 1981). Tomul este aproape epuizat și de aceea va trebui să fie reeditat. Deoarece în ediția a doua s-ar fi adăugat și alte texte, tomul acesta, deja voluminos, ar fi devenit și mai voluminos. Mai mult, unele persoane cereau numai textele cele „antiecumeniste”, sau pe cele „antistiliste”, deoarece se interesau numai de acestea, și eram nevoit să le ofer tot tomul. Aceste două motive m-au determinat să scot textele acestea din tomul amintit mai sus și să le editez în fascicole de sine stătătoare.

De altfel, lucrul acesta a fost propus nevredniciei mele de mulți prieteni și frați în Hristos și mai ales de clerici care doreau să aibă pentru nevoile lor pastorale un volum lesne de folosit privitor la aceste două subiecte.

Mulțumesc călduros și din adâncul sufletului tuturor celor care s-au ostenit pentru *prezenta* editare, la fel și prietenului și prea iubitului frate A.D.A. și iubitului meu ucenic în Hristos I.K.G. Domnul Dumnezeu să pomenească osteneala și dragostea lor.

Nădăjduiesc că prezenta ediție va putea folosi multe suflete și astfel se va slăvi numele Domnului Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Cel binecuvântat în veci...

S-a scris în Atena în luna iunie a anului mântuirii 1985.

E.I.T.

A.

DESPRE „ECUMENISM”

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE TOATĂ PEA CINSTITA IERARHIE

Prea Fericite,
Prea Sfințiilor,

Este cunoscut faptul că revista aceasta, precum și întreaga Asociație „Trei Ierarhi” reprezintă în Biserică poziții tradiționaliste. Așadar, cum era și de așteptat, a luat poziție în repetate rânduri împotriva trimerii de reprezentanți ortodocși și mai ales clerici, la Consiliul „Mondial” cu numele, dar pan-protestant cu lucrul, al „Bisericilor”. Am luat poziție deoarece credem că nici un bine nu va urma din această participare, ci mai degrabă vătămare pentru Biserica noastră. Nu ne-a fost cu puțință să înțelegem care a fost motivul serios al acestei participări. Nu cumva pregătirea terenului și *crearea* premizelor, fie acestea cât de mici, pentru o viitoare unire? Dar o astfel de justificare ar fi ridicolă.

Cum este cu puțință să existe chiar și o slabă nădejde de unire, atunci când Protestantismul nu reușește propria sa unire, fiind secționat în nu mai puțin de două sute de confesiuni? Cum este cu puțință să existe chiar și cea mai mică nădejde de unire, atunci când numărul acestor confesiuni nu numai că nu se micșorează pe timp ce trece, ci, dimpotrivă, crește și se înmulțește? Dacă cândva va sufla în nenorocitul Protestantism duhul unirii, atunci firesc ar fi ca unirea să se arate și să se săvârșească **mai întâi** în sânurile lui și după *aceea* să caute extinderi. Așadar, dacă vom vedea vreodată Protestantismul unit în cuget și constituit într-o singură confesiune, atunci va avea o îndreptățire toată lucrarea noastră îndreptată spre unire. Deoarece această unire făcută în sânurile lui va constitui o dovadă necontestată a sincerității intențiilor lui de unire cu celelalte confesiuni creștine. Dar până atunci se impune un singur răspuns la dorințele și declarațiile de unire (chipurile) ale Protestantismului celui cu mii de capete: „Doctore, vindecă-te pe tine însuși!” Ce este mai mult decât aceasta este de la cel viclean...

Nu cumva participarea se face pentru a-i... lumina(!?) pe protestanți cu privire la învățătura Bisericii noastre? Dar protestanții cunosc învățătura aceasta poate mai bine decât reprezentanții noștri... Operele multor scriitori ai Protestantismului sunt convingătoare în acest sens. Nu lipsește cunoașterea învățăturii ortodoxe, ci lipsește recunoașterea acesteia ca fiind singura învățătură cu adevărat apostolică.

În fine, nu cumva participarea urmărește asigurarea importurilor de *brânză* din Olanda? Dar în privința asta mai bine să păstrăm tăcerea.

Așadar, Prea Sfințiilor Părinți, nu există nici un motiv să participăm. Cu toate acestea observăm cu durere dese trimerii de reprezentanți. Pentru aceasta, ne rugăm lui Dumnezeu să lumineze pe păstorii noștri ca ei să pună capăt acestei situații. Cu toate acestea, niciodată nu ne-ar fi trecut prin gând că Consiliul n-a fost, în zdrobitoarea sa majoritate, un fierbinte mărturisitor și sprijinitor al adevărilor creștine de temelie, dintre care cel mai mare este învierea Domnului.

Dintr-o oarecare publicație recentă a Mitropolitului Irineu al Samosului („Biserica Ortodoxă de Răsărit în fața Mișcării Ecumenice Creștine”) ne-am înștiințat însă de lucruri **mai mult decât uluitoare**. Adică ne-am înștiințat că la Consfătuirea de la Amsterdam propunerea reprezentanților noștri de a se adăuga la baza dogmatică a „Consiliului Mondial” credința și în Dumnezeu-Tatăl a fost respinsă. Același lucru s-a întâmplat și la Consfătuirea de la Evanston cu propunerea ca subiectul principal „Domnul cel răstignit, nădejdea lumii” să fie completat cu cuvintele „**și înviat**”. (Nu are importanță dacă au fost respinse din motivul X sau din motivul Y, deoarece Credința nu ia în seamă intențiile). Iar după aceasta reprezentanții noștri

au fost în stare să mai rămână acolo și n-au luat-o la fugă care încotro, scuturându-și până și praful de pe încălțămintele lor!!! Este cu puțință, Prea Sfințiților Părinți, ca închipuirea Voastră să-l conceapă pe Apostolul Pavel, propovăduitorul cu suflare de foc al învierii, ca membru al Consiliului după o astfel de hotărâre? Și totuși! Biserica Apostolului Pavel a fost în stare să rămână membră a acestui Consiliu al deșertăciunii, care, umplând de hotărâri apostate dreptele sale, socotea să ascundă Învierea Domnului!

Prea Sfințiților Părinți,

Știți mai bine decât oricine că Creștinismul este religia cea mai legată de persoană. Creștinismul stă sau cade prin persoana întemeietorului său. Iar întemeietorul său stă sau cade prin faptul învierii. Dacă Hristos a înviat, atunci într-adevăr este Fiul lui Dumnezeu și tot ceea ce a spus este adevăr. Dacă Hristos a înviat, atunci într-adevăr diavolii au căzut și lumea s-a slobozit. Dacă Hristos a înviat, atunci cerurile să se bucure și pământul să se veselească. Dacă Hristos a înviat, atunci cu toții am trecut de la moarte la viață și de pe pământ la cer, cântând cântare de biruință... Dar dacă Hristos n-a înviat, atunci n-a fost nimic și ne-am înșelat în chip înfricoșător. Dacă Hristos n-a înviat, atunci nimeni nu înviază. Dacă Hristos n-a înviat, atunci propovăduirea este deșartă, deșartă este și credința. Dacă Hristos n-a înviat, atunci suntem mai nenorociți și mai de plâns decât toți oamenii...

Prea Sfințiților Părinți,

Paharul răbdării unei părți deloc mici a credincioșilor mireni și a preoților evlavioși e gata să se verse, îngăduința față de atâtea și atâtea cedări și compromisuri se epuizează din zi în zi. Nu mai aruncați în mâhnire, în zbucium și suspin plinătatea (Bisericii - n.t.), care compară poziția noastră plină de compromisuri cu statornicia neînduplecată a Bisericii Romano-Catolice. Rupeți orice legătură cu tăgăduitorii Faptului mântuirii lumii. Voi, reprezentanții Bisericii celei una și singură adevărată, nu mai mâhniți pe Domnul, împreună șezând și discutând cu aceia la același nivel. Rupeți orice legătură cu cei ce au lepădat credința în înviere. Și propovăduiți *urbi et orbi* că „*cel ce răstălmăcește cuvintele Domnului după poftele sale și spune că nu este nici înviere, nici Judecată, unul ca acesta este primul născut al Satanei*”¹. Și cu cei întâi născuți ai Satanei bineînțeles Biserica Ortodoxă nu trebuie să aibă legături.

Cu adânc respect,

„*SFINȚII TREI IERARHI*”, aprilie 1958

¹ Sfântul Policarp, *Epistola către Filipeni*, 7,1.

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE PREA FERICITUL PATRIARH ECUMENIC

Prea Fericite,

De câțiva ani plinătatea chinuită de durere a Bisericii Ortodoxe, plinătatea care crede în mod conștient, se află înaintea unor acrobații primejdioase făcute în domeniul credinței ale întâiului Episcop al Ortodoxiei. Așa stând lucrurile, ca să trecem cu vederea altfel de acrobații, comportamentul Prea Fericirii Voastre și al unor reprezentanți ai Prea Fericirii Voastre față de Papa și papism aruncă în mâhnire nespūsă dar și într-o înfricoșătoare încercare sufletească pe fiii cei cu adevărat ortodocși ai Bisericii.

Corespondați cu Papa în toată regula bisericească, ca și cum am trăi în secolul al V-lea după Hristos. Vă supuneți la călătorii lungi și chinuitoare ca să vă întâlniți. Schimbați cu el străngeri la piept cordiale și sărutări frățești, îl numiți pe el „Primul episcop al Creștinătății”, iar pe Prea Fericirea Voastră înșivă „al doilea”. Propovăduiți *urbi et orbi* că „nici o deosebire nu desparte cele două Biserici”. Vă rugați împreună cu reprezentanții lui și vă comportați față de el aproape la fel ca și cu episcopii ortodocși, înlăturați afurisenii de veacuri, care, chiar dacă admitem că au fost aruncate sub imperiul iritării inițiale produse de anumite evenimente de moment și ca reacție la acele evenimente, nu exprimă în mai mică măsură cugetarea sobornicească a Ortodoxiei celei fără de prihană și purtătoare de Dumnezeu și nu constituie decât simpla punere în aplicare, deși cu întârziere, a dispozițiilor Dreptului Canonic al Bisericii, care impun alungarea din Staulul cel făcut de Dumnezeu a oilor „a căror boală e de nevindecat și spre moarte”, adică a ereticilor și stricătorilor credinței.

Prea Fericite,

Care din aceste două lucruri s-au întâmplat: Papa a venit la Ortodoxie sau Prea Fericirea Voastră la papism? Dacă s-a întâmplat primul, vestifi-l ca să-l prăznuim cu bucurie mare cu toții și să dănuim împreună. Dacă s-a întâmplat al doilea, spuneți-ne-o cu sinceritate și direct ca să ne încredințăm că împreună cu Roma cea veche a căzut și cea Nouă sub erezie. Dacă nu s-a întâmplat nici una din acestea, ci și Prea Fericirea Voastră și Papa ați rămas fiecare între hotarele sale, atunci cum se explică acțiunile pe care Prea Fericirea Voastră se îndărătnicește să le întreprindă? Cum este cu puțință ca ereticul Papa să fie primul episcop al Creștinătății, iar Prea Fericirea Voastră al doilea? Când i-a numărat Biserica noastră pe episcopii ortodocși împreună cu episcopiieretici? Vorbiți limba scumpătății dogmatice și canonice sau cea abilă a fățarniciei diplomatice? Sunteți episcop sau diplomat? Cum este cu puțință să se ridice pedepsele canonice ale Bisericii atunci când obiectul acestora (*erezia*) nu numai că continuă să existe, ci se mărește, se întinde în voie și se îngâmfă? Și dacă n-ar fi existat afurisiri împotriva papistașilor pentru schimbările pe care au cutezat să le săvârșească în Credință, ar fi trebuit ca astăzi să fie vestite prin hotărâre de obște a Bisericilor Ortodoxe, ascultătoare poruncilor răspicate și limpezi ale Sfintelor Canoane. Așadar, cum sunt ridicate și de ce?

Prea Fericite,

Se zvonește că acționați așa cum acționați, ca întovărășindu-vă cu Vaticanul cel lumește atotputernic să vă opuneți urltelor turcești prin strălucirea și puterea dată de alianța

cu el și că procedați astfel pentru a sprijini Tronul cetății de scaun a împăraților de altădată, care este amenințat și se clatină în chip jalnic.² Dacă acesta este adevărul, vă rătăciți și în deșert vă osteniți. Avem ca aliat pe Dumnezeu, Prea Fericite, da sau nu? Dacă da, atunci „*unul va goni mii și doi vor muta zeci de mii*”³; atunci „*și valuri dacă se vor scula, și mări*”⁴, mânia fiarelor turcești va fi mai neputincioasă decât *pânza* de păianjen; atunci „*vor înflori și se vor bucura cele pustii ale Iordanului*”⁵, iar „*șchiopul va sări ca cerbul și limpede va fi limba gângavilor*”⁶; atunci... o, atunci „*înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu*”⁷!... De nu, atunci pentru ce „*ne-am nădăjduit spre boieri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire*”⁸? Atunci, Prea Fericite, deja ni se potrivesc cuvintele prorocului: „*Vai celor ce se pogoară în Egipt pentru ajutor; celor ce se nădăjduiesc în cai și în căruțe pentru că sunt multe, și de călăreți mulțime multă, și n-au nădăjduit în Sfântul lui Israil, nici n-au căutat pe Domnul. Iar El înțelepțește a adus asupra lor rele și cuvântul Lui nu va fi în zadar și se va scula asupra oamenilor răi și asupra nădejzii lor celei deșarte, spre om egiptean și nu spre Dumnezeu, spre trupuri de cai în care nu este ajutor; iar Domnul va pune mâna Sa peste ei și vor osteni cei ce ajută și toți vor pieri de sabie.*”⁹

Prea Fericite,

Mai bine să se dezrădăcineze istoricul Scaun al Constantinopolului și să se răsădească în vreo insulă pustie a mării sau chiar să se înece în adâncurile Bosforului decât să se întreprindă chiar și cea mai mică abatere de la linia de aur a Părinților, ce strigă într-un glas: „*Nu este loc de pogorământ în cele ale credinței*”. Cele șapte sfeșnice ale Apocalipsei s-au stins de mult timp din pricina păcatelor noastre. Cele șapte Biserici Apostolești, Biserici care au avut cinstea cea înaltă de a primi Scrisorile din cer prin mijlocirea Văzătorului de cele cerești și insuflatului de Dumnezeu din Patmos, au lipsit de pe fața pământului. Iar acolo unde altădată se săvârșea Jertfa cea înfricoșătoare și se înălța Cântarea întreit sfântă, astăzi, poate, cântă „*corbii de noapte*”¹⁰ sau „*dănțuiesc onocentaurii*”¹¹. Și totuși. Mireasa Domnului n-a murit. Biserica lui Hristos n-a pierit. Continuă, rănită și însângerată ca și întemeietorul ei, însă pururea vie și nebiruită, călătoria sa prin veacuri, luminând, încălzind, născând întru viață și mântuind. Așadar, ea nu va muri chiar de se va muta sau va muri Scaunul ecumenic. Nici un ortodox nu dorește strămutarea sau moartea Scaunului ecumenic. Să nu fie! Dar, pe de altă parte, nici unul nu va jertfi pentru el o iotă sau o cirtă din Credința ortodoxă.

Luptați-vă pentru el din răputeri. Nu numai că aveți dreptul, ci sunteți obligat să-l sprijiniți, Prea Fericite, pe cât vă stă în putere. Să jertfiți pentru el orice: bani, moșii, cinstiri, slave, odoare de preț, diaconi, preoți, episcopi, chiar și pe patriarhul Atenagora. Însă numai una să țineți, una să păziți, una să apărați, una să nu jertfiți: **Credința ortodoxă!** Scaunul ecumenic are preț și folos numai și numai când împrăștie peste tot pământul lumina cea dulce și neînserată a Ortodoxiei. Farurile sunt folositoare pentru a lumina celor ce umblă pe mare, ca să se păzească de stânci. Dar când lumina lor se stinge, atunci devin nu numai nefolositoare, ci și primejdioase, fiindcă se prefac în stânci chiar ele.

² Astfel de justificări se aud din nou astăzi după patru decenii. Noul Papă eretic Benedict XVI cheamă Ortodoxia la unitate chipurile pentru a lupta împotriva secularizării, când de fapt Vaticanul și ecumenismul susțin secularizarea prin faptul că susțin noua ordine mondială anticreștină. (Nota Apologeticum).

³ Deut. 32, 30.

⁴ Cuvântul dinainte de plecarea în surghiun.

⁵ Is. 35, 2.

⁶ Is. 35, 6.

⁷ Is. 8, 9.

⁸ Ps. 145, 2.

⁹ Is. 31, 1-3.

¹⁰ Ps. 101, 7.

¹¹ Is. 31, 21-22.

Cele două extreme: ecumenismul și stilismul

Prea Fericite,

Ați înaintat deja mult. Picioarele Prea Fericirii Voastre au atins apele Rubiconului¹². Răbdarea multor mii de suflete evlavioase, clerici și mireni, se epuizează văzând cu ochii. Pentru dragostea Domnului, întoarceți-vă! Nu vă apucați să creați în Biserică schisme și erezii. Vă ispitiți să uniți cele despărțite și ceea ce veți reuși este numai să rupeți cele unite și să creați crăpături în terenul tare și compact de până astăzi. Veniți-vă întru sine! Reveniți-vă! Dar vai! Ați lăsat multă cale în urmă. Deja „*spre seară este și s-a plecat ziua...*”¹³ Cum veți vedea hăurile căscate ce vor întretăia în scurtă vreme cărarea pe care mergeți? Dar fie, fie ca Cela ce oarecând a făcut „*să stea soarele la Gavaon și luna în valea Ailon*”¹⁴ să repete minunea și să prelungească încă o dată lungimea zilei, să mai întărească lumina ei și să vă deschidă ochii ca să vedeți, să înțelegeți și să vă întoarceți. Amin.

Cu cel mai adânc respect,

„*TREI IERARHI*”, decembrie 1965

¹² Râu care alcătuia granița dintre Italia și Galia Cisalpină. Trecându-l, Cezar a început războiul civil cu Pompei: o atare acțiune nu era îngăduită de legea romană unui general aflat în fruntea armatei sale fără un ordin expres al senatului (n. red. rom.).

¹³ Lc. 24, 29.

¹⁴ Isus Navi 10, 12.

IUBIRE ȘI ADEVĂR
(Epistolă către Patriarhul ecumenic)

„Sub deviza iubirii fără condiții și fără limite”

(Mesajul patriarhal rostit la Nașterea Domnului - 1968)

Prea Fericitului Patriarh ecumenic Atenagora,

Constantinopol

Prea Fericite Părinte,

„*Mic sunt între frații mei și mai tânăr în casa tatălui meu*”¹⁵, după cuvântul Psalmistului. De aceea, cu sfială m-am hotărât să mă adresez Prea Fericii Voastre, primul, potrivit judecății ce-o știe Domnul, dintre episcopii Bisericii Ortodoxe. Fiți încredințat că fac aceasta nu spre afirmare și paradă, ci numai pentru liniștirea conștiinței mele, care, cu o silă nesuferită, îmi impune să pun în lucrare spusa lui David: „*Grăit-am mărturiile Tale înaintea împăraților și nu m-am rușinat.*”¹⁶

Bineînțeles, nu știu dacă glasul meu cel slab va ajunge până la urechile Prea Fericii Voastre, dat fiind că sunete puternice „*de trâmbițe, strune și organe, de psaltire, alăută și chimvale și tot felul de instrumente muzicale*”¹⁷ se aud împrejurul Prea Fericii Voastre și înăbușă orice glas mai slab.

În tot cazul, este bine să știți că cei ce se țin cu tărie de predaniile părintești, clerici și mireni, nu numai că vor face notă discordantă în concertul de mai sus, pe care îl dirijează, precum nu s-ar fi convenit, degetul Prea Fericii Voastre, ci nici chipului de aur al blestematului „ecumenism”, pe care l-ați pus în câmpul Deira, nu se vor închina, de s-ar și încinge cuptorul de șapte ori „*cu câlți, cu vreascuri și cu smoală*”¹⁸, de s-ar și pregăti groapa leilor.

Prea Fericite,

Pretextul pentru trimiterea prezentei mi-a fost dat recent de epistola unei alese obști monahale din Sfântul Munte, prin care își exprima neputința de a continua să vă pomenească la slujbe și a cerut părerea smereniei mele în privința aceasta. Dar măcar de ar fi numai această epistolă! Aproape zilnic sunt asediat prin apeluri personale și epistole de mulți clerici care spun că au ajuns la capătul răbdării. Zilnic stăm și primim neliniștea mulțimilor de suflete evlavioase. Zilnic ne nevoim să alungăm din multe conștiințe sminteli grele provenite din declarațiile sau acțiunile Prea Fericii Voastre, în fine, zilnic suntem ocărăți - prin viu grai și în scris - de oameni ajunși la capătul răbdării, ce ne numesc „fricoși” și „trădători” fiindcă vă suferim.

¹⁵ Ps. 151, 1.

¹⁶ Ps. 118, 46.

¹⁷ Dan. 3, 5.

¹⁸ Dan. 3, 46.

Prea Fericite,

Atât Prea Fericirea Voastră cât și cei care vă urmează cântați pe toate glasurile troparul „Iubirii”. Iubire, iubire, iubire! „Iubire fără condiții și fără limite”. În numele acestei iubiri, în numele acelei iubiri, în numele celeilalte iubiri... Lucru curios! Dacă inima Prea Fericirii Voastre revarsă atâta iubire și din ea izvorăsc râuri îmbelșugate ce ajung până la marginile Apusului și se fac mare unde, în tihnă și cu plăcere, înoată mulțimea de eretici, cum nu dăruieți câteva picături de iubire și sărmanilor ortodocși? Acelor ortodocși care se smintesc văzând pe patriarhul ortodox al Constantinopolului că - în numele iubirii! - nesocotește Sfinte Canoane, că răstoarnă tradiții de veacuri, că dărâmă ziduri de apărare, că mută hotare pe care le-au așezat Prea Sfinți Părinți ai Bisericii. Pentru aceștia au secat izvoarele iubirii Prea Fericirii Voastre? Pentru aceștia nu există nici o fărâmă de afecțiune? Nici măcar o urmă de milostivire sau îndurare? Așadar, iubire pentru eretici, iar pentru ortodocși nepăsare și dispreț! În cele din urmă, încotro îndreptați Biserica, Prea Fericite?

Dar oare îi iubiți cu adevărat pe eretici? Ascultați, Prea Fericite, un adevăr paradoxal: NU! Noi îi iubim cu adevărat și sincer pe eretici, noi cei „înguști la minte” și „fanatici”, iar nu Prea Fericirea Voastră și cei dimpreună cu Prea Fericirea Voastră. Iubirea Prea Fericirii Voastre nu este curată, ci părută și măsluită; nu este pogorâtă de Sus, ci pământescă, sufletească, diavolească... Cine iubește fără fățarnicie pe cel bolnav? Cel ce-i spune: „Ești cât se poate de sănătos, mănâncă ce vrei”, pricinuindu-i astfel boală mai grea și moarte mai grabnică, sau cel care-i arată că e bolnav și-i interzice alimentele vătămătoare? Noi, care dăm în vileag rătăcirile ereticilor și propovăduim că urmează o cale foarte greșită, poate că vom pricinui în ei criză de conștiință și dorință de căutare a adevărului. Prea Fericirea Voastră și cei dimpreună cu Prea Fericirea Voastră, propovăduind că „nimic nu ne desparte” de eretici etc., îi amorțiți și-i adormiți și închideți înaintea lor calea adevărului. Astfel, în situația aceasta se potrivește cuvântul prorocesc: „*Poporul meu, cei ce vă fericesc pe voi vă înșeală*”¹⁹. Și „*că nu vorbele goale arată cele ce sunt de fapt*”. Pe care eterodox l-ați adus la Ortodoxie Prea Fericirea Voastră și alaiul de episcopi mieroși și nevertebrați al Prea Fericirii Voastre? Pe nici unul, Prea Fericite! Nici unul, cu toate călătoriile, congresele, ospetele, darurile și zâmbetele. Doar niște ortodocși „fanatici” s-au făcut pricină de atragere a ereticilor la adevărul Ortodoxiei.

Ați înțeles oare, Prea Fericite, unde puteți conduce cu lozinca Prea Fericirii Voastre: „Iubire fără condiții și fără limite”, dacă se va izbuti să se pună în lucrare peste tot? Iată câteva exemple:

a) Judecătorii vor elibera pe toți, vinovați și nevinovați deopotrivă. Închisoarea este posibil să se interpreteze ca o manifestare de iubire numai dacă iubirea are „condiții și limite”. Atunci când iubesc „fără condiții și limite”, cum voi închide pe cel căruia nu-i face plăcere închisoarea și o suferă cu greu?

b) Dascălii vor trece clasa și pe cei mai nepăsători dintre elevi. Ce fel de iubire „fără condiții și limite” am atunci când condamn la pierzare într-un an întreg atâția și atâția tineri?

c) Părinții nu vor refuza fiilor lor nici lucrurile cele mai vătămătoare.

d) Relațiile sexuale înainte de căsătorie vor ajunge lege a Bisericii. Ce fel de iubire „fără condiții și fără limite” am atunci când interzic unei perechi tinere să porceadă la „întregirea” dragostei lor înainte de a se binecuvânta unirea lor de către Biserică? De ce să-i osândesc pe ei la o așteptare greu de îndurat, adeseori de mulți ani, atunci când condițiile nu îngăduie săvârșirea grabnică a căsătoriei?

e) Prea Fericirea Voastră însuși nu veți putea pedepsi nici un cleric, chiar dacă a căzut în cele mai grele încălcări. Și cu toate acestea, nu numai că, cu câtva timp mai înainte, ați osândit și caterisit și izgonit din Sfântul Munte un întreg grup de ieromonahi (nu cunosc pe nici unul dintre ei și, prin urmare, nu scriu acestea spre apărarea lor), ci se aude că pregătiți și alte pedepse de moarte (caterisiri adică) împotriva unor clerici din America, care s-au

¹⁹ Is. 3, 12.

rupt (pe drept sau pe nedrept, nu știu) de împărțășirea cu Prea Fericirea Voastră. Dar atunci unde mai este dragostea Prea Fericirii Voastre cea „fără condiții și fără limite”? O, în ce haos religios și social ar fi putut duce aplicarea lozincii: „Iubire fără condiții și fără limite”!

Prea Fericite,

O pildă mișcătoare de purtare față de cei ce n-au înțeles adevărul ne-a lăsat Domnul nostru Iisus Hristos. Deschideți la capitolul 6 din Evanghelia de la Ioan. Veți vedea acolo lucruri uimitoare: Domnul învață adevărurile mai presus de fire ale Tainei Sfintei Euharistii. Niște ascultători groși la minte, nu pot să le înțeleagă și se depărtează plini de nemulțumire. Ce face atunci Iubirea întrupată, Dumnezeu-Omul? Nu cumva aleargă să-i ajungă din urmă pe cei ce au plecat și să le dea „explicații” cu privire la cele spuse de către El? Încearcă să afle o formulare în stare să-i facă pe aceia să primească cele spuse? Nu! Dar ce face? Înfricoșător lucru! El, Care a plecat cerurile și S-a pogorât; El, Care l-a iubit pe om - pe fiecare om - până la moarte, și încă moarte pe cruce; El, Care pentru oaia cea pierdută a fost bucuros să coboare în prăpăstiile adânci și să urce pe vârfurile cele greu de ajuns ale munților; El, Care a fost în stare să se smerească până la a spăla picioarele de rob, refuză să mai discute cu ei. Nu acceptă nici un compromis în adevărul Credinței, nu face nici o cedare. Ci, aspru și neînduplecat, se întoarce către cei doisprezece, cei prea iubiți ai Săi, pe care „i-a ales din lume”²⁰ și pe care „i-a iubit până în sfârșit”²¹ și-i întreabă: „Nu vreți să plecați și voi?” Oglindiți-vă, Prea Fericite, în această oglindă cerească a purtării Domnului față de cei ce nu au fost de acord cu adevărul... Măsurați-vă cu această măsură dumnezeiască... Cântăriți-vă pe acest cântar nemuritor... Câtă lipsă veți afla!... Da! Veți afla o lipsă înfricoșătoare și o mână tainică va scrie și pentru Prea Fericirea Voastră, „pe tencuiala peretelui casei”²² Prea Fericirii Voastre, ceea ce s-a scris pentru Baltazar, împăratul Babilonului: „Mani, tekel, fares”²³. Afară numai de veți afla Prea Fericirea Voastră la Domnul lipsă de iubire...

Vreți și altă oglindă, altă măsură, alt cântar? Iată: Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel. Limbaj foarte aspru, muștrare foarte dură. Nici o cedare, nici un compromis. „Dacă vă tăiați împrejur, Hristos nu vă va ajuta la nimic”²⁴. „Mă tem de voi să nu mă fi ostent în zadar la voi”²⁵. Cine a spus aceasta? Pavel, gura lui Hristos, cel ce i-a iubit pe toți și s-a jertfit pentru toți, cel ce se ruga să fie „anatema de la Hristos”²⁶ pentru ceilalți! Dar care a fost subiectul neînțelegerii cu galatenii? Tăierea împrejur. Adică o lege cu valabilitate vremelnică, dar totuși rânduită de Dumnezeu, iar nu născocire a dracilor ca infailibilitățile și primatele papale. Așadar, pentru această tăiere împrejur Pavel nu șovăie să tune: „Dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evangheliie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema. Precum v-am spus mai înainte și acum vă spun iarăși: Dacă vă propovăduiește cineva altceva decât ați primit - să fie anatema!”²⁷ Și acesta era lipsit de iubire? Ce păcat că nu trăiește astăzi ca să ia lecție de iubire de la unii episcopi contemporani de-ai Prea Fericirii Voastre. Iată ce a scris unul dintre aceștia cu câțva timp mai înainte: „Toate Sfintele Canoane care îi îngrădesc pe credincioși într-o izolare și păzire de ceilalți necreștini și neortodocși au nevoie de o anume reformare. Biserica nu poate evita amestecul ei cu lumea, dacă într-adevăr vrea să o câștige. Dintre acestea, cu desăvârșire inaplicabil pentru epoca noastră, ca lipsit de iubire, este Canonul 45 al Sfinților Apostoli (care interzice rugăciunea împreună cu ereticii)... Mult mai desuet încă este Canonul 56 al Sfinților Apostoli, care interzice chiar intrarea în casa

²⁰ In. 15, 19.

²¹ In. 13, 1.

²² Dan. 5, 5.

²³ Dan. 5, 25.

²⁴ Gal. 5, 2.

²⁵ Gal. 4, 11.

²⁶ Rom. 9, 5.

²⁷ Gal. 1, 8.

de rugăciune a eterodocșilor sau în sinagoga iudeilor”²⁸. Dar nefericitul nu știe două lucruri:

a) Că aceste Canoane nu constituie decât în mod simplu ecoul purtării amintite a Domnului față de cei ce nu se pleacă adevărului, ecoul textului pomenit mai sus al Sfântului Apostol Pavel (Gal. 1, 8), precum și al celui al Sfântului Ioan, ucenicul iubirii prin excelență: „*Dacă cineva vine la voi și nu aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă și să nu-i ziceți: Bun venit!*”²⁹ Așadar, atunci când episcopul de care ne este vorba reformează Sfintele Canoane, să nu uite să... reformeze și izvorul acestora: **Evangelia**. Altfel lucrarea lui va rămâne neterminată.

b) Dacă sus pomenitele Canoane sunt lipsite de iubire, atunci, foarte simplu, este lipsită de iubire și Biserica, care nu numai că a validat și a adoptat în mod oficial și valabil aceste canoane, ci le-a și aplicat și s-a condus după ele veacuri întregi. Dacă Biserica este lipsită de iubire, atunci, foarte simplu, ar fi fost demult părăsită de Duhul Sfânt, Care este izvorul iubirii. Dacă Biserica a fost părăsită de Duhul Sfânt, atunci a mințit Mântuitorul - milostiv fii mie, Doamne! - Care a adeverit că Mângâietorul va rămâne în Biserică în veac și o va povătuși la tot adevărul³⁰. Iată unde duc afirmațiile faimoșilor episcopi ai Patriarhiei! Mai multe și mai rele decât cele de mai sus a trâmbițat și Iacov al Americii, precum și *oarecare* alții. Troparul „modernismului” și „progresului”, cântat pe toate vocile de multe guri, aproape că ne-a spart timpanele. „Creștinismul să se modernizeze”, iată „cerința timpului”, după *părererea* „spiritelor elevate”!

Biserica să se „modernizeze”? Dar pentru ce? Cele nedesăvârșite *evoluează*, cele vremelnice se actualizează, cele pieritoare se schimbă. Ca Dogmă și ca Har, ca Credință și ca viață de sfințenie, Biserica este ceva mai presus de timp. Cum va evolua ceea ce este desăvârșit? Cum se va moderniza ceea ce este atemporal? Cum se va schimba ceea ce este nepieritor? Dar care este motivul „modernizării”? Hristos „*ieri și azi și în veci - este același*”³¹. Și diavolul este același astăzi ca și cu mii de ani înainte. Și păcatul este același. Și virtutea este aceeași. Și omul același, sinteză tragică între măreție și ticăloșie. Ce să se schimbe? Numai una: Mijloacele. Nimic altceva. Mai demult cei răi ucideau cu ciomagul sau cu cuțitul, astăzi este cu puțință să fie omorâte popoare întregi prin mașini perfecționate, însă esența faptului este aceeași. Ucideri am avut și atunci, ucideri avem și astăzi. Există virtute sau răutate necunoscute celor din vechime, care să fie invenție a secolului XX? Nimeni nu este împotriva folosirii și în lumea Bisericii a mijloacelor tehnice moderne (de pildă radioul sau televiziunea) pentru răspândirea Evangheliei. Dar a aceleiași Evanghelii, a Evangheliei lui Hristos Celui răstignit, nu a alteia!

Dacă al Prea Fericirii Voastre Iacov al Americii este de *părerere* că „nu este cu puțință să ne mai păcălim pe noi înșine și să spunem că Creștinismul, așa cum l-am înțeles noi, este într-adevăr potrivit pentru poporul nostru”, că „avem nevoie de un Creștinism nou (!!!) bazat în întregime pe percepții (!!!) și condiții noi” și că „nu mai este cu puțință să transmitem generațiilor viitoare Religia așa cum am aflat-o noi”³², este mai bine să părăsească Biserica cât mai repede și să formeze oricâte „noi Creștinisme” - sau mai degrabă iacovisme - vrea. Fie că vorbește prin gură, fie prin hârtie și cerneală, fie prin sânge, fie prin lacrimi, fie prin mijloace tipografice, fie prin radio, fie prin televiziune, fie prin sateliți artificiali, fie prin orice alt mijloc, Biserica Ortodoxă va avea ca propovăduire a sa până la sfârșitul veacului asta și numai asta: pe „*Hristos cel răstignit: pentru iudei sminteală; pentru elini nebunie. Dar pentru cei chemați și iudei și elini pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu.*”³³ Și „*câți vor umbla după dreptarul acesta, - pace și milă asupra lor și asupra Israelului lui Dumnezeu*”³⁴.

²⁸ Revista „*Ekklesia*” (Biserica), 15.07.1967, p. 400.

²⁹ II In. 10.

³⁰ In. 14, 26; 16, 13.

³¹ Evrei 13, 8.

³² iarul „*Estia*” (Vatra), 5.10.1967.

³³ I Cor. 1, 23-24.

³⁴ Gal. 6, 16.

Dar de ce să ne mirăm de asemenea declarații!... Oamenii aceștia adevărații zicala „cum le e felul așa și vorba”. „*Din prisosința inimii vorbește gura*”... Atare spuse sunt o urmare firească. Oameni ce iubesc plăcerile și răsfățul. Oameni ce trag la cele mai luxoase hoteluri, în care locuiesc Cresușii³⁵ lumii acesteia, oameni ce mănâncă la mese împodobite cu flori și cu acompaniament muzical, oameni ce tipăresc reviste luxoase în care, printre altele, se scrie și ce... se va servi la dineurile „Congreselor clerico-mirenești” pe care le conduc. Este firesc ca astfel de oameni să vrea creștinisme „noi”. Creștinismul pescarilor. Evanghelia sărăciei, Predica nebuniei Crucii, Biserica nevoinței, a lacrimilor și a muceniciei fără îndoială că nu-s „croite pe măsura lor”. Dar „*dacă iubeau bogăția (și împărățiile lumesti), pentru ce uceniceau pe lângă Cel ce învăța despre sărăcie (și împărăția Cerurilor)?*”... Ce caută aceștia lângă Iisus?

Prea Fericite,

Din nefericire, la declarații inadmisibile din punct de vedere teologic se avântă nu numai episcopii Patriarhiei, ci și Prea Fericirea Voastră înșivă. Vă aduceți aminte de vechile fraze ale Prea Fericirii Voastre în care spuneți că unite, toate Bisericile existente astăzi vor „reîntemeia (!!!) Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească, care să coexiste în Răsărit și în Apus”³⁶ Dar ce „să se reîntemeieze”? Desigur, nu ceea ce există, ci ceea ce a dispărut; nu ceea ce funcționează, ci ceea ce a încetat. Nu ceea ce trăiește, ci ceea ce s-a desființat. A lipsit așadar „*Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească*” și trebuie reîntemeiată? Dar atunci spunem minciuni mărturisind în fiecare zi în Simbolul Credinței existența „*Bisericii celei Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească*”? Atunci cum rămâne cu cuvintele Domnului care spun că pe Biserică „*nici porțile iadului nu o vor birui*”³⁷? Departe cu hula! „*Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească*” nu are nevoie de reîntemeiere, deoarece niciodată n-a fost desființată, niciodată n-a lipsit, niciodată n-a încetat să existe. S-a înființat la Cincizecime și de atunci există și trăiește și se mișcă neîncetat, luminând, încălzind, hrănind, sfințind, înălțând la ceruri. Prin harul lui Dumnezeu, aparținem acestei Biserici și în ea suntem datori să-i chemăm pe toți.

Prea Fericite,

Prea Fericirea Voastră ați luat startul de mult, în timp ce papismul a rămas neclintit pe aceleași poziții. Unde ați văzut fie și cele mai mici dovezi de părăsire a rătăcirilor papale, mai ales a primatului sau infailibilității? Nu numai în vremurile mai vechi, dar și în cea din urmă, când „Dialogul iubirii”, împins la culme prin Prea Fericirea Voastră, și „duhul ecumenist” au luat chip de „*suflare ce vine repede*” - dar nu cerească - „*și zguduie Casa*” unde suntem adunați³⁸, adică Biserica Ortodoxă a lui Hristos, papismul n-a trecut cu vederea nici o ocazie să repete și să accentueze ceea ce constituie fundamentul său. În faza a treia a lucrărilor Conciliului Vatican II, Papa Paul VI a propovăduit: „noi, Papa, care concentrez în persoana mea (!!!) și în sfânta mea demnitate toată Biserica, proclam Ecumenic acest Sinod”³⁹. În 5 ianuarie 1963, predecesorul acestuia, Ioan, a trâmbițat printr-o Bulă specială:

„a) Sinodul de la Vatican - și orice sinod - datorează existența sa Papei; b) Hotărârile Sinodului sunt valabile numai prin confirmarea papală; c) Biserica Romano-Catolică rămâne pe vechea ei linie și nu pretinde nici o reformare. (Să audă acestea Iacov al Americii, cel ce propovăduiește că avem nevoie de un «creștinism nou!») Există o singură turmă - lumea - și

³⁵ Cresus = ultimul rege al Lidiei (460-547 î.H.), vestit pentru bogăția sa.

³⁶ Arhim. Spiridon Bilalis, „*Orthodoxia kai Papismos*” (*Ortodoxia și papismul*), vol. 1, p. 42.

³⁷ Mt. 16, 18.

³⁸ Fapte 2, 2.

³⁹ Arhim. Spiridon Bilalis, op. cit., p. 335.

un singur păstor – Papa”⁴⁰!!! Același Papă, în enciclica sa „AETERNA DEI SAPIENTIA”, și-a exprimat convingerea că Conciliul Vatican II „va atrage privirile nenumăraților ucenici ai lui Hristos și-i va atrage să se adune în jurul «Păstorului Celui mare al oilor», Care a încredințat păzirea permanentă a Turmei Sale lui Petru și urmașilor lui”! Adresându-se șefilor „Acțiunii Catolice”, a spus: „Vom arăta Biserica în toată măreția ei și vom spune tuturor celor care sunt despărțiți de noi: «Fraților, aceasta este Biserica lui Hristos, adică Biserica Catolică. Aproiați-vă! Aproiați-vă! Aceasta este calea întoarcerii. Reveniți ca să reluați locurile pe care le-au ocupat strămoșii voștri»”⁴¹ Acest sinod Vatican II, care a fost recunoscut de unii neghiobi de-ai noștri ca fiind foarte „liberal”, a propovăduit fără șovăire: „Sfântul Sinod adoptă și prezintă din nou, spre a fi crezută cu neclintire de toți credincioșii, doctrina instituirii, continuității, sensului și caracterului primatului sfânt al Pontifului roman...”⁴² Și iarăși: Papa este „Vicarul lui Hristos și păstorul întregii Biserici”, „în cadrul Bisericii are stăpânire deplină, supremă și universală, pe care o poate exercita întotdeauna în mod liber...” Papa „deține, prin drept divin, stăpânirea supremă și universală în privința responsabilității pentru suflete... Constituie garanția binelui comun al Bisericii Universale și a binelui fiecărei Biserici și deține primatul stăpânirii permanente peste toate Bisericile”. Toți credincioșii „sunt datori să arate ascultare religioasă a voinței și mintii lor numai și numai față de autoritatea învățătoarească a Pontifului roman, chiar **și atunci când acesta nu vorbește ex cathedra**”⁴³!!! Adică, în loc de retragere avem progres spre cele mai rele!... Cu adevărat, „*adânc pe adânc cheamă*”⁴⁴... Sinodul acesta n-a lăsat nici o îndoială (și aici este de lăudat, deoarece s-a arătat consecvent) asupra faptului că papismul este considerat „Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească”. Iată ce spune el în ale lui „*Hotărâri privitoare la ecumenism*”: Celelalte Biserici

„nu se bucură de acea unitate pe care Iisus Hristos a vrut s-o dăruiască din belșug tuturor acelor pe care i-a renăscut și i-a adus la viață într-un singur trup și întru înnoirea vieții, precum mărturisesc Sfânta Scriptură și venerabila Tradiție a Bisericii. Într-adevăr, numai prin Biserica Catolică a lui Hristos, care este organul general al mântuirii, este cu putință să se realizeze deplinătatea mijloacelor de mântuire. Deoarece numai Adunării Apostolilor, în care Petru era cel mai mare, i-au fost încredințate, după credința noastră, toate bunătățile noului Testament, încât să se alcătuiască pe pământ Trupul lui Hristos, în care trebuie să se încorporeze pe deplin toți aceia care, într-un fel sau altul, aparțin deja poporului lui Dumnezeu”.

Faimosul Augustin Bea⁴⁵ a predicat fără ezitare și cu sinceritate vrednică de laudă:

„În practică ar fi o dragoste rău înțeleasă dacă cineva ar vrea să aprindă în frații despărțiți speranța că, chipurile, Biserica Romano-Catolică ar pretinde de la ei doar recunoașterea „Dogmelor esențiale” și ar crede că aceasta ar părăsi, chipurile, pretenția primirii de către ei a hotărârilor dogmatice ale Sinodului Tridentin sau că va arăta înțelegere pentru revizuirea dogmei despre primatul sau infailibilitatea Papei. Tot ceea ce Biserica a vestit odată ca principiu de credință, a vestit sub povățuirea Duhului Sfânt, ca pe un adevăr

⁴⁰ Ibidem p. 322.

⁴¹ I. Karmiris, „*H Ekklisia tis Romis kata ton Grigorion ton Nazianzinon...*” (“*Biserica Romei după Sfântul Grigorie de Nazianz...*”), p. 17.

⁴² Arhim. Spiridon Bilalis, op. cit., p. 323.

⁴³ Ibidem, p. 325-326.

⁴⁴ Ps. 41, 9.

⁴⁵ Filo-evreu. “James Combs se îndoiete de sinceritatea unora convertiți la creștinism; intenția lor este mai degrabă să distrugă creștinismul din interior, scrie el. Un exemplu tipic este Cardinalul Augustine Bea (pe numele adevărat Beheim), a cărui contribuție la triumful iudaismului asupra catolicismului prin declarația de la Vatican II că Evangheliile sunt mincinoase întrucât evreii nu l-au crucificat pe Hristos, a fost salutată ca atare în *The Jewish Sentinel* din Chicago, la 26 noiembrie 1964. Cardinalul Bea nu a lucrat singur; revista *Look* din 25 ianuarie 1966 (p. 19) îi acordă creditul convenit lui Jules Isaac ca organizator al decretului votat la Vatican II.” (citată după *Cine atacă Biserica catolică*, p. 39, ediția electronică Apologeticum).

descoperit de Dumnezeu, asupra căruia sub nici un chip ea (Biserica) nu are dreptul să acționeze altfel. Domnul a încredințat ei (Bisericii) păstrarea și dezvoltarea ermeneutică a adevărului Revelației, dar nu i-a dat stăpânirea de a schimba ceva în adevărurile acestea”⁴⁶.

Este cu putință să nu plângi atunci când cu aceste propovăduiri ale papistașilor, cu aceste rătăcirii extreme, dar pe deplin consecvente, compari declarațiile unor întâistătători ai Ortodoxiei, care în loc să accentueze fără șovăială adevărul Credinței noastre și unicitatea lui compun texte nenorocite, fără vână, lașe, lipsite de curaj, de-a dreptul trădătoare?

Prea Fericite,

De mult timp v-ați dovedit adept al acestui sincretism mai mult decât sinistru. Oare ați priceput ce înseamnă în profunzimea sa blestematul ecumenism? V-ați adâncit în duhul acestei creații pocite? Sub blestematul ecumenism nu se ascunde în mod simplu o erezie. Se ascunde însăși lepădarea caracterului revelat al Credinței creștine, în privința aceasta ecumenismul este mai rău decât orice *erezie*. *Erezia* lui Arie, care cobora Cuvântul Cel de o ființă cu Tatăl la rangul de făptură, precum și celelalte erezii, pălesc în fața monstrului care este ecumenismul. Și aceasta deoarece tuturor ereziilor creștine, chiar și celor mai hulitoare, nici nu le trecuse prin gând să se îndoiască de unicitatea și exclusivitatea creștinismului ca adevăr revelat. Pentru toate ereziile creștinismul a avut monopolul adevărului și al mântuirii, în timp ce pentru ecumenism toate religiile au elemente de adevăr și elemente de înșelare, iar Creștinismul nu constituie decât o religie între celelalte - poate cea mai nobilă, dar, în tot cazul, nu singura *adevărată*.⁴⁷

Victimă a acestui ecumenism sinistru, nenorocitul Iacov⁴⁸ al Americii a avut sinceritatea vrednică de laudă să nu-și ascundă cugetele sale lăuntrice: „Mișcarea ecumenică, deși este de proveniență creștină, trebuie să devină mișcare a tuturor religiilor (!!!), a uneia spre cealaltă, așa cum se face dialogul, dacă este *adevărat că toate* religiile slujesc pe Dumnezeu și pe om. Nu există decât un Dumnezeu...”⁴⁹ Adică, nici mai mult nici mai puțin, prin „Mesajul” de mai sus de la al 19-lea Congres clerico-mirenesc din Atena, la două mii de ani după ce a strălucit în Betleem lumina dumnezeiască a Adevărului și s-a revărsat până la marginile pământului. Arhiepiscopul „ortodox” readuce sincretismul și „Theoxenia”⁵⁰ vechilor religii misterice!

De la Hristos și până azi au apărut multe și felurite erezii. Dar care erezie creștină, care eretic a susținut vreodată că „toate religiile slujesc lui Dumnezeu și pe om”? Ortodocșii și ereticii credeau și propovăduiau că numai o religie „slujește lui Dumnezeu și pe om”, religia cea adevărată, religia lui Hristos, iar toate celelalte nu slujesc lui Dumnezeu, ci diavolului, deoarece înșeală și mint și țin pe om departe de lumina și de adevărul mântuitor. Până și iehoviștii, care au întrecut orice măsură prin lipsa de evlavie și hulele lor, n-au ajuns nici măcar aproape de grozăvia ecumenismului. Mulți monștri a născut iadul în vremurile noastre, dar de mărimea ecumenismului nu este niciunul!

Prea Fericite,

În Pastorală Prea Fericirii Voastre la Sărbătoarea Piașterii Domnului din anul 1968 scrieți că „astăzi bântuie o criză mondială fără precedent. Și în ea această mare Arcă a celor 2000 ani, Biserica, ce cuprinde civilizația Răsăritului și pe cea a Apusului, este înviforată în chip primejdios...” Precum se vede, Prea Fericirea Voastră priviți Biserica ca pe un așezământ

⁴⁶ I. Karmiris, „*Conciliul Romano-Catolic general Vatican II...*”, p. 34.

⁴⁷ Inspirația aceasta a ecumenismului este de origine masonică. (Nota Apologeticum).

⁴⁸ Dovedit a fi fost mason.

⁴⁹ Ziarul „*Orthodoxos Tipos*” (*Presa ortodoxă*), august-septembrie 1968.

⁵⁰ Sărbătoare păgână în cinstea tuturor zeilor - vezi *Lexiconul antic* al lui Isihie din Alexandria, *sub voce* (n. red. rom.).

de tip lumesc!... Însă Biserica nu cuprinde în ea civilizații, nici nu este cuprinsă de civilizații. Biserica cuprinde în ea adevărul din Cer și harul lui Hristos, care sfințește și mântuiește. Este înviforată, desigur, este înviforată, dar - și aceasta este măreția ei - „nu suferă sfărâmare de corabie...”⁵¹

În recentul mesaj al Prea Fericirii Voastre, rostit cu prilejul împlinirii a douăzeci de ani de la urcarea Prea Fericirii Voastre pe Tronul ecumenic, scrieți că „pentru ultimul pas (ajungerea la un Sfânt Potir comun) se cere rugăciune, realism și curaj pentru doborârea ultimelor stăvilare. Toate acestea le împărtășim din toată inima nu numai noi, ci întreaga plinătate a Bisericii...” Prea Fericite, trebuie să vă deșteptați!... Adevărata plinătate a Bisericii, nu cea care crede de formă, abia vă mai îndură. Nu vă faceți iluzii, nu vă lăsați prins de halucinații, nici plinătatea Bisericii, nici Păstorii ei nu sunt de acord cu Prea Fericirea Voastră. Nu știu ce se întâmplă în celelalte Biserici locale, dar cât privește Biserica Greciei, despre care ne este vorba, sunt în stare să spun că mă îndoiesc dacă există mai mult de șase-șapte episcopi care vă urmează. Ceilalți privesc cu durere la acțiunile Prea Fericirii Voastre, dar nu se manifestă, cel puțin public, răbdând „până la o vreme”. Episcopii Bisericii Greciei, Prea Fericirea Voastră, cu foarte mici excepții, tac și suportă acrobațiile și trădările Prea Fericirii Voastre în domeniul Credinței ortodoxe nu pentru că au primit lozinca „Iubire fără condiții și fără limite”, ci numai deoarece se îngrijesc de pacea Bisericii și se gândesc cu frică la evoluțiile și consecințele unor schisme. Dacă veți mai înainta, dacă veți merge spre „unire”, atunci veți vedea ce poziție va lua Biserica Greciei față de Prea Fericirea Voastră. Nu trageți concluzii despre intențiile Bisericii Greciei din oarecare manifestări politicoase, dar exagerate, față de întăistătorul Ortodoxiei. Repet, dacă mergeți mai departe, atunci veți vedea cine vă va urma. Cu Prea Fericirea Voastră vor rămâne cercurile lumești, cei care consideră religia o instituție socială bună și folositoare, nu partea conștientă a Bisericii Ortodoxe. I-ați întrebat pe cei ce vă laudă și vă aplaudă în Europa și în America, ziariști, industriași, comercianți, producători de filme, armatori etc., dintre care pe mulți i-ați făcut - ca și cum nu ați avea alte preocupări mai serioase - „Mari Deputați”, „Mari Ieromnimoni”, „Mari Referendari” și „Mari Kanstriți”⁵² (se vede că „duhul vremii” numai despărțirea creștinilor n-o suportă, în timp ce pe toate celelalte le îngăduie!...), i-ați întrebat, așadar, pe aceștia: „Credeti în Dumnezeuzeirea lui Iisus Hristos? Îl primiți ca Mântuitor și Slobozitor? Așteptați învierea morților? Aveți privirea sufletului îndreptată spre cer? Mergeți regulat la Biserică? Vă rugați? Vă mărturisiți? Vă împărtășiți cu Prea Curatele Taine? Postiți vreodată? Vă țineți departe de păcatele trupești?” Dacă veți pune astfel de întrebări companiei Prea Fericirii Voastre, veți pricinui multă mâhnire oamenilor ce s-au adunat și care se agită cu frenezie împrejurul Prea Fericirii Voastre, oameni al căror Dumnezeu este pântecul și casa de bani.

Prea Fericite,

Acum șaptesprezece ani (31.01.1952) ați trimis pretutindeni o Enciclică strălucită. Prin ea cereați ca acei clerici ai Bisericii Ortodoxe care participă în străinătate la Consfătuirile „Mișcării Ecumenice” „să fie cât se poate de reținuți în adunările cultice la care participă împreună cu eterodocșii, deoarece acestea **sunt împotriva Sfintelor Canoane și tocsc sensibilitatea mărturisitoare a ortodocșilor**, și să urmărească a săvârși, dacă e cu putință, slujbe și ceremonii pur ortodoxe, pentru a arăta astfel strălucirea și măreția cultului ortodox înaintea grupărilor eterodoxe”. Prea Fericite, cine v-a schimbat așa de profund? Cine v-a deocheat atunci, încât astăzi ați ajuns de nerecunoscut? Ce v-a fermecat, făcându-vă să nu vă plecați adevărului și să nu urmați lui, ci să puneți pe el cel mai mic preț posibil?

⁵¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, „*Omilia despre Eutropie*”.

⁵² Demnități ale Patriarhiei Ecumenice, al cărei sistem de ranguri era organizat în pentade (grupuri de câte cinci) care constituiau o scară ierarhică strictă. În cea mai mare parte, realitățile pe care le reflectau cândva au dispărut de mult, ele rămânând numai ca titluri onorifice (n. red. rom.).

Arhim. Epifanie Teodoropulos

Prea Fericite,

Sfârșesc prin a repeta sfârșitul unui apel, pe care vi l-am adresat mai demult din coloanele unui distins periodic religios: „Ați înaintat deja mult. Picioarele Prea Fericirii Voastre au atins apele Rubiconului. Răbdarea multor mii de suflete evlavioase, clerici și mireni, se epuizează văzând cu ochii. Pentru dragostea Domnului, întoarceți-vă! Nu voiți să creați în Biserică schisme și erezii. Vă ispitiți să uniți cele despărțite și ceea ce veți reuși este numai să rupeți cele unite și să creați crăpături în terenul tare și compact de până astăzi. Veniți-vă întru sine! Reveniți-vă! Dar vai! Ați lăsat multă cale în urmă. Deja „*spre seară este și s-a plecat ziua...*” Cum veți vedea hăurile căscate ce vor întretăia în scurtă vreme cărarea pe care mergeți? Dar fie, fie ca Cela ce oarecând a făcut „*să stea soarele la Gavaon și luna în valea Ailon*” să repete minunea și să prelungească încă o dată lungimea zilei, să mai întărească lumina ei și să vă deschidă ochii ca să vedeți, să înțelegeți și să vă întoarceți. Amin”.

S-a scris în Atena în anul mântuirii 1969 la 26 septembrie, ziua în care se prăznuiește pomenirea Sfântului Ioan Teologul, ucenicul iubirii prin excelență, dar și propovăduitorul Adevărului celui nescris împrejur.

Cu închinăciune și cu cel mai adânc respect,

„PRESA ORTODOXĂ”, 10 octombrie 1969

ÎMPREUNĂ-PRĂZNUIREA PAȘTELUI

Iubită „*Enoria*”⁵³,

Exact acum patru ani, la hotărârea Sfântului Sinod, s-a întrunit o Comisie pentru a cerceta problema calendarului, a trece la observații asupra raportului alcătuit și a-i da formularea definitivă, cu scopul ca acest raport, aprobat de cei în drept, să constituie Textul oficial al Bisericii Greciei pentru plănuitul Mare Sinod al Bisericii Ortodoxe. (După cum se știe, Bisericii Greciei i s-a încredințat tratarea a două subiecte: „Problema calendarului” și „Impedimentele la căsătorie”). Președinte al Comisiei a fost Prea Sfințitul Iacov al Mitilinei, membri Prea Sfințitul Hrisostom al Messinei, părintele Meletie Kalamaras, astronomii Dimitrie Katis și Hr. Papagheorghiu, scriitorul acestor rânduri și încă câțiva. (Cu toate că nu sunt pentru convocarea Marelui Sinod sub condițiile preconizate, totuși am luat parte în Comisie, crezând că aveam de spus ceva „mai bun decât tăcerea”).

Formulându-mi observațiile, n-am trecut cu vederea să spun câteva lucruri și despre prăznuirea Paștelui împreună cu eterodocșii. Deoarece până la urmă problema a fost redeschisă de buze oficiale (mă refer la Pastorală de Paști a Patriarhului ecumenic), au devenit de actualitate cele spuse de mine atunci. Să mi se îngăduie așadar să public în ziarul „*Enoria*” observațiile pe care le-am făcut pe marginea acestui subiect.

„...În fine, se pune întrebarea: ce va conține cu exactitate și ce va recomanda Raportul Bisericii Grecești? În linii generale, cred că următoarele: va conține o parte istorică, în care se va vorbi despre calendare în general, iar în mod special despre cel iulian și gregorian, precum și despre situația actuală a Bisericilor Ortodoxe din punct de vedere calendaristic... Va conține și o parte practică, în care vor exista propuneri concrete. Acestea vor fi următoarele:

a) Trebuie înlăturată dezbinarea calendaristică a membrilor Bisericii Ortodoxe prin primirea de către toate Bisericile locale a unui singur calendar. Dacă preferința celor mai mulți se va întoarce spre calendarul iulian, atunci toate Bisericile pe calendarul nou trebuie să revină la acela. Dacă se va întoarce spre calendarul iulian îndreptat, atunci toate Bisericile cu calendarul vechi trebuie să purceadă la îndreptarea calendarului lor. Dacă numai două - trei Biserici resping îndreptarea, aducând motive suficiente, atunci trebuie să cedeze majoritatea și, pentru uniformitatea cultului, în toate Bisericile trebuie să se aplice calendarul iulian. Dacă cumva este propus un al treilea calendar, cum ar fi proaspăt zămislitul „Calendar universal”, atunci Biserica Greciei va refuza discuția, spunând: „Mai întâi să se alcătuiască acest calendar și după aceea vom discuta despre el. Astăzi vom judeca și hotărî despre cele două calendare: iulian vechi și iulian îndreptat.”

b) Biserica Greciei respinge cu hotărâre consacrarea unei oarecare duminici din aprilie sau din altă lună pentru sărbătorirea Paștelui, însă primește și dorește îndreptarea calculului greșit al echinocțiului de primăvară, ca și a calculului greșit al lunii pline, dat fiind că astfel va înceta abaterea de la hotărârea Sinodului I ecumenic și prăznuirea Paștelui va fi conformă cu hotărârea aceluia Sfânt Sinod. Deoarece greșeala are în spatele ei secole întregi, ea a devenit „tradiție” și mulți se vor sminti atunci când va fi îndreptată, nepricepând că scopul ei este nu călcarea, ci ținerea mai cu scumpătate a hotărârii Sinodului I ecumenic cu privire la Sfintele Paști, de aceea nu suntem de acord cu îndreptarea ei imediată. Propunem însă ca toate Bisericile Ortodoxe să ia asupra-și nevoița îndelungată de a-i lumina pe credincioși. Când - evident după mai mulți zeci de ani - în plinătatea Bisericii se va instala conștiința necesității îndreptării, numai atunci va exista posibilitatea părăsirii calculelor greșite.

Încheind, aș dori să arăt cu smerenie că chiar dacă Biserica Greciei va fi de acord (ceea ce nu doresc) cu imediata îndreptare a calculului echinocțiului și a lunii pline, va evita

⁵³ Ziar religios din Grecia.

cu desăvârșire să lege îndreptarea de săvârșirea prăznuirii împreună cu eterodocșii. Dacă se va afla în fața propunerilor de sărbătorire a Paștelui sau a oricărei alte sărbători împreună cu eterodocșii⁵⁴, Biserica Greciei este datoră să evite chiar și discuția despre acest subiect. Această discuție trebuie să se excludă cu toată puterea și cu orice preț, deoarece ar constitui răsturnarea din temelie a Dogmaticii Ortodoxe și a Eclesiologiei însăși. Ori credem că suntem Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, ori nu credem. Biserica Ortodoxă, convinsă că ea singură este Trupul lui Hristos, stâlpul și întărirea Adevărului, Vistieria Harului, Laboratorul Mântuirii, se interesează cu multă grijă de întoarcerea la ea a celor rătăciți, dar se dezinteresează cu desăvârșire de discuțiile celor din afară, de vreme ce aceia au rămas în înșelare. Sinodul I ecumenic a vrut să decreteze o Sărbătoare comună, dar pentru membrii Bisericii, nu pentru cei aflați în afara ei. N-a discutat nici cu gnosticii, nici cu marcioniștii, nici cu maniheii, nici cu montaniștii, nici cu donatiștii ca să afle o bază de înțelegere asupra sărbătoririi comune. Iar mai târziu, când s-au rupt din Trupul Bisericii arienii, nestorienii, monofiziții, iconoclaștii etc., etc., Biserica n-a cugetat nicicând să ajungă la o înțelegere cu aceia asupra decretării sărbătoririi comune, fie ea a Paștelui sau a oricărei alte sărbători. Biserica își aranjează problemele având în vedere numai și numai interesul mădularelor sale, iar nu dorințele celor ce se află în afara sa. Dacă sărbătorile ereticilor coincid cu cele ale Bisericii, să coincidă. Dacă nu coincid, să nu coincidă. Biserica nu se sfătuiește de la egal la egal cu ereticii. Desigur, stă de vorbă cu ei, dar numai ca să le arate calea întoarcerii. A se întruni ortodocșii în „Simpozioane ecumenice” sau în alt tip de conferințe cu adunătura cea pestriță a ereticilor și să se sfătuiască cu ei despre fixarea sărbătorilor comune, rămânând însă și unii și alții (ortodocșii și ereticii) între propriile hotare dogmatice, acesta este un fapt necunoscut și de neconceput în istoria Bisericii, mirosind a sinistrul sincretism religios ce duce la consacrarea coexistenței armonioase și netulburate a adevărului cu înșelarea, a luminii cu întunericul, ce se poate explica numai ca „semn al vremurilor”.

Acestea le-am spus atunci, acestea le repet și astăzi.

Cu multă cinste și dragoste în Domnul Iisus Hristos,

„ENORIA”, nr. 549, 10 mai 1974

⁵⁴ În urmă cu trei ani (2003) o știre publicată în presa internațională nota că Consiliul Europei se arăta interesat, “din motive economice”, de serbarea Paștelui de către toți creștinii la aceeași dată. (Nota Apologeticum).

HOTĂRÂREA ȘI DOCUMENTUL

A ieșit o hotărâre foarte lăudabilă a Sfântului Sinod, prin care de acum înainte nu se mai îngăduie participarea clericilor ortodocși la Congresele pan-protestante, unde sunt reprezentați până și tăgăduitori ai Dogmei Treimii. Simțim nevoia să încuviințăm din tot sufletul hotărârea aceasta. Ne rugăm ca ea să se întregească, interzicând și teologilor laici participarea la aceste congrese. Biserica noastră este singura adevărată și infailibilă, singura ce păstrează întregă și nefalsificată vistieria sfântă a Creștinismului apostolic, și nu are nimic de așteptat de la miile de cioburi sparte ale nenorocitului protestantism.⁵⁵

Dar cu multă mâhnire am auzit că patru profesori ai Facultății de Teologie de la Atena au depus Sfântului Sinod un protest scris împotriva hotărârii luate, care a fost respins totuși ca inadmisibil din pricina manierei necuviincioase și lipsite de evlavie în care a fost alcătuit, însă faptul că profesorii aceștia n-au fost de acord cu hotărârea întru tot dreaptă a Sfântului Sinod dovedește că și-au tocit simțământul ortodox. Ne pare rău, ne pare rău în mod sincer.

„*SFINȚII TREI IERARHI*”, mai 1957

ZIUA MONDIALĂ A RUGĂCIUNII

De câțiva ani s-a consacrat și în țara noastră „Ziua mondială a rugăciunii studenților”. Din punct de vedere ortodox credem că o astfel de sărbătoare este de lepădat și inadmisibilă. Mai întâi nu provine din sâmurile și din inițiativa Bisericii noastre Ortodoxe. Din punct de vedere dogmatic are proveniență străină. În al doilea rând, duce la rugăciunea ortodocșilor împreună cu ereticii, lucru interzis cu desăvârșire și clar de Sfintele Canoane. În al treilea rând, defilările zgomotoase care au loc cu acest prilej sunt departe de duhul Evangheliei, care condamnă astfel de rugăciuni pompoase și fariseice, și cere ca ele să se facă cu sinceritate și smerenie. În a patrulea rând, Biserica noastră are deja o sărbătoare consacrată pentru elevi și studenți: Sărbătoarea „Sfinților Trei Ierarhi”, însemnătatea rugăciunii să se accentueze în acea zi și să se recomande cu căldură și cu insistență studenților să se roage întotdeauna. Nu este nici un motiv ca să fie eliminată această sărbătoare de proveniență ortodoxă în favoarea sărbătorilor cu scop suspect apărute de curând. Aceasta este părerea și convingerea noastră și acestea sunt motivele pentru care considerăm că rugăciunea mai sus-amintită este bună de lepădat, precum am spus la început.

„*SFINȚII TREI IERARHI*”, aprilie 1954

⁵⁵ Din păcate hotărârea a fost revocată după câțiva ani, în 1961, când Bisericile Ortodoxe au fost admise ca membre în Consiliul Ecumenic al Bisericilor. (Nota Apologeticum).

ABERAȚII PATRIARHALE

Domnule Director,

În ziarul de după amiază s-au publicat declarațiile recente ale patriarhului Atenagora. Aceste declarații, judecate teologic, ar fi suficiente pentru a desființa un student de anul întâi de la Teologie. Dar cu privire la patriarh ce să spunem? Că este cu desăvârșire neteolog sau că s-a alipit definitiv la erezie? Primul lucru este cumplit, al doilea mai rău...

Auziți, rogu-vă, și vă minunați de declarațiile unui Patriarh ortodox!

„Dar avem și multe diferențe, ni se spune. Care? «Filioque»? El a existat din secolul VII și Bisericile nu s-au despărțit. Primatul și infailibilitatea? **Ce ne interesează?** Fiecare Biserică va ține propriile ei obiceiuri. Dacă Biserica Catolică le vrea pe acelea, să și le țină... De altfel, toți ne considerăm pe noi înșine fără greșală, în munca noastră, în gândirea noastră, în toate. Femeia te întrebă câtă sare să pună în mâncare? Desigur că nu. Are infailibilitatea ei. S-o aibă și Papa dacă o vrea. Noi nu cerem s-o avem”.

Oare primatul și infailibilitatea sunt „obiceiuri”, sau învățături dogmatice? În care text oficial sau neoficial al papismului a citit Patriarhul asta? Pentru papism primatul și infailibilitatea sunt dogme de credință, condiții de mântuire, adevăruri descoperite din cer, învățături ale Sfântului Duh, legi întemeiate pe dreptul divin. Să-i facă Patriarhul Papei o declarație în care primatul și infailibilitatea să fie caracterizate ca niște „obiceiuri” locale (!!!) și după aceea să propovăduiască în aceeași zi unirea! (Nu mai vorbesc de celelalte rătăcirii ale papismului, deoarece odată prăbușite acestea două, infailibilitatea și satanicul primat, se vor prăbuși toate).⁵⁶

Până atunci însă, Patriarhul să nu vorbească așa cum vorbește, deoarece se dă în vileag fie ca nepregătit teologic (de altfel, oare n-a spus el însuși că „diploma de Teologie care am luat-o cândva, am pierdut-o”?), fie ca propovăduitor al unor poziții eretice.

În sfârșit, dacă soția ziaristului care a luat interviul și-ar pune „infailibilitatea” în practică și ar arunca o cantitate mai mare de sare în mâncare, ce se va întâmpla? Soțul ei va primi să mănânce o astfel de mâncare, sau o va arunca, poate cu mânie, la găleata de resturi? Așadar și bucatele mesei duhovnicești ale Papei, fiind foarte sărate, vor fi aruncate la gunoi de cei care au simțul gustului duhovnicesc sănătos.

Cu multă stimă,

„PRESA ORTODOXĂ”, 20 martie 1970

⁵⁶ Pentru amănunte privind ereziile și rătăcirile adoptate de romano-catolici recomandăm a se consulta următoarele lucrări: Vladimir Guitte, *Papalitatea eretică*, Idem, *Papalitatea schismatică* și Preasfințitul Photios, Arhimandrit Philarete, *Părintele Patric, Noul catehim catolic contra credinței Sfinților Părinți*, Editura Deisis, Sibiu, 1994. Toate cele trei lucrări indicate pot fi descărcate de pe siteul Biblioteca teologică digitală la adresa <http://apologeticum.net>

DECLARAȚII ANTIORTODOXE

Atena, 3 aprilie 1970

Domnule Director,

Patriarhul ecumenic nu scapă nici de pe patul de suferință (de această suferință a lui tuturor ne pare rău) ocazia să continue predicile sale filoeretice. Într-adevăr, în ziarul de azi dimineață s-au publicat noi declarații ale lui care spun că „Filioque”, fiind o diferență mică și neînsemnată, nu este piedică pentru unire. „Cât despre Filioque, nu cred să fie un impediment”, a declarat el cuvânt cu cuvânt. Dar cu câteva zile mai înainte Patriarhul, uitând lozinca „Iubire față de toți fără condiții și fără limite”, a amenințat că „va scoate din Trupul Ortodoxiei Biserica Rusă din America”, dacă ea urmărește să fie întâia „față de celelalte Biserici Ortodoxe ale Americii de Nord și Sud”⁵⁷.

Desigur este dreaptă amenințarea Patriarhului, dar ne întrebăm: cum de erezia „Filioque” nu este impediment pentru unirea ortodocșilor cu papistașii, iar... dorința de întâietate este motiv de afurisire a rușilor din America și de dezbinare a ortodocșilor? Patriarhul nu cedează în fața dorinței de întâietate, dar cedează în fața lui „Filioque”? Ce ne vor mai auzi urechile?...

Deoarece Prea Fericitul îi numește „fățarnici” pe ortodocșii tradiționaliști pentru faptul că deși se roagă pentru unire evită să facă vreun pas spre ea, și îi îndeamnă „să facă propuneri pentru o rezolvare concretă și nu să se exprime cu neclaritate”, trebuie să ne aducem aminte că temelia de neclintit „pentru rezolvarea concretă” a fost înfățișată de Sinodul din Constantinopol din 1895: „Pentru înfăptuirea evlavioasei dorințe de unire a Bisericilor trebuie să se hotărâneasă un principiu și o temelie de obște. Un astfel de principiu și o astfel de temelie obștească și fără de primejdie nu poate fi alta decât învățătura Evangheliei și a celor șapte Sinoade ecumenice... Tot ce s-a adăugat ori s-a scos în anii ce au urmat... trebuie să fie îndreptat”. Biserica de Răsărit, continuă Sinodul, este dispusă să purceadă la această îndreptare. Însă este vădit că ea (Biserica Ortodoxă) nici adăugiri, nici omisiuni n-a făcut, ci fără măsurire „ține dogmele predate din vechime”, în timp ce Apusul „le-a strâmbat prin felurimea învățăturilor celor noi”. Pentru aceasta. Sinodul trage concluzia că „drumul cel mai firesc spre unire este întoarcerea Bisericii Apusene la vechiul statut dogmatic și administrativ”. Aceasta și numai aceasta este temelia unirii!

Cu multă cinstire,

„PRESA ORTODOXA”, 10 aprilie 1970

⁵⁷ „Estia (Vatra)”, 31 martie 1970.

„DIALOGUL” ÎNCEPUT ȘI PRIMEJDIILE REZULTATE DIN EL

S-a rezolvat... în mod reușit legendarul „Dialog al iubirii” cu papistașii și, în sfârșit, am pășit în „Dialogul teologic”! Dar ce înseamnă „Dialogul iubirii” și ce înseamnă „Dialogul teologic”? Este posibil să se despartă acestea două, adică iubirea și teologia, care constituie adevărul? Este cu puțință să existe Dialog al iubirii fără adevăr sau Dialog al adevărului fără iubire? Dumnezeu este și iubire⁵⁸ și adevăr⁵⁹. Așadar, dacă iubirea și adevărul sunt unite în mod nedespărțit în Dumnezeu, ca o consecință firească și necesitate inevitabilă sunt unite în mod nedespărțit și în ucenicii Lui. „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții”⁶⁰, a spus Domnul, înnoind porunca desăvârșitei „dragoste față de aproapele (orice om)”⁶¹, a adăugat și despre adevăr: „Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu și, prin urmare, devine ucenicul Meu”⁶². Așadar cum despărțim iubirea de adevăr? Un singur Dialog este posibil să existe: sau „Dialogul iubirii în adevăr”, sau „Dialogul adevărului în iubire”. Din punct de vedere creștin nu este cu puțință să se conceapă nici iubire fără adevăr, nici adevăr fără iubire. Când iubești fără să te intereseze adevărul, nu iubești cu adevărat. Această „iubire” poate fi politețe, diplomație, atașament sentimental și orice altceva vrei, însă iubire, iubirea lui Hristos nu este. Iar atunci când deții adevărul și nu iubești, nu trăiești în adevăr. Este cu puțință să ai cunoștințe înalte despre adevăr, este cu puțință să crezi în cutare sau în cutare dogmă dreaptă, dar în felul acesta nu te deosebești cu nimic de diavoli. Căci „și diavolii cred și se cutremură”⁶³, dar nu se mântuiesc! Adevăratul credincios, care urmează Domnului în toate, îi iubește pe toți, și pe neortodocși și pe cei de alte religii și pe ateii și pe hulitorii și prigonitorii Lui. Tocmai pentru că îi iubește pe aceștia are „mâhnire multă și neîncetată durere în inimă”⁶⁴, deoarece toți aceștia sunt departe de adevărul mântuitor. „Creștinul” fără dragoste este „aramă sunătoare și chimval răsunător”⁶⁵.

* * *

La ce ne referim spunând „Dialogul iubirii în adevăr”, sau „Dialogul adevărului în iubire”? Nu cumva la cercetarea făcută cu dragoste, pentru aflarea adevărului? Sensul acesta al „Dialogului” poate să existe numai dacă hotărâsc să discute doi ateii sau agnostici. Dar când discută un ortodox credincios cu oricine altcineva, sensul acesta al discuției este exclus cu desăvârșire, noi, ortodocșii, nu căutăm adevărul; el nu este un obiect de cercetare: **pur și simplu se oferă**. Și se oferă deoarece există. Și există deoarece s-a transmis prin predanie și se păstrează. Așadar, pentru ortodocși dialogul adevărului în iubire (sau al iubirii în adevăr) înseamnă asta: discut cu unul de altă părere, din dragoste față de el, ca să-i demonstrez unde greșește în cele privitoare la adevăr și cum să fie povățuit la el. Desigur, „Dialogul” nu înseamnă conferință sau predică. Va vorbi și partea cealaltă. Va face obiecții, contestații, nu va fi de acord. Dar scopul ortodoxului va fi totdeauna același și neschimbat: depunerea fără compromisuri și cedări a mărturiei sale despre adevăr și stăruința neșovăitoare în el. Dacă

⁵⁸ I Ioan 4, 8.

⁵⁹ In. 14, 6.

⁶⁰ In. 13, 35.

⁶¹ Mt. 22, 39.

⁶² In. 18, 37.

⁶³ Iac. 2, 19.

⁶⁴ Rom. 9, 2.

⁶⁵ I Cor. 13, 1.

Cele două extreme: ecumenismul și stilismul

există înțelegere în adevăr, bine; dacă adevărul nu este primit, pleacă cu părere de rău, murmurând „mai bun este un război vrednic de laudă decât o pace care desparte de Dumnezeu”...

* * *

Așadar, suntem pentru „Dialogul” cu papistașii? Și da și nu! Da, dacă urmează să se discute sub condițiile de mai sus. Și de mii de ori nu, dacă prin „Dialog” înțelegem **căutarea** (=cercetarea) **adevărului**, adică pornim de la premiza că nimeni nu deține adevărul absolut și întreg, ci pretutindeni există firimituri de adevăr și părțicele de înșelare și dacă, prin urmare, vom lucra ca, prin adunarea tuturor fragmentelor de adevăr de pretutindeni, să alcătuim tot trupul lui (adevărului) și astfel să statornicim înțelegerea... Nici un ortodox - ortodox cu adevărat și nu cu numele - nu poate să încuviințeze un asemenea „Dialog”, pentru că de la bun început primește și propovăduiește că Duhul Sfânt a fost întotdeauna în Biserică (una a înființat Hristos și nu mai multe) și o povătuiește pe ea „*la tot adevărul*”⁶⁶. Oare „Dialogul” ce se face acum are baze drepte și premise sănătoase? Răspundem fără ocolișuri: **Cătuși de puțin!** Nu a pornit bine și nici nu va evolua bine. Intențiile lui sunt lumești și nu bisericești, omenești și nu Dumnezeiesc-omenești. „Dacă toți se adună în comunități economice, alianțe și coaliții, de ce noi, creștinii, să fim mai prejos?” - s-au gândit protagoniștii „Dialogului”. „Uniți vom fi mai tari și astfel vom fi luați în considerare...” Pe parcursul „Dialogului” s-au semnalat o mulțime de acțiuni anticanonice. Ce bine poate ieși vreodată din încălcarea Sfintelor Canoane? „*Au doară se culeg struguri din spini sau smochine din mărarci?*”⁶⁷ Dar despre mulți dintre cei care conduc, din partea ortodoxă, „Dialogul”, ce să spunem atunci? Este mai bine să tăcem... Desigur, Dumnezeu a dat mlădițe toiagului uscat al lui Aaron, rod pântecelui sterp și a izvorât apă din piatră seacă, dar aceasta nu înseamnă că orice toiag uscat înflorește, sau orice pânțece sterp rodește, sau orice piatră izvorăște apă. Credem fără șovăială în spusa „*precum pornirea apei așa inima împăratului este în mâna lui Dumnezeu; ori încotro va vrea să o plece, într-acolo o pleacă*”⁶⁸, dar nu știm în care caz concret Dumnezeu va hotărî să intervină și să răstoarne cursul lucrurilor, întorcând prin prea puternica Sa Dreaptă cugetările feluriților conducători din „*calea lor vicleană*” și plecându-le „*încotro va vrea s-o plece*”... „Adică”, va putea întreba cineva, „în prezent este exclusă o minune?” Nu este exclusă, dar nici nu este obligatorie... Numai o singură minune se va săvârși cu siguranță matematică: în ciuda oricărei greșeli, în ciuda oricărei alunecări, în ciuda oricărei neatenții și a oricărei acțiuni nehibzuite, chiar în ciuda oricărei prostii și în ciuda trădării, Ortodoxia va supraviețui, pentru că Cel care a prorocit indestructibilitatea ei⁶⁹ este Hristos, iar Hristos nu se înșală și nu spune minciuni!...

* * *

Dar să nu ne preocupăm mult de cele teoretice fiindcă... autobuzul a plecat deja. „Dialogul” a început. Să fim „realiști”. Să trecem la fapte. Să punem degetul pe rană...

S-a făcut marea greșală (și poate va ajunge „de moarte”...) că primul subiect al „Dialogului” a fost pus cel despre Taine. Să spunem că este o capcană? Nu știm. Dumnezeu știe... Noi ne temem cu frică mare și suntem mereu în zbucium mult. Motivul? Este un fapt cunoscut că papistașii nu neagă că în cele mai multe puncte noi, ortodocșii, ne aflăm mai aproape decât ei de „Praxis”-ul Tainelor așa cum era în Biserica primară. Pe lângă acestea, există la ei suveranitatea papală, care pe toate le poate lega și dezlega; care „dezrădăcinează și sapă și surpă și iarăși zidește și sădește”, și nu îndrăznește nimeni să se împotrivescă ei,

⁶⁶ In. 16, 13.

⁶⁷ Mt. 7, 16.

⁶⁸ Pilde 21, 1.

⁶⁹ Mt. 16, 18.

deoarece prin ea vorbește... Dumnezeu! Așadar ce îi va împiedica pe aceștia să avanseze la niște cedări mici și neînsemnate în comparație cu imensitatea consecințelor, cel puțin din punctul de vedere al impresiilor? Închipuiti-vă ce răsunet va avea un gest spectaculos și fără precedent al Papei, care ar accepta și ar legifera pentru Biserica lui „Rânduiala” Tainelor identică cu cea a Bisericii Ortodoxe! Botezul să se săvârșească prin afundare, iar nu prin stropire. Mirungerea să se acorde imediat după Botez, iar nu după un număr de ani. Sfânta Liturghie să se săvârșească cu epicleză, iar Sfânta Împărtășanie să se ofere credincioșilor întregită (Trup și Sânge). Să se scoată azima și să se introducă pâinea dospită. Rugăciunea de iertare de la Spovedanie se va schimba din „eu te iert...” în „Dumnezeu să te ierte pe tine...”, iar cea a Botezului din „eu te botez” în „se botează robul lui Dumnezeu”. **Desigur, toate se pot adopta!** (Acestea sunt cele mai semnificative. Am putea adăuga și multe altele, ca de pildă posibilitatea hirotoniei diaconilor și preoților căsătoriți, dar ajung cele amintite mai sus). Atunci..., atunci noi unde ne vom plasa? Sau mai degrabă unde ne vom ascunde? „*Glas de trâmbiță, de flaut, de alăută, de harpă, de psaltire, de cimpoi și de tot felul de instrumente muzicale*” se va înălța până la stele; se vor naște „*glasuri de trâmbiță înaintând tare foarte*”⁷⁰. Atât papistașii cât și „ortodocșii” unioniști, îngâmfați, înnebuniți și chiuind de bucurie, vor prezenta aceste conformări la Tradiție, simple și complet inofensive pentru Papism, ca o „jertfă” mare și importantă făcută de dragul unirii. Atunci vor invita cu stăruință multă, supărătoare, și partea noastră (ceea ce unioniștii noștri vor face și cu multă obrăznicie) să purceadă și ea la „cedări” și „jertfă” de dragul unirii. Ce vom face atunci? Îi vom lămuri că gestul acesta, oricât de spectaculos și impresionant ar fi, oricâtă orbire ar pricinui celor ce nu văd profunzimea lucrurilor, nu constituie de fapt nici o cedare esențială și că rătăcirile papismului, chiar și cele legate de învățătura despre Taine rămân întregi? Căci una este săvârșirea Tainelor și altceva învățătura dogmatică despre ele. Oare uniții nu au Tipicul ortodox de săvârșire a Tainelor? Și ce folos au din asemănarea exterioară, dacă cred că harul ce se transmite prin ele este creat? Diferența dogmatică este esențială. Dar cine să audă, de vreme ce glasurile „trâmbițelor ce răsună cu tărie”, transmise în chip asurzitor de televizor, de radio, de ziare, de reviste, de cărți, de la tribunele sălilor de conferințe, vor îneca orice dezaprobare?... Vom fi atunci fanaticii, încrâncenații, oamenii urii, moluștele lipite de forme, cei care nu doresc unirea etc., etc. Iar papistașii vor fi oamenii iubirii, spiritele luminate, cei ce au înțeles semnele vremurilor, ucenicii cei adevărați ai lui Iisus etc. Și chiar dacă s-ar opri până aici lucrurile, răul nu va fi mic, deoarece reprezentanții noștri, prin singură participarea lor la un „Dialog teologic” neteologic, vor da ocazia papistașilor să purceadă la sus-zisele gesturi de efect, impresionând astfel foarte ușor și pricinuind îndată o confuzie înfricoșătoare și o furtună mare. Dar oare lucrurile se vor opri acolo, sau vom ajunge la situații și mai rele? „*Aici este judecata*”⁷¹ reprezentanților noștri: Nu cumva atunci, ca să nu pară ei „depășiți de situație” și fiind surprinși de furtunoasa dezaprobare generală a lumii „*care zace în cel viclean*”⁷² și amețiți de vârtejul „evoluțiilor neașteptate”, vor înainta și ei un pas? Adică, vor fi de acord cu împărtășirea reciprocă a Tainelor? „Cazuri” în care au fost oferite papistașilor și altor neortodocși Tainele s-au semnalat fără îndoială de multe ori până astăzi (chiar și în secolul XIX). Lucrul acesta însă, oricât de grav ar fi - și este într-adevăr foarte grav - nu încetează să constituie o încălcare oarecum izolată a legii bisericești de către unii preoți ori episcopi sau chiar de către Sinoade alcătuite din puțini membri ai unor Biserici locale. Dar eventuala „înțelegere” a reprezentanților tuturor Bisericilor Ortodoxe cu papistașii, așa cum se vede că înaintăm spre aceasta, va fi o crimă împotriva Bisericii, și încă una „monstruoasă” potrivit terminologiei lumești. Ce se va întâmpla dacă vor îndrăzni să facă această „înțelegere” dezastruoasă?

Mai întâi: Papismul va triumfa, cel puțin la vedere. Este îndoielnic dacă va mai avea dispoziție de dialog după aceea. Știe că dacă vreodată va reuși să înfăptuiască împărtășirea

⁷⁰ Dan. 3, 5, 7; Ieș. 19, 19.

⁷¹ Vezi In. 3, 19.

⁷² I In. 5, 19.

reciprocă a Tainelor, va putea cu multă ușurință să-i absoarbă puțin câte puțin pe ortodocși, deoarece nu duce lipsă de inteligență. Atunci „unirea” se va produce automat și *de facto*. Așadar, de ce să mai purceadă la alte discuții? Va afla mii de moduri ca „Dialogul” să scadă în intensitate și să degenereze. Poate de aceea se spune de către ei (de către papistași) că „Dialogul” va fi de lungă durată... Trebuie să înțelegem bine că papismul este interesat mai ales de două lucruri: PRIMATUL și INFALIBILITATEA. Aici are cea mai mare sensibilitate. Aici „îl doare” mult. Pentru toate celelalte (poate și pentru mult vestitul Filioque) va arăta multă îngăduință și mult pogorământ...

În al doilea rând: Biserica Ortodoxă va fi încercată cumplit, fie vom despărți în „unioniști” și „antiunioniști”. Să nu creadă reprezentanții părții noastre că o astfel de „înțelegere” este de ajuns pentru a încătușa Biserica Ortodoxă. Vor gusta deznădejde amară... Îi va aștepta și pe ei soarta celor ce au semnat unirea mincinoasă de la Ferrara-Florența⁷³. Să arunce o privire în istorie. Să nu-și spună „în inima lor” că altele erau atunci vremurile, altele condițiile, altele situațiile. Desigur, acelea erau altele, dar Dumnezeu este același. Dumnezeu nu va îngădui să piară moștenirea Sa. Dumnezeu „nu prin meșteșugiri biruie furtuna, ci cu singură porunca Sa stinge viforul”⁷⁴. „Trimite înaintea noastră viespi”⁷⁵ și prin ele împrăștie oștiri de mii de oameni⁷⁶. Dacă reprezentanții părții noastre nu doresc să arunce Biserica într-un vârtej primejdios, să ia aminte bine. Primejdia este mare. Răspunderile pe care și le-au asumat sunt nu numai istorice, nu numai uriașe, ci cu adevărat zdrobitoare. Sau vor ține „mărturisirea cea bună” până la sfârșit și vor fi proslăviți, sau vor ceda în problemele Credinței și se vor prăbuși în adânc. Neuitat să răsune în urechile lor cuvintele insuflate de Dumnezeu ale lui Mardoheu către Estera, cuvinte prin care îi cerea să își primejduiască și ea viața ca să apere pe Israil: „Dacă tu vei tăcea în vremea aceasta, atunci izbăvirea și slobozenia vor veni pentru iudei din altă parte, dar tu și casa tatălui tău veți pieri. Și cine știe dacă tu n-ai ajuns la vrednicia de împărăteasă tocmai pentru vremurile acestea?”⁷⁷

Desigur, acestea nu sunt zise pentru acei reprezentanți care deja au dat dovadă că cred în ecumenism, nu în Ortodoxie, și de la care, omenește, nici un bine nu este de așteptat, ci se potrivesc celorlalți. Să nu uite aceștia nici măcar pentru o clipă că adevărul credinței este mai presus de orice scop lumesc, căci „în cele ale credinței nu încap pogorământ”. Dar departe de ei să fie orice frică, orice lașitate, orice dispoziție de a plăcea oamenilor în jertfa pentru adevăr. Duhul Sfânt strigă: „Nu te teme de ocara oamenilor și de batjocura lor să nu te înfricoșezi.”⁷⁸

* * *

Așadar să suspendăm „Dialogul cel început sub bune” (mai bine zis nefaste) „auspicii”? Da, dacă este vorba să continue sub prezentele condiții teologice putrede și în desăvârșită nepăsare față de poruncile Sfințelor Canoane. Nu, dacă este vorba să se desfășoare într-un mod ireproșabil dogmatic și canonic - și atunci, pe lângă altele, va trebui din început să-l îndrumăm acolo unde trebuie: nu la periferie, ci în centru, nu la extreme, ci în inima papismului. **În Primat și în Infallibilitate!** Dacă aici se va întrezări o mică înclinație spre cedare, dacă se va depista dispoziție de îndreptare, dacă se va manifesta voință de lepădare a acestor două înșelări, atunci cu picior vesel și cu inimă săltătoare vom merge mai departe și vom discuta și celelalte subiecte, ultimul fiind subiectul Tainei Sfintei Euharistii, care, în mod complet neteologic, s-a pus primul în tematica „Dialogului”. Fără îndoială nu s-a pus la

⁷³ Pentru amănunte privind sinodul unionist de la Ferrara-Florența a se vedea lucrarea Ivan M. Ostrumov, *Istoria sinodului de la Ferrara – Florența*, Editura Scara, București, 2002 sau ediția electronică Apologeticum, disponibilă pe siteul Biblioteca teologică digitală, la <http://apologeticum.net>

⁷⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, a 7-a epistolă către Olimpiada.

⁷⁵ Ieșire 25, 28; Deut. 7, 20.

⁷⁶ Cf. Ieșire 23, 28

⁷⁷ Estera 4, 14.

⁷⁸ Isaia 51, 7.

întâmplare. Numai cei naivi nu disting ce intenție a sugerat propunerea acestui subiect. Sunt străvezii ca pânza de păianjen intențiile fixării ordinii subiectelor spre discuție. Scopul este foarte ușor de distins: să ne înțelegem în cele despre Sfânta Euharistie ca să ajungem cât se poate de repede la același Potir și după aceea vom avea timp să discutăm... până la sfârșitul veacurilor despre celelalte diferențe dintre noi. Dar în viața de multe veacuri ale Bisericii Sfânta Euharistie n-a fost niciodată un mijloc de realizare a unirii, ci întotdeauna a constituit pecetea și încununarea unirii în credință deja realizate, niciodată Sfânta Euharistie n-a constituit începutul drumului spre unire, ci totdeauna sfârșitul și capătul fericit al lui. Unirea nu începe de la Sfântul Potir, ci se termină și se întregește în el. Vițelul cel îngrășat n-a fost junghiat ca să pricinuiască întoarcerea fiului risipitor în casa părintească, ci ca să se prăznuiască întoarcerea deja făcută. Nu zidim de la acoperiș, ci de la temelie... Dacă teologii noștri vor să experimenteze contrariul, un singur lucru vor reuși: acoperișul pe care se străduiesc să-l construiască fără temelie se va prăbuși cu sunet mare, strivindu-i și pe ei...

* * *

Să iubim unirea, unirea tuturor, să ne rugăm pentru ea, să lucrăm pentru ea. Dar atenție! Unirea - unirea într-o adevăr - este bună și sfântă, deoarece aceasta este voia Domnului, Care S-a jertfit „*ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăștiați*”⁷⁹. Ea este bună și sfântă, deoarece dragostea în Hristos dorește cu ardoare intrarea tuturor în corturile cele sfinte ale adevărului și o doare șederea lor în mlaștinile nesănătoase ale înșelării. Pentru aceasta și numai pentru aceasta unirea este bună și sfântă. Este dureros să vedem unirea (și chiar să urmărim să o realizăm în grabă) ca o înmulțire matematică (!), și astfel... să putem sta împotriva taberei mai puternice și mai organizate a puterilor potrivnice! Unirea - cea în adevăr și nu cea în înșelare - nu este un mijloc pentru urmărirea vreunui scop oarecare, chiar și sfânt de ar fi el. Unirea, ca reîntoarcere a fiilor rătăciți în brațele mântuitoare ale Părintelui, este un scop în sine! Înmulțirea matematică este un rezultat firesc al unirii, este consecința ei care vine de la sine. Sub nici un motiv nu este cu putință să se așeze ca mobil și scop al ei.

În luptele duhovnicești nu se socotesc numerele. „*Unul va izgoni mii și doi zeci de mii*”. Căci „*Dumnezeu este Cel ce se luptă*”. Regele Siriei voind să-l omoare pe Prorocul Elisei, ca astfel să învingă pe Israil, a trimis în cetatea Dotan unde se afla el „*cai și care și mulțime de oștire care au venit noaptea și au împresurat cetatea. Iar dimineața slujitorul omului lui Dumnezeu sculându-se și ieșind a văzut oștirea împrejurul cetății, și caii și carele; și a zis slujitorul său către el: „Vai, stăpânul meu! Ce să facem?” El însă i-a zis: «Nu te teme, pentru că cei ce sunt cu noi sunt mai numeroși decât cei ce sunt cu ei.» Și s-a rugat Elisei și a zis: «Doamne, deschide-i ochii ca să vadă!» Și a deschis Domnul ochii slujitorului și acesta a văzut că **tot muntele era plin de cai și care de foc împrejurul lui Elisei**”⁸⁰*

* * *

Sfârșitul cuvântului: Dacă papistașii se vor întoarce la sfânta credință a Bisericii și a Sinoadelor ecumenice, îi vom primi cu brațele deschise și inimă veselă. Și aceasta nu pentru creșterea puterii lumești a creștinilor (să încetăm odată a ne mai tot supune celei de a treia ispitiri a lui Hristos!), ci pentru împlinirea dorinței Domnului, care este și dorința tuturor ucenicilor adevărați ai Lui, adică pentru umplerea Casei Părintești. Dar dacă își păstrează înșelările lor și continuă să rămână alipiți de născocirile drăcești ale primatelor și infailibilităților, să lase Ortodoxia să rămână așa cum este: săracă și însângerată și smerită din punct de vedere lumesc. Destul îi este ei vistieria neșefuită a adevărului. „*Dar adevărul este și mai mare și mai puternic decât toate. Tot pământul cheamă adevărul și cerul pe el îl*

⁷⁹ In. 11, 52.

⁸⁰ IV Împ. 6, 14-17.

Cele două extreme: ecumenismul și stilismul

binecuvântează, și toate lucrurile se clatină și se cutremură, și nimic la el nu este strâmb... Iar adevărul rămâne și este tare în veac și trăiește și domnește în veacul veacului... Aceasta este tăria, împărăția, stăpânirea și mărirea tuturor veacurilor. Binecuvântat să fie Dumnezeuul adevărului”⁸¹.

„PRESA ORTODOXĂ”, 17 octombrie 1980

⁸¹ III Esdra 4, 35 ș.u.

B.

DESPRE „STILISM”

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE FRAȚII CARE ȚIN CALENDARUL VECHI

Părinților și fraților,

Revista aceasta, precum bine știți cu toții, dintru început a privit cu simpatie și cu dragoste sinceră gruparea adeptilor calendarului vechi, adică pe dumneavoastră. Ea a fost întotdeauna un apărător călduros al drepturilor dumneavoastră la libertate și un acuzator nemilos al abuzurilor Bisericii oficiale, care în mod repetat a uitat duhul creștinesc și, concepându-se pe sine în mod greșit ca pe un stat polițienesc, a întreprins împotriva voastră prigoane dureroase și în același timp sălbatice. De multe ori am stigmatizat cele făcute și împreună cu Marele Atanasie am declarat că „*adevărul nu se vestește cu sabia sau cu arcul nici cu ostași, ci prin înduplecare și sfătuire*”⁸². Așadar în numele acestei simpatii și a acestei dragoste a noastre frățești, vă rugăm să ascultați astăzi toate cele ce le voi spune mai jos:

Dumnezeu Cel îndelung răbdător a îngăduit ca în trecut Biserica Greciei să schimbe calendarul care era valabil atunci, fără să se consulte cu celelalte Biserici Ortodoxe. Și astfel, Ortodoxia s-a împărțit din punct de vedere calendaristic. Reformarea calendarului, scria renumitul Andrușos, „neîntreprinzându-se cum trebuia de către autoritatea comună a Bisericilor, a pricinuit foarte durerosul fenomen al despărțirii, adică acea zi în care unii prăznuiesc, iar alții nu, și a devenit izvor al smintelii și al despărțirii credincioșilor”⁸³.

Această despărțire calendaristică ar fi putut pricinui și despărțire canonică a Bisericii Ortodoxe Sobornicești. Deoarece toate Bisericile Ortodoxe care au rămas cu calendarul vechi ar fi putut, dacă ar fi vrut, să întrerupă orice împărtășire cu Biserica Greciei și să o declare schismatică pentru schimbarea îndrăzneată făcută în mod **unilateral. DAR ACEASTA NU S-A ÎNTÂMPLAT**. Celelalte Biserici au tăcut văzând ceea ce s-a săvârșit și au continuat împărtășirea cu Biserica Greciei. Din punct de vedere al continuității, Biserica Greciei a rămas, în ciuda schimbării complet neghioabe și nefolositoare, o parte⁸⁴ sănătoasă din punct de vedere canonic a Bisericii Ortodoxe de pretutindeni.

Schisma, iubiți frați nu este creată de eventualele abateri de la linia exactă a Sfințelor Canoane, ci de întreruperea împărtășirii și legăturii cu celelalte Biserici ortodoxe și afurisirea de către ele. Dacă încălcările canoanelor (fiind rele, desigur, și nedorite) creează automat schisma, atunci... „cine este nepătat de murdărie?” Oare dumneavoastră, fraților, n-ați călcat niciodată vreun Canon?... Există hotărâri sinodale împotriva calendarului nou? Sunteți de acord?⁸⁵

Oare nu există o hotărâre a unui Sinod ecumenic (VI, canonul 101) care a osândit

⁸² Migne P.G., 25, 732.

⁸³ „*Simbolica*”, p. 418.

⁸⁴ Cuvântul nu este foarte potrivit, deoarece în mod dogmatic Biserica „de pretutindeni” (sobornicească) se află nu numai în fiecare Biserică autocefală locală, ci și în fiecare episcopie, însă se folosește din lipsa altui cuvânt mai potrivit, ca să explice faptul că o Biserică locală este unită dogmatic și canonic cu celelalte Biserici (ortodoxe) locale și nu este separată de ele.

⁸⁵ Spun acestea, presupunând că argumentele celor ce țin calendarul vechi sunt bune. În realitate nu există hotărâri sinodale împotriva **calendarului iulian îndreptat**, pe care l-a primit Biserica Greciei. Hotărârile sinodale existente osândesc **calendarul gregorian**, care nu a luat în seamă hotărârea Sinodului întâi ecumenic despre Paști și a stabilit Pascalia în mod greșit. Calendarul iulian cel îndreptat însă a lăsat Pascalia complet **neatinșă**. În afară de această diferență esențială dintre cele două calendare, gregorian și iulian îndreptat, există și o altă diferență curat cronologică. Calendarul iulian îndreptat are la patru secole 100 ani bisecți (când luna februarie are 29 zile), în timp ce cel gregorian are **numai** 97 ani bisecți. Aceasta înseamnă că după o trecere de 1600 ani de acum, noi vom **avea iarăși o diferență de 13 zile** față de calendarul gregorian. Așadar, una este calendarul gregorian împotriva *căruia* există hotărâri sinodale și altceva calendarul iulian îndreptat, care a intrat în Biserica Greciei și care n-a fixat Pascalia în nici un fel.

folosirea linguriței sau a altui obiect în timpul Sfintei Împărțșiri și a hotărât, sub pedeapsa afurisirii, ca credincioșii să se împărțșească în același fel ca preoții astăzi, adică primind Trupul Domnului în mână și Sângele Lui din potir? După acestea Biserica, fără să convoace un alt sinod ecumenic pentru schimbarea hotărârii de mai sus, a pus această schimbare în practică. Pentru aceasta se află în schismă, sau încă mai trăiește având puterea să schimbe, chiar și prin practica tacită, hotărârea ei mai veche, ce avea caracter temporar și nu atingea adevărurile dogmatice neclintite și neschimbate?

Dar nici diferențele referitoare la sărbătorile din cursul anului și, în general la cele ale cultului (deși sunt rele și nedorite) nu au creat în mod automat schisma. Dintru început Biserica lui Hristos (mai bine zis, unele biserici locale) au avut diferențe și particularități în domeniul sărbătorilor anuale și, în general, în domeniul cultului. Ascultați unele din aceste diferențe ce existau în Biserica veche, în Biserica Sfinților Părinți: a) Nu numai înainte de Sinodul întâi ecumenic existau diferențe referitoare la sărbătoarea Paștelui între Bisericile Ortodoxe (cea a Asiei Mici sărbătorea Pastele întotdeauna la 14 Nisan, în orice zi ar fi căzut, nu numai duminica, iar celelalte sărbătoreau Pastele întotdeauna duminica după 14 Nisan), **dar și după Sinodul întâi ecumenic au existat diferențe referitoare la sărbătorirea Paștelui**, deși acest Sinod a stabilit categoric cele privitoare la sărbătorire. Uneori se sărbătorea Pastele atât în Răsărit cât și în Apus în aceeași zi, alteori se sărbătorea într-o zi în Răsărit și în alta în Apus. **A trebuie să treacă mai mult de două secole de la Sinodul I ecumenic până când a dispărut deosebirea, și sărbătorirea Paștelui a început să se săvârșească în aceeași zi**⁸⁶. Și cu toate acestea, Bisericile Răsăritului și Apusului erau unite canonic. Deși exista deosebire în data prăznuirii, exista însă împărțșire canonică, b) Biserica Ortodoxă a Spaniei săvârșea încă din vechime Botezul printr-o singură afundare și nu prin trei, vrând să arate prin aceasta unitatea Sfintei Treimi și egalitatea Persoanelor Ei, împotriva arienilor din Spania, care prin cele trei afundări voiau să arate despărțirea Sfintei Treimi și neegalitatea Persoanelor Ei⁸⁷. Dar lucrul acesta, cu toată gravitatea sa, n-a pricinuit despărțire canonică între Biserica aceasta și celelalte, ci Biserica Spaniei a fost recunoscută de celelalte și și-a menținut împărțșirea cu ele, în ciuda acestei curiozități serioase a ei. c) Biserica Răsăriteană și cea Africană dădeau Sfânta împărțșanie pruncilor botezați, în timp ce cea Apuseană nu avea practica aceasta⁸⁸. Și totuși, împărțșirea canonică între aceste Biserici s-a păstrat nevătămată, d) Apusul sărbătorea Praznicul Nașterii Domnului la 25 decembrie, pe când în Răsărit până în vremea Sfântului Ioan Gură de Aur această sărbătoare se prăznuia împreună cu Botezul Domnului, la 6 ianuarie⁸⁹, e) În vechime, Răsăritul sărbătorea pe Sfinții Apostoli la 28 decembrie, în timp ce Apusul îi sărbătorea la 29 iunie⁹⁰. f) Bisericile Constantinopolului, Traciei, Asiei mici și Siriei aveau șapte săptămâni de post înainte de Paști, în timp ce toate celelalte Biserici aveau numai șase, după cum relatează istoricii bisericești Socrate și Sozomen⁹¹. Dar de ajuns cu acestea. Așadar, totdeauna au existat diferențe și particularități în Biserica lui Hristos, dar cu toate acestea împărțșirea canonică între părțile ei era nezdruccinată.

Și astăzi, fraților, împărțșirea canonică pe care o au între ele Bisericile Ortodoxe se păstrează (slavă lui Dumnezeu) neatinsă și neclintită, în ciuda diferentelor serioase existente în privința prăznuirilor. Frațiile Voastre (este dureros a o spune, dar este necesar) vă aflați în afara acestei împărțșiri canonice. Nu uitați că Bisericile care păstrează Calendarul vechi au legături canonice nu cu Dumneavoastră, ci cu Biserica Greciei, care ține calendarul nou. Aceasta înseamnă una din două: ori Biserica Greciei nu este rău slăvitoare și schismatică, ori toată Biserica Ortodoxă de pretutindeni este schismatică și este sub înșelăciune, deoarece are

⁸⁶ V. Stefanidu, „Istoria Bisericească”, pp. 285-286.

⁸⁷ Ibidem, p. 281.

⁸⁸ Ibidem, p. 281.

⁸⁹ Ibidem, p. 287-288.

⁹⁰ Ibidem, p. 289.

⁹¹ Ibidem, p. 291-292.

împărtășire cu o Biserică schismatică și rău slăvitoare (după spusa „cel ce se împărtășește cu cel neîmpărtășit neîmpărtășit este”). Soluție de mijloc nu există. Vreți oare să susțineți că s-a înșelat toată Biserica în afară de voi, cei din Grecia care țineți calendarul vechi? Vreți să pretindeți că pe toată planeta noastră nimeni în afară de voi nu păstrează adevărul și Ortodoxia? Dacă da, atunci trebuie să vă arătați consecvenți față de voi înșivă. Adică trebuie să nu scrieți că atâtea și atâtea milioane de ortodocși urmează, ca și voi, calendarul vechi și se află în siguranță dogmatică și scumpătate canonică. Ci, dimpotrivă, trebuie să spuneți și să scrieți că, în afară de voi, toți ortodocșii din toată lumea sunt, fără excepție, rău slăvitori și schismatici, deoarece aceștia au schimbat calendarul vechi, iar aceia recunosc pe cei care au făcut schimbarea și se împărtășesc cu ei. Nu mai vorbiți de Ierusalim, nu invocați Antiohia, nu arătați Rusia, nu citați Serbia, nu vă referiți la Sfântul Munte, deoarece și Ierusalimul și Antiohia și Rusia și Serbia și Sfântul Munte Athos împreună-liturgisesc cu Biserica Greciei schimbând cu ea Scrisori de pace și praznicale, considerând cu desăvârșire valabile Tainele ei și pomenind-o în Diptice. Așadar, Bisericile acestea se află în schismă și în rea slăvire, pentru că recunosc pe schismatici și pe rău slăvitori și se împărtășesc cu ei...

Dar dacă gândiți că Biserica Ortodoxă Universală nu este nici rău slăvitoare, nici schismatică, atunci trebuie să gândiți că și Biserica Greciei, care are pace și împărtășire cu ea, este o Biserică sănătoasă din punct de vedere canonic. Atunci... **Atunci trebuie să vă restabiliți legăturile canonice cu ea**, ca astfel să vă aflați cât se poate de repede în împărtășire canonică cu Biserica Ortodoxă de pretutindeni. Dar poate ne veți întreba: „Ne cereți așadar, să părăsim calendarul vechi și să-l urmăm pe cel nou?” Nu, fraților, nu cerem aceasta. Ar fi fost un lucru nesăbuit să cerem așa ceva, de vreme ce Biserica Ortodoxă de pretutindeni primește și recunoaște Biserica Greciei, deși ea are un alt calendar. Așadar, precum Biserica de pretutindeni îngăduie, fără impunere de pedepse canonice, unei diviziuni a ei (Biserica Greciei) să urmeze propriul calendar, în același mod și Biserica Greciei este datoare să îngăduie unei diviziuni a ei să urmeze calendarul vechi, cu atât mai mult cu cât pe acesta îl țin multe din Bisericile locale. Și, din fericire, Biserica a declarat că îngăduie acest lucru.

Așadar, nu cerem să părăsiți calendarul vechi, ci cerem și recomandăm, sau mai degrabă rugăm și implorăm, mișcați de adâncă durere de suflet pentru despărțirea Bisericii, să primiți pomenirea episcopilor Bisericii Greciei. Și atunci:

Va fi unită canonic Biserica Greciei, existând deosebire numai în data prăznirii sărbătorilor (în timp ce astăzi există și deosebire în data prăznirii sărbătorilor, și despărțire canonică).

Va fi unită canonic întreaga Biserică Ortodoxă, din moment ce gruparea celor ce țin calendarul vechi, care astăzi este independentă, se va încadra în Biserica Greciei și prin ea în Biserica de pretutindeni.

Veți fi considerați mădulare canonice și întru totul egale în drepturi ale Bisericii.

Va fi cu putință ca mulți adepți ai calendarului nou, ce poate că iubesc calendarul cel vechi în care s-au născut și s-au botezat, să prăznuiască după calendarul vechi fără teamă că s-ar afla în răzvrătire anticanonică.

Prin unirea și colaborarea strânsă cu noi (indiferent de particularitățile calendaristice) se va întări și se va arăta nebiruită gruparea, ce există și astăzi, a ortodocșilor sinceri, iubitori de tradiție.

Vom putea, nestingheriți de disputele și ciocnirile lăuntrice provenite din prăznuirile sărbătorilor la date diferite, să înfruntăm în virtutea unirii ravagiile pricinuite de înșelările și ereziile din țara noastră, ca și țicneala occidentală a unor ortodocși care își dau importanță, când vom putea propovădui sfânta și pașnica revoluție a cărei lozincă va fi: să învie în Biserică duhul Sfinților Părinți, duhul nevoinței și al relei pătimiri de bunăvoie, duhul curăției și sfințirii lăuntrice, duhul sărăciei și simplității, duhul lepădării de lume și petrecerii cerești! Atunci se vor risipi vrăjmașii Lui și vor fugi de la fața Lui toți cei ce-l urăsc pe El...

Arhim. Epifanie Teodoropulos

Părinților și fraților,

Vă rog, împăcați-vă cu Biserica Greciei și, prin ea, cu Biserica de pretutindeni. Lărgiți-vă, încăpeți-ne. Iată, Sfintele Paști bat la ușă! Ce jale pentru vrăjmașul, începătorul răutății, și ce bucurie pentru Domnul de obște și Slobozitorul și Stăpânul se va face dacă vom fi uniți canonic! Atunci vom prăznui împreună cu inimă săltătoare și cu picior vesel, îmbrățișându-ne unul pe altul cu nespusă bucurie.

Cu multă stimă și dragoste în Domnul,

„*TREI IERARHI*”, martie 1959.

POMENIREA PATRIARHULUI ATENAGORA
(tratat epistolar)

Atena 19 iunie 1969

Cuviosului monah Nicodim
din obștea Ierom. Efrem

Provata - Sfântul Munte Athos

Prea iubite în Domnul Părinte Nicodime,
Bucură-te și întărește-te în harul Mântuitorului Hristos.

Ieri am primit lunga ta scrisoare și potrivit datoriei dragostei încep să răspund pe larg la ea în ciuda multelor mele preocupări.

La începutul scrisorii Sfinției Tale te îndreptățești pentru tăcerea de până azi, pe care o atribui nu uitării, nici nepăsării, ci regulilor monahale, și-, i exprimi mulțumirea și recunoștința pentru tot folosul duhovnicesc pe care l-ai primit de la mine atât timp cât ai fost în lume. În continuare, descriind pe larg, în culori sumbre, peripețiile din ultima vreme ale Ortodoxiei și exprimându-ți zbuciumul pentru mersul lucrurilor Bisericii noastre, ceri, în numele obștei sfinte în care petreci, părerea mea despre calea pe care trebuie să mergeți.

Așadar, ascultă, iubite părinte Nicodime: Niciodată nu m-am gândit că m-ai uitat. Cât privește faptul că nu ai scris, știu că aceasta se datorează regulilor monahale, care nu îngăduie mai ales călugărilor, și mai ales începătorilor, legăturile cu lumea. Despre mulțumirile Sfinției Tale ce să spun? Niciodată nu m-am făcut vrednic de ele. N-am împlinit niciodată așa cum trebuie porunca Domnului... De altfel, dacă am semănat ceva sau am udat, Acela a făcut să crească... Așadar, Aceluia Se cuvine slava și mulțumirea și cinstea și închinăciunea în vecii vecilor.

Și acum să venim la subiectul principal:

Îmi scrii: „Cel puțin Sfinția Voastră, Cuvioase Părinte Epifanie, Sfinția Voastră care sunteți înzestrat cu... (notă: Omit exagerările dragostei tale), să nu rămâneți nelucrător. Faceți-vă luntre și punte, nu neglijați subiectul acesta. Să nu credeți vreodată că ar fi posibil să se schimbe latinii cei îngâmfați, noi ne vom schimba... și de aceea nu este favorabilă această împărtășire...”

Fratele meu Nicodim. Dumnezeu știe că n-am rămas deloc nelucrător și în acest subiect. Dacă numele meu nu apare în paginile revistelor, aceasta nu înseamnă nimic. Este cu puțință ca cineva să se nevoiască nu numai prin arme publicistice, ci și prin scrisori și prin comentarii și prin prezentări personale și prin multe alte moduri... În orice caz, îți trimit unul dintre articolele mele, publicat mai demult în „*Trei Ierarhi*”, ca să vezi concepțiile mele cu privire la acest subiect.

Mai jos mă întrebi dacă este drept să primiți pomenirea arhierilor ce țin calendarul vechi. Gruparea lui Matei o excluși („mateiții nici nu intră în discuție” scrii), și mă întrebi despre gruparea fostului mitropolit al Florinei.

Iubite Părinte Nicodim, ascultă:

Înainte de a vă gândi pe ce episcop să pomeniți, trebuie ca în conștiința Sfințiilor Voastre fiecare să răspundeți la întrebarea: „Cred că întreaga Biserică Ortodoxă Universală a fost înghițită de înșelare și numai eu și câțiva puțini am rămas păstrând adevărul?” Dacă la întrebarea aceasta conștiința Sfinției Tale îți va răspunde afirmativ, atunci caută un oarecare episcop ce are succesiune apostolică și păstrează adevărul, și supune-te lui. Iar dacă conștiința Sfinției Tale îți va răspunde negativ, dacă-ți va spune că părerea că „*toți s-au abătut*

netrebnici s-au făcut; nu este cel ce face bine, nu este afară de unul (eu și încă câțiva)” constituie mândria și nesăbuița cea mai de pe urmă; dacă te va înștiința că întreaga armată a episcopilor și preoților evlavioși din Biserica Ortodoxă Universală care păstrează adevărul și iubesc credința neschimbată, care au întărite în ei tradițiile Părinților, care se amărăsc profund de acrobațiile și de faptele îndrăznețe ale unor întâi-stătători ai Bisericii, dar îi suferă - folosind iconomia - pe aceștia, căutând la pacea Bisericii și nădăjduind că faptele îndrăznețe nu vor ajunge până la extrem, dacă astfel îți va răspunde conștiința, atunci... atunci, iubite Părinte Nicodime, ești dator să nu-ți desparți căile tale de ale lor.

Fratele meu, este clevetirea cea mai de pe urmă cele spuse de unii despre Biserica Greciei că „îl urmează pe Atenagora”. NU! Adevărul este că Biserica Greciei, din delicatețe exagerată față de întâistătătorul Ortodoxiei, i-a dat prea mare atenție lui Atenagora - desigur, un lucru rău făcut. Cu toate acestea, sub nici un chip nu este de acord cu faptele lui îndrăznețe și lipsite de orice scrupule. Cred că în toată Biserica Greciei nu există mai mult de șase-șapte episcopi filoatenagorei. Ceilalți, mai mult de șaiszeci de episcopi, cu neplăcere (unii mică, alții mare și alții și mai mare) privesc la acțiunile lui, dar nu se manifestă, cel puțin public, răbdând „până la o vreme”. Trupul Ierarhiei Bisericii Greciei și, în general, clerul ei cuprinde în sânurile lui stânci de Ortodoxie. Da, Părinte Nicodime! Și aceasta o spun eu, care cunosc bine și persoanele și lucrurile, întreabă prin epistolă pe episcopii Bisericii Greciei dacă sunt de același cuget cu patriarhul și vei fi înștiințat de aceasta... Nu trebuie să subapreciem faptul că deși manifestările de politețe și amabilitate se bucură de publicitate și, numaidecât se fac cunoscute, alte acțiuni, muștrătoare și dojenitoare, rămân necunoscute din motive de politețe rău înțelese. Crezi că Sfântul Sinod al Bisericii Greciei a rămas totdeauna nepăsător și pasiv față de patriarh sau de Iacov al Americii? Desigur, ar fi fost drept să se dea publicității reacțiile lui, însă de bine, de rău, se obișnuiește de veacuri ca legăturile dintre „cei mari” să se facă cu multă delicatețe... Nu uita că chiar și pururea pomenitul arhiepiscop Hrisostom, cel care timp de mulți ani s-a împotrivit cu tărie lui Atenagora, nu s-a dat în lături să cânte cu căldură laude la adresa lui în timpul vizitei aceuia în Grecia. Scriind acestea, nu aprob și nu încuviințez aceste moduri de a proceda, ci simplu constat și explic...

Poate voi fi întrebat: „Ai spus că episcopii care nu sunt de acord cu Atenagora îl suportă „până la o vreme”. Ce înseamnă aceasta „până la o vreme? Până când vor suporta?” - Iubite, dacă credem că sunt ortodocși (iar eu cred aceasta cu fermitate), să le lăsăm lor alegerea clipei. Ei sunt episcopi. Vremea războaielor și a revoluțiilor nu o fixează militarii, ci ofițerii. Iar dacă îi considerăm trădători, atunci să-i renegăm și să hotărâm singuri și vremea revoluției și orice altă problemă. Dar dacă nu vom putea argumenta astfel de lucru fără să cădem în cursa cumplitei calomnii, atunci să-i urmăm pe aceia, răbdând și noi „până la o vreme”. Repet: Sau credem că există Biserică care are o întreagă oaste de episcopi și preoți credincioși, sau credem că Biserica o constituim numai noi cu încă câțiva, în cazul al doilea, să facem ceea ce noi judecăm că trebuie din moment ce noi suntem Biserica. În primul caz suntem datori să urmăm Bisericii.

Să nu se uite că primatele Papei și Filioque nu a apărut nici în 1054, atunci când a fost renegată Roma, nici în 1053, nici în 1052, ci cu veacuri întregi mai înainte se învățau acestea în Apus. Și cu toate acestea Biserica - folosind iconomia - a suportat și pe Papa și inovațiile lui. Da, Părinte Nicodime! Însuși marele Fotie nu numai că a îngăduit mult timp să-l pomenească în Diptice pe rău credinciosul papă, ci chiar a scris în anul 885 despre Papa Ioan al VIII-lea care murise cu trei ani mai înainte: „Așadar acest Ioan al nostru, cel viteaz la minte, viteaz și cu evlavia... Acest arhieru binecuvântat al Romei...”⁹² O, de ar fi trăit atunci oarecare SUPERzeloți și SUPERortodocși contemporani! Existau de altfel și atunci unii asemenea acestora, care nu ar fi șovăit, din pricina cuvintelor de laudă de mai sus, să arunce defăimarea de trădător în obrazul acestui bărbat sfințit! Ar fi numit trădător pe cine? Pe acela pe care adevărul lucrurilor l-a arătat o fortăreață tare a Credinței, un erou adevărat al Ortodoxiei?... Frate Nicodime, „să stăm bine, să stăm cu frică. Să luăm aminte, ca

⁹² „Despre mistagogia Sfântului Duh”, cap. 89.

mărturisirea credinței noastre sfinte întru smerenie să o aducem”. Adu-ți aminte totdeauna de cuvântul Scripturii: „Nu fi drept prea mult, nici înțelept de prisosit, ca nu cumva să-ți ieși din minte.”⁹³

Poate voi fi întrebat: „Episcopii buni și credincioși pun în lucrare iconomia și-l suferă pe Patriarh. Oare noi nu putem pune în lucrare scumpătatea și să-l renegăm?” - Iubite Părinte Nicodime, aceasta ar însemna curat protestantism! Atunci când Biserica pune în lucrare iconomia, cum este cu puțință ca persoana X sau Y să pună în lucrare scumpătatea în problema aceasta fără să se considere SUPERbiserică? Este cu puțință ca cineva să pună în lucrare totdeauna scumpătatea, dar numai față de el însuși, dar niciodată pentru alții, adică acela pentru care Biserica pune în lucrare iconomia. Mă voi explica prin două-trei exemple:

Biserica, făcând iconomie, primește căsătoria a treia. Dar o oarecare persoană poate spune: „Mie îmi place scumpătatea. Pentru aceasta, deși am rămas văduv de foarte tânăr, nu numai că nu voi veni la a treia căsătorie, dar nici la a doua.” „Bravo!” - îi vom spune cu toții acestuia. Dar dacă acesta nu se mulțumește numai cu aceasta, ci merge mai departe și spune: „Mie îmi place scumpătatea și nu iconomia. De aceea nu recunosc ca membri ai Bisericii pe cei cu a treia căsătorie și nici nu mă rog pentru ei.” Dacă unul ca acesta va spune cele de mai sus, atunci ce se va întâmpla? Biserica va arunca imediat trăsnetul afurisirii în capul lui. Pentru ce vechii donatiști au fost lepădați de Biserică ca schismatici? Exact din pricina aceasta. Aceștia puneau în lucrare scumpătatea acolo unde Biserica pune în lucrare iconomia. De pildă Biserica primea fără botez pe cei veniți dintre eretici din moment ce au fost botezați în numele Sfintei Treimi, în timp ce donatiștii îi botezau din nou. Fapte asemănătoare practicau și novațienii. În timp ce Biserica, îngăduitoare față de firea omenească, ierta și păcatele grele, novațienii interziceau împărtășirea bisericească celor ce păcătuiseră greu. Din pricina aceasta trăsnetul afurisirii a căzut foarte greu în capul aprins al acelor.

Al doilea exemplu: Sfintele Canoane hotărăsc, sub pedeapsa caterisirii, ca diaconii să fie hirotoniți după al 25-lea an al vârstei lor, iar preoții după al 30-lea an. Dreptul și obligația tuturor membrilor Bisericii este să țină Canoanele în mod neclintit și să nu se hirotonească mai înainte de vârsta rânduită. Eu, de pildă, am fost hirotonit diacon la douăzeci și șase de ani și, în ciuda presiunilor pe care episcopul care m-a hirotonit le-a făcut ca să primesc preoția după puțin timp, am rămas diacon până la împlinirea vârstei de treizeci de ani. Am procedat bine și în chip vrednic de laudă. Dacă însă nu mă mulțumesc cu aceasta, ci mă întorc spre episcopul meu și-i spun: „Mie nu-mi place iconomia, ci scumpătatea. De aceea voi înceta să Vă pomenesc și Vă lepăd deoarece hirotoniți diaconi și preoți nu după scumpătate, ci după iconomie, adică înainte de vârsta canonică.” Dacă voi zice și voi face astfel, ce se va întâmpla? Biserica mă va caterisi imediat. Și pe bună dreptate. Nu este cu puțință ca Biserica să îngăduie răzvrătire și anarhie în sânurile ei. - „Cine ești dumneata, domnule”, îmi va spune, „care lepezi pe cei pe care eu îi recunosc? Cine ești tu? Ești autoritate mai înaltă decât mine? Ești super-sinod? Ești superbiserică? Eu judec, eu hotărăsc. Eu mânuiesc și scumpătatea și iconomia. Tu vei rândui ceea ce trebuie să fac eu? Desigur ai dreptul să-ți exprimi protestul pentru hotărârea X sau Y pe care am luat-o, dar nu ai nici un drept să lepezi pe cei ce îi recunosc. Eu am autoritatea și nu tu”. Acestea, iubite Părinte Nicodime, care sunt drepte și juste, mi le-ar fi spus Biserica?

Al treilea exemplu: Să presupunem că Biserica Serbiei are mare lipsă de clerici necăsătoriți. Și ca o consecință a acestui fapt episcopiile vacante nu se completează. Din această pricină au rămas numai șase-șapte episcopi și aceștia bătrâni. Dar aceștia, îngrijindu-se de viitorul Bisericii lor, au hotărât, supunându-se iconomiei bisericești, să hirotonească întru episcopi doi-trei preoți căsătoriți dintre cei mai buni. Celelalte Biserici Ortodoxe au suportat cu greu hotărârea aceasta, însă, fiind înțelegătoare față de nevoia stringentă a Bisericii Serbiei, n-au afurisit-o, ci continuă împărtășirea bisericească cu ea. Un oarecare cleric căsătorit din Serbia, chemat puțin după aceea să fie și el hirotonit episcop, a refuzat

⁹³ Eccl. 7, 16.

aceasta, deoarece dorește să se țină pe sine în cadrul scumpătății și nu într-al iconomiei. Până la punctul acesta, nici un reproș. Dar dacă nu se va opri aici, ci va merge mai departe și va întrerupe orice împărtășire cu episcopii hirotoniți dintre cei căsătoriți, pe care nu numai Biserica Serbiei îi recunoaște, ci și toate celelalte Biserici Ortodoxe îi primesc, așadar, dacă va face aceasta, ce va păți? Va fi caterisit imediat și toată Biserica va recunoaște caterisirea lui ca valabilă și dreaptă.

Fratele meu, aceasta este eclesiologia ortodoxă. Celelalte, adică a se ridica persoane (clerici sau laici) și a afurisi episcopi pe care-i primește Biserica Ortodoxă Universală, sunt curate protestantisme.

Aceasta desigur sub condițiile - repet din nou - că credem în existența Bisericii Ortodoxe Sobornicești în lume. Iar dacă credem că toți sau aproape toți episcopii Bisericii au devenit trădători ticăloși, atunci cele de mai sus se răstoarnă cu desăvârșire. Atunci Biserica vom fi noi și tot ceea ce facem este autoritar și valabil. „*Oricâte vom lega pe pământ vor fi legate și în cer; și oricâte vom dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer*”. - în tot cazul, departe este de mine gândul luciferic că Biserica a rămas numai în mine...

Mă întreb dacă este drept ca obștea Sfinților Voastre să treacă în Gruparea fostului mitropolit al Florinei, care pomenește pe arhierii Grupării sus-zise. Fratele meu Nicodime, deoarece vrei părerea fostului tău duhovnic, ascult-o: Dumnezeu cunoaște cât de simpatici îmi sunt frații care țin calendarul vechi. Dragostea față de ei și simpatia mea mi-au arătat-o nu odată, nici de două ori, ci de multe ori, cu toate că ei nu pomenesc aproape deloc despre aceasta.

Dar în ciuda acestei dragoste și simpatii, nu este cu puțință să consider dreaptă din punct de vedere bisericesc înaintarea Sfinților Voastre înspre acea grupare.

Cei care țin calendarul vechi, fratele meu, au lepădat nu unul sau doi episcopi, ci o întreagă Biserică locală (cea a Greciei), cu care toate Bisericile Ortodoxe n-au încetat, nici pentru o clipă să aibă legături canonice. Astfel s-au declarat pe ei înșiși SUPERbiserică... Desigur, se poate să-și păstreze calendarul vechi, imitând atâtea alte Biserici Ortodoxe, dar sunt datori să imite celelalte Biserici Ortodoxe și în aceasta, adică să nu lepede Biserica Greciei, ci să rămână în ea. Cei care țin calendarul vechi din prima clipă n-au încetat să folosească exemplul celorlalte Biserici Ortodoxe ca argument pentru păstrarea vechiului calendar. Bine! Dar Bisericile acestea, deși au păstrat calendarul vechi, au avut și au legături canonice depline cu Biserica Greciei. De ce cei care țin calendarul vechi au făcut altfel? Și făcând aceasta, oare nu s-au pus pe ei înșiși în afara Bisericii Ortodoxe Universale? Care Biserică Ortodoxă locală din cele care țin calendarul vechi a avut vreodată legături canonice (schimburi de Scrisori de pace, împreună-liturgisiri, pomenirea în Diptice etc.) cu Gruparea celor care țin calendarul vechi din Grecia? Cea a Ierusalimului? Cea a Antiohiei? Cea a Rusiei? Cea a Serbiei? Cea a Bulgariei⁹⁴? Nici una! Toate Bisericile au avut dintru început legături numai cu Biserica Greciei, iar pe cei care țin calendarul vechi din Grecia i-a văzut simplu ca pe niște fii nedisciplinați ai acestei Biserici și de aceea nici n-au avut vreodată legături oficiale cu ei, nici n-au înfierat judecățile Bisericii noastre făcute pentru răzvrătirile și caterisirile clericilor care țin calendarul vechi.

Stiliștii au strigat și strigă și acum, atât în particular cât și în memorii oficiale că subiectul calendarului trebuie prezentat unui viitor Sinod panortodox. Dar în cazul de față, iubii stiliști nu știu ce spun. Dacă Biserica Greciei, în ciuda schimbării calendarului, a devenit automat (adică fără excluderea făcută de celelalte Biserici) schismatică, atunci schismatice sunt toate Bisericile ortodoxe locale, deoarece acestea au împărtășire cu o Biserică schismatică. Stiliștii nu au împărtășire cu Biserica Greciei tocmai ca să nu devină și ei schismatici. Așadar, care Sinod panortodox va rezolva problema calendaristică, din moment ce toate Bisericile ortodoxe au devenit schismatice prin împărtășirea lor cu Biserica schismatică a Greciei? Dacă vreodată se va întruni un astfel de sinod, nu va fi panortodox, ci panschismatic... Stiliștii ar fi consecvenți față de ei înșiși dacă ar spune: Nu așteptăm nici un

⁹⁴ Care pe atunci ținea calendarul vechi (n. red. rom.).

sinod și nu primim nici o rezolvare de la el. Toate Bisericele au devenit schismatice (cea a Greciei prin schimbarea calendarului și celelalte prin împărțirea cu ea) și singura Biserică ortodoxă rămasă suntem noi. Numai prin noi, ca singură Biserică Ortodoxă, este cu puțință să se ridice păcatul schismei din celelalte Biserici. Adică atunci când celelalte Biserici locale se vor pocăi pentru schismă, vor veni la noi, ca singură Biserică ortodoxă, vor cere iertare de la noi și noi prin Hotărâre Canonică (cum s-a făcut totdeauna în istoria Bisericii) vom da iertare și vom propovădui ridicarea schismei și restabilirea lor ca mădulare sănătoase ale Trupului Bisericii Ortodoxe. Acestea, iubite Părinte Nicodime, le impune legea consecvenței!

Merg mai departe: Precum știi, preoția stiliștilor provine de la foștii arhieri Hrisostom al Florinei și Gherman al Dimitriadei. Aceștia însă până în 1935, adică timp de unsprezece ani întregi de la schimbarea calendarului, au fost în „schismă”, adică în Biserica Greciei. Stiliștii au declarat că Tainele noastre ale celor care ținem calendarul nou, nu sunt valabile deoarece sunt lipsite de har din pricina „schismei” și de aceea se impune remiruirea celor proveniți de la cei care țin calendarul nou (vezi despre asta în Enciclica oficială a fostului mitropolit al Florinei și a celorlalți arhieri, din 13/26 martie 1950). Așadar și cei doi arhieri, menționați mai sus, au fost lipsiți de har, deoarece au fost în schismă până în 1935. Desigur, atunci când un cleric schismatic sau eretic se întoarce la Ortodoxie, de multe ori este primit fără hirotonie, printr-o hotărâre simplă a Sinodului. Da. Suntem de acord. Dar lucrul acesta se face prin Sinod. Totdeauna Sinodul este cel care hotărăște restabilirea ereticilor și schismaticilor. Așadar atunci când Hrisostom și Gherman s-au lipit de stiliști, prin care hotărâre sinodală le-au fost ridicate consecințele schismei și au fost primiți ca episcopi ortodocși canonici? Care Sinod (deoarece astfel se obișnuiește în Biserică) i-a restabilit? Nu cumva asociațiile laice? Prin urmare, dacă arhieriei sus-ziși au fost lipsiți de har până în 1935, au continuat și după 1935, atunci când s-au lipit de stiliști, să fie lipsiți de el deoarece nu s-a făcut o restabilire a lor printr-o Hotărâre Sinodală oficială. Consecințele ereziei și a schismei nu se ridică automat nici prin monahi, nici prin diaconi, nici prin preoți, nici prin asociații laice. Ele se ridică numai prin hotărârea Sinodului. Acestea și numai acestea le cunoaște Biserica ortodoxă.

Dacă un Sinod de episcopi canonici caterisește un episcop sau un preot și după zece sau douăzeci ani episcopii aceștia (care au caterisit) cad în erezie, caterisirea episcopului sau a preotului cea făcută cu atâția ani mai înainte se ridică oare de la sine și se restabilesc iarăși în același grad numai pentru motivul că vechii episcopi care i-au caterisit atunci au deveniteretici? Desigur că nu! Deoarece atunci când au fost caterisiți, au fost caterisiți de episcopi ortodocși și nu eretici, și de aceea caterisirea lor este absolut valabilă și este cu puțință să se ridice numai de un Sinod de episcopi ortodocși.

Adu-ți aminte de acestea și fii atent la cele care urmează: Să presupunem că astăzi Biserica Greciei, care are împărțire cu patriarhul Atenagora, a devenit eretică. Dar a devenit astăzi. Fie și ieri. Adică acum un an, doi, trei. Însă cu cinci ani mai înainte sau cu zece nu a fost eretică. Suntem de acord? Cu cât mai mult nu a fost cu treizeci și cinci de ani mai înainte. Așadar atunci cu treizeci și cinci de ani mai înainte Biserica Greciei, ortodoxă fiind, A CATERISIT pe cei doi arhieri mai sus ziși, precum și pe toți cei hirotoniți de ei. Prin urmare hotărârea aceasta a ei făcută mai demult pentru noi este autentică și valabilă. Hotărârile de astăzi ale Bisericii Greciei, fiind deja eretică (desigur vorbesc prin presupunere), nu sunt valabile și cei caterisiți de ea nu sunt caterisiți. Dar sunt și „prea sunt” caterisiți de Biserica Greciei cei caterisiți cu douăzeci, treizeci ani mai înainte. (Pentru stiliști nu sunt caterisiți desigur nici aceștia, deoarece stiliștii au lepădat Biserica Greciei din 1924 ca fiind schismatică. Pentru noi însă, care până ieri sau alaltăieri recunoșteam Biserica Greciei și aveam împărțire cu ea, lucrurile stau altfel. Pentru noi hotărârile ei de până atunci sunt valabile).

Așadar, în cele din urmă Biserica Greciei a căzut în erezie. (Subliniez iarăși că vorbesc ipotetic). Cei caterisiți de ea cu mulți ani înainte, precum și hotărârile lor, nu se restabilesc automat. Este nevoie de un sinod de episcopi ortodocși ca el să revizuiască hotărârile făcute împotriva lor sau să primească hotărârile lor și mai ales hirotoniile altora făcute de ei. Așadar

întreb, iubite Părinte Nicodime: Care sinod a revizuit hotărârile despre episcopii caterisiți cu mulți ani mai înainte de Biserica Greciei, sau a recunoscut hirotonia diaconilor și preoților făcută de ei, care sunt în Gruparea stiliștilor și nu au împărtășire cu Biserica Greciei? Niciunul! Și chiar dacă hirotonia în episcopi a arhierilor de astăzi (spun de astăzi, deoarece Acachie care a murit a fost hirotonit ca diacon și preot nu de un caterisit) a Grupării fostului mitropolit al Florinei s-ar fi făcut de episcopi canonici, ea tot nu ar fi fost valabilă, deoarece ei înșiși au fost hirotoniți diaconi și preoți de episcopi caterisiți. Trebuia mai întâi să fie recunoscută (aplicând, ca de obicei, iconomia bisericească) de un sinod canonic de episcopi hirotonia lor în diaconi și preoți și după aceea să fie recomandați și hirotoniți episcopi. Dar nefăcându-se aceasta, repet, hirotonia lor în episcopi nu este valabilă.

Dar în afară de aceasta, să cercetăm dacă hirotonia acestora în episcopi s-a făcut în mod corect și din punctul de vedere al celorlalte condiții canonice. Adică: Să presupunem că aceștia au fost recunoscuți de un sinod canonic înainte de promovarea lor în episcopi, sau că niciunul dintre ei nu a fost hirotonit de un episcop caterisit. Dar, oare, în continuare hirotonia lor (în episcop) s-a făcut canonic? Nu, ci cu totul dimpotrivă! După cum știi episcopii de azi ai Grupării fostului mitropolit al Florinei provin de la Acachie. Să vedem așadar cum stau lucrurile cu hirotonia lui Acachie. Îți trimit un fascicul în fotocopie - pe care te rog să mi-l trimiți înapoi - a „actului de hirotonie” a lui Acachie care să dea Dumnezeu să se publice. Așa cum vei vedea el conține următoarele:

SERAFIM, ARHIEPISCOP DE CHICAGO ȘI DETROIT

Adeverință

Prin prezenta adevăresc că eu, împreună cu încă un alt episcop canonic al Bisericii noastre Ruse din străinătate, am înaintat în faptă la hirotonia în episcop de Talandiak a Prea Cuviosului arhimandrit Acachie.

Hirotonia s-a săvârșit în 9/22 decembrie 1960 în orașul Detroit în cadrul limitelor eparhiei mele și rog să fie considerată ca legală, chiar dacă s-a făcut fără cunoștința propriului nostru Sinod arhiepiscopal.

Pentru validarea acesteia s-a pus semnătura noastră și ștampila eparhială.

† Serafim Arhiepiscop de Chicago și Detroit.

Din citirea acestui act va fi cu puțință să se observe următoarele:

a) Nu menționează deloc cine a fost celălalt episcop cu care cel ce semnează „Serafim, arhiepiscop de Chicago și Detroit” a procedat la săvârșirea hirotoniei. Tăcere desăvârșită. De ce? Este un lucru vădit că semnatarul a avut un motiv să-l ascundă pe celălalt episcop. Dacă ar fi fost într-adevăr episcop canonic, de ce această tănuire? Adevărul nu se teme de lumină. Domnul a propovăduit că lumina este urâtă de „*oricine face rele*” și numai unul ca acesta „*nu vine la lumină*”⁹⁵

b) Spune că Acachie a fost hirotonit de doi episcopi. Dar hirotonia unui episcop de către doi episcopi este anticanonică. (Alt subiect este hirotonia aceluia din punct de vedere dogmatic). Canonul 1 apostolic spune că „*Episcopul să se hirotonească de doi sau trei episcopi*”, dar foarte de devreme Biserica a reformat Canonul eliminând primul termen („de doi”) și l-a stabilit pe al doilea („de trei”). Și într-adevăr Canonul 4 al Sinodului I ecumenic spune: „*Se cuvine ca episcopul să fie ales de către toți episcopii din Eparhie; iar dacă este cu neputință una ca aceasta... trebuie să se adune cel puțin TREI episcopi, dar să participe la alegeri prin scrisori și cei care nu sunt de față, și numai atunci să se facă hirotonia. Iar întărirea celor ce se fac revine mitropolitului în fiecare eparhie*”. Canonul 19 al Sinodului din Antiohia hotărăște că pentru hirotonia episcopului trebuie să fie prezenți sau toți arhierii

⁹⁵ In. 3, 20.

Bisericii locale sau, dacă aceasta nu se poate, „*se cuvine ca cei mai mulți să fie de față*”. Și continuă: „*Iar dacă s-ar face în alt chip decât cele hotărâte, hirotonia să nu poată nimic (să nu fie valabilă)*”. Prezența a cel puțin trei episcopi o cere și Canonul 13 din Cartagina. Iar Canonul 58 al aceluiași Sinod prescrie: „*Se va respecta forma (rânduiala) cea veche ca hirotonia episcopilor să nu se facă cu mai puțin de trei episcopi.*”

c) Cel care a hirotonit nu se rușinează să mărturisească că hirotonia s-a săvârșit fără cunoștința Sinodului de care aparține. Și cu toate acestea el mai spune că hirotonia trebuie să fie considerată „legală”!!! Dar să audă ce hotărâsc Sfintele Canoane în privința aceasta: Canonul 34 apostolic spune: „*Episcopii fiecărui neam se cuvine a cunoaște pe primul (primul înseamnă Președintele Sinodului, adică, patriarhul, arhiepiscopul sau mitropolitul) dintre dânșii și a-l socoti întâistătător și nimic să nu facă fără cunoștința aceluia...*” Serafim însă a nesocotit atât pe președintele Sinodului din care face parte, cât și pe membrii lui, de la care trebuia să ia învoire potrivit Canonului 4 al Sinodului I ecumenic. Acest canon legiferează clar: „*Iar întărirea celor care se fac revine mitropolitului din fiecare eparhie.*”

Canonul 6 al Sinodului I ecumenic spune: „*Peste tot să fie cunoscut că episcopul care s-ar face (hirotoni) fără socotința mitropolitului său (adică a Președintelui Sinodului), Sfântul Sinod a hotărât a nu fi episcop unul ca acesta.*”

Canonul 28 al Sinodului IV ecumenic poruncește ca: „*...fiecare mitropolit din cei mai sus amintiți, împreună cu episcopii eparhiei să hirotonească pe episcopii eparhiei după cum învață Sfintele Canoane.*”

Canonul 19 din Antiohia legiferează: „*Episcopul să nu se hirotonească fără sinod și prezența aceluia care este în mitropolia eparhiei*”, adică a președintelui Sinodului. Și continuă: „*Acesta TREBUIE SĂ FIE DE FAȚĂ NEAPĂRAT...*”

Canonul 23 al aceluiași sinod rânduiește ca alegerea și hirotonia episcopului „*să nu se facă în alt chip, decât cu Sinod și prin cercetarea episcopilor*”.

Canonul 12 al Sinodului din Laodiceea legiferează ca episcopii „*să se așeze în treapta bisericască cu judecata mitropoliților și a episcopilor celor dimprejur*” și nu la judecata și hotărârea numai a doi episcopi din Sinod care acționează pe furis.

În sfârșit Canonul 13 din Cartagina rânduiește că hirotonia episcopului nu este posibil să se săvârșească decât la „*porunca celui mai mare*” și nicidecum în desăvârșita neștiință!!! a Președintelui Sinodului.

d) Precum vezi actul este semnat „Serafim, episcop de Detroit”, sau episcop de America. Dar episcopii Americii sau ai Rusiei nu au nici un drept, după Sfintele Canoane, să intervină în treburile Bisericii Greciei. Să presupunem însă că Acachie a fost hirotonit nu de doi episcopi (dintre care unul este necunoscut), ci de întreg Sinodul de care aparține Serafim, condus de Președintele lui. În acest caz hirotonia lui ar fi fost canonică? Nu! Și aceasta pentru că Sfintele Canoane interzic cu desăvârșire hirotoniile clericilor dintr-o altă eparhie, chiar și vecină de ar fi ea. De pildă, Arhiepiscopului Atenei i se interzice sub pedeapsa caterisirii să hirotonească clerici pentru Pireu sau Niceea (afară numai dacă este rugat de episcopii locali care nu pot săvârși taina - să zicem că pe temei de boală). Sfântului Sinod al Bisericii Greciei i se interzice să hirotonească episcop sau un alt cleric pentru Biserica Ciprului sau a Cretei, cu atât mai mult pentru Biserica Serbiei, Bulgariei etc.

Canonul 35 Apostolic legiuiește: „*Episcopul să nu îndrăznească a face hirotonii afară de hotarele sale, în cetățile și satele care nu sunt supuse lui.*” Iar dacă săvârșește o astfel de hirotonie: „*să se caterisească și el și cel hirotonit*”. Canonul 2 al Sinodului II ecumenic poruncește: „*Episcopii să nu-și întindă stăpânirea peste bisericile din afara jurisdicției lor, nici să le tulbure. .. Iar episcopii nechemați pentru conducere să nu năvălească la hirotonie sau la oarecare ranguri bisericesti... Sinodul fiecărei eparhii își va conduce afacerile bisericesti.*”

Canonul 8 al Sinodului III ecumenic socoate „*un lucru afară de legiuirile bisericesti și izvodit afară de canoanele Sfinților Apostoli și care îngrădește libertatea tuturor*”, faptul că episcopul Antiohiei hirotonește pe episcopii Ciprului. Canonul poruncește desființarea acestei

practici nepotrivite și legiuiește ca episcopii Ciprului să nu fie hirotoniți de alți episcopi ci de către cei ai Bisericii Ciprului. Și legiuiește: „*Aceasta se va păstra și la celelalte biserici de pretutindeni*”.

Canonul 28 al Sinodului IV ecumenic rânduiește: „...*fiecare mitropolit din cei mai sus amintiți împreună cu episcopii eparhiei să hirotonească pe episcopii eparhiei*”.

Canonul 13 al Sinodului din Antiohia interzice oricărui episcop hirotonia în afara episcopiei sale, iar în caz contrar, poruncește „*să fie fără tărie cele lucrate, iar el să-și ia pedeapsa cuvenită pentru aceste nereguli, caterisit socotindu-se de acum înainte de Sfântul Sinod*”.

Canonul 22 al aceluiași Sinod cuprinde următoarele: „*Episcopul să nu intre în cetate străină nesupusă lui, nici în satul care nu este în partea sa, pentru hirotonia cuiva. Să nu așeze presviteri sau diaconi în locuri supuse altui episcop, fără voia aceluia. Iar de ar îndrăzni cineva una ca aceasta, hirotonia să fie fără tărie, iar el să fie certat de Sinod*”.

Vezi așadar, iubite părinte Nicodime, câtă mulțime de canoane au călcat fără milă? În urma acestui lucru cum este cu puțință să mai conceapă cineva alipirea de ceata stiliștilor? Să mai spunem ceva: Dacă astăzi întreg sinodul (condus de Filaret)⁹⁶ de care ține Serafim, care l-a hirotonit pe Acachie, va recunoaște pe episcopii de pe stilul vechi, apare pentru stiliști o mare problemă canonică: Sinodul lui Filaret a avut legături canonice foarte strânse cu patriarhul ecumenic și cu episcopii lui din America (Iacov etc.). Așadar, și episcopii lui Filaret au devenit schismatici deoarece au împărtășire cu episcopii schismatici de pe stilul nou, după cum spun cei de pe stilul vechi! Prin urmare și cei care nu s-au împărtășit niciodată cu „schismaticii” de pe stilul nou au nevoie de curățire, au nevoie de restabilire printr-un sinod de episcopi ortodocși. Dar care sinod îl va restabili pe Filaret și pe episcopii de sub ascultarea lui și va ridica de la ei consecințele schismei? Vezi, iubite părinte Nicodime, în ce ciclu sufocant de antinomii și contradicții, în ce cerc vicios au intrat iubii stiliști? Într-acolo vrei să mergi?

- Dar atunci ce trebuie să facem? mă vei întreba, încotro vom merge? Pe cine să pomenim?

Fratele meu, cuvântul Sfântului Apostol Pavel despre cei mai mari „...*ca să facă aceasta (pastorația) cu bucurie și nu suspinând*”⁹⁷ este valabil și invers. Adică este valabil și pentru păstoriți. Dacă există cazuri când păstorul suspină pentru turma pe care o păstorește, tot așa există și cazuri în care turma suspină pentru păstorul care o păstorește. Lucru fericit ar fi să existe întotdeauna păstori la care ascultarea să se facă numai „cu bucurie”. Dar când acest lucru nu este posibil, atunci să ne supunem „suspînând”. Iar când spun supunere, nu înțelegem desigur - departe de aceasta - să încuviințăm orice acțiune a lor și să cugetăm în toate așa cum cugetă și ei. Nu! **Ci înțeleg să nu ne desprindem de ei, să nu rupem legătura cu ei.** Ținând cont de aceasta, nu vom fi de acord, vom protesta și ne vom opune. Dacă însă Biserica nu-i caterisește pe unii ca aceștia, atunci noi nu trebuie să-i lepădăm și să încetăm să-i pomenim.

Să nu ne grăbim, fratele meu. Subiectele acestea se referă la viața veșnică și au trebuință de multă chibzuință.

În anul 1934, la 22 noiembrie, patriarhul de atunci al Alexandriei, Meletie Metaxakis, a chemat în Catedrala Ortodoxă patriarhală a Sfântului Nicolae din Cairo „clerici și mireni din zece biserici (confesiuni) diferite pentru rugăciunea comună făcută pentru al treilea mare pas - după primul și al doilea săvârșiți în același mod în Biserica Anglicană și respectiv Armeană - care să ducă la dorita unire... După doxologia cântată de corul seminariștilor, diaconul grec a rostit ectenia. Apoi s-a cântat «Lumină lină», după care corul anglican a cântat o cântare ce cuprindea laudele. După citirea din amvon a Evangheliei și a pericopei potrivită împrejurării, s-a făcut o rugăciune comună în arabă, rostită de un arhiereu copt la început și continuată de un protestant egiptean...”⁹⁸

⁹⁶ Este vorba de Biserica Rusă din Diaspora (n. red. rom.).

⁹⁷ Evr. 13, 17.

⁹⁸ Revista „Hristopolitia”, editată în Cairo, noiembrie-decembrie 1934, pag. 17.

Au trecut de atunci treizeci și noua de ani și nici o „unire” nu s-a săvârșit. Dacă atunci unii clerici și mireni, în loc să-și exprime cu putere protestul față de patriarh, ar fi purces la gesturi extreme și s-ar fi despărțit de el, care ar fi fost câștigul Bisericii? Numai unul: s-ar fi creat schismă în sânurile Bisericii Alexandriei, care ar fi tulburat conștiințe și ar fi dus la afurisiri și caterisiri reciproce, în timp ce acea inițiativă a Patriarhului nu a dus la nici o unire, iar cu trecerea vremii se va uita cu desăvârșire; schisma însă ar fi existat până astăzi și ar fi zguduit Biserica Alexandriei.

Cu patruzeci de ani în urmă⁹⁹, Patriarhul României, Miron Cristea, ajutat de prim-ministrul țării, a silit pe episcopii României să prăznuiască Pastele împreună cu papistașii. Cei mai mulți episcopi s-au supus. Foarte puțini nu s-au supus și au prăznuit Pastele ortodox. Din fericire, nu a avut loc schismă. Patriarhul, văzând împotrivirea, nu a îndrăznit să mai stăruie. Rezultatul a fost că au trecut de atunci patruzeci de ani, îndrăzneala patriarhului a avut un sfârșit neînsemnat și a fost uitată - în timp ce schisma, dacă s-ar fi făcut, s-ar fi perpetuat, înviforând cumplit Biserica României.

Vezi astăzi diferite manifestări antiortodoxe: sau acțiunea (rugăciuni împreună cu ereticii etc.) patriarhului, sau a lui Iacov al Americii și te întărăți. Bine faci, iubite părinte Nicodime, căci și eu mă întărăț și mă tulbur pentru nerușinata încălcare a Sfintelor Canoane. Dar acestea, fratele meu, nu se fac doar astăzi, ci se făceau, vai! și mai demult.

Ca să te informezi voi cita un număr de *cazuri*, ca să vezi că aceste cutezanțe ale patriarhului au, din păcate, multe „precedente”. Ascultă, așadar și... înfricoșează-te.

Pe la începutul secolului al XVIII-lea în Arta se dădeau Sfintele Taine și apusenilor de către clericii ortodocși, cu toate că lucrul acesta pricinuia sminteală creștinilor ortodocși.

În anul 1869, la înmormântarea mitropolitului Hrisant al Smirnei, au slujit arhiepiscopul Armeniei și un preot anglican.

În anul 1875 arhiepiscopul ortodox al Patrei a săvârșit împreună cu un cleric anglican de acolo Taina Botezului.

În anul 1879 Sfântul Sinod al Patriarhiei de Constantinopol a hotărât că, la mare nevoie, se îngăduie împărțire în Taine și cu armenii, adică săvârșirea de către un preot ortodox a Tainelor Botezului, Cununii și Sfintei Liturghii pentru armeni.

În anul 1898 patriarhul Gherasim al Ierusalimului a îngăduit creștinilor ortodocși sirieni din Melbourne să primească Sfânta împărțășanie de la clericii anglicani.

În anul 1907, în Portsmouth s-a săvârșit Liturghia comună de către preoți ortodocși și anglicani.

Pe la 1910 episcopul ortodox rus Inochentie al Alaskăi Americane a făcut o înțelegere cu episcopul Bisericii Episcopale americane ROW, prin care preoții lor să dea reciproc Tainele credincioșilor de ambe confesiuni, adică ortodocșii episcopalilor, iar episcopalii ortodocșilor.

În anul 1910 episcopul ortodox sirian Rafail din America a îngăduit ortodocșilor, printr-o enciclopedie oficială a sa (pe care, mai târziu a fost nevoit să și-o retragă datorită protestelor), să primească Taina Botezului, a Sfintei împărțășanii, a Mărturisirii și a Căsătoriei de la clericii episcopali, protestanți. Același episcop a participat la o vecernie a anglicanilor purtând mantie și stând în strana arhierescă.

În anul 1917 a săvârșit același lucru (adică a participat la o vecernie a anglicanilor) mitropolitul ortodox Alexandru al Rodostolului din America. Același mitropolit a participat activ la hirotonia unui cleric anglican din Pennsylvania.

În anul 1918, arhiepiscopul Antim al Ciprului și mitropolitul Meletie al Atenei au participat în repetate rânduri la slujbele anglicanilor în Biserica Sfântului Pavel din Londra.

În anul 1919, întâi-stătătorii Bisericilor Ortodoxe din America au participat la slujbe săvârșite de clerici anglicani cu prilejul „Adunării generale a Bisericilor anglicane din America”.

⁹⁹ Adică în 1929. Pentru amănunte a se vedea Nae Ioneascu, *Teologia. Integrala publicisticii religioase*, Editura Deisis, Sibiu, 2003, 672 pagini. (Nota Apologeticum).

În anul 1920, mitropolitul Filaret al Didimotihului, aflându-se la Londra ca reprezentant al Patriarhiei ecumenice la Congresul de la Lambeth a participat la slujba ce s-a săvârșit într-o biserică anglicană.

În același an, patriarhul Damian al Ierusalimului a fost de față la liturghia săvârșită în biserica anglicană din Ierusalim și a citit evanghelia în grecește, îmbrăcat în toate veșmintele arhieresti.

Tot în 1920 Mitropolitul Dorotei al Prusiei¹⁰⁰, loțiitorul patriarhului ecumenic și Sfântul Sinod al Patriarhiei au primit la Constantinopol pe Jacob Darlington, episcopul „Bisericii Episcopale Americane”. Săvârșind Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, loțiitorul a îmbrăcat pe episcopul străin cu mantie și omofor și l-a chemat să împartă *anafura*, lucru care s-a și făcut.

În anul 1921 săvârșindu-se în Londra înmormântarea mitropolitului Dorotei al Prusiei, loțiitorul patriarhului ecumenic, arhiepiscopul de Canterbury a participat la slujba înmormântării, citind Evanghelia.

În anul 1922 Gherman, arhiepiscopul Tiatirelor, reprezentantul patriarhiei ecumenice la Londra, a participat purtând mantie și cârjă la o Vecernie săvârșită în abatia Westminster.

Aș putea să mai scriu încă multe cazuri, dar mă mărginesc la acestea. Toate acestea s-au petrecut înainte de 1924, adică înainte de schimbarea calendarului. Așadar, dacă prin aceștia Biserica s-a murdărit de erezie, deoarece nu au fost afuriși îndrăzneții, atunci suntem cu toții murdăriți, nefăcând excepție nici cei de pe stilul vechi, care atunci erau uniți cu noi și toți împreună am pomenit pe episcopii care au fost pricinuitoarii acțiunilor antiortodoxe mai sus zise. Depărtarea stiliștilor de Biserica Greciei în 1924 nu i-a folosit deloc, deoarece cu mult înainte Biserica Greciei, precum și celelalte Biserici, se murdărise prin împărtășirea cu cei mai sus ziși.

Știi, oare, din ce an Biserica Ortodoxă are legături, care nu trebuiau să existe, cu așa numitul „Consiliu Mondial al Bisericilor”? Din 1920. Atunci a fost trimis pentru prima dată de Patriarhia ecumenică, în calitate de reprezentant al ei, mitropolitul Gherman al Seleuciei, la Congresul întrunit la Battenberg, care a fost ales și membru al „Comisiei Centrale” al Consiliului.

Mai târziu în 1922, același Gherman, acum al Tiatirelor a fost trimis ca reprezentant al Patriarhiei ecumenice la alt congres, unde a fost ales între cei patru vicepreședinți ai „Comisiei Executive”. În anul 1919 loțiitorul tronului ecumenic vacant, mitropolitul Nicolae al Cezareii, primind vizita unor membri ai unei comisii a Mișcării „Credință și Ordine” a spus în cuvântul său că „Biserica Constantinopolului vrea să trimită la timp reprezentantul ei la Conferința fixată întinzând astfel mână de ajutor lucrătorilor în același ogor și în aceeași vie a Domnului...” Cu alte cuvinte i-a considerat pe eterodocși ca și cum s-ar afla și ar lucra în lăuntru Viei Domnului, adică în Biserica cea una sfântă, sobornicească și apostolească!!! Așadar, punerea unui semn de o absolută egalitate între Ortodoxie și înșelare.

Dacă un cleric ar șovăi astăzi să pomenească pe episcopii ce s-au împărtășit cu patriarhul Atenagora, din pricina fricii să nu devină eretic, cum de nu se întrebă dacă nu cumva este deja eretic din 1919, când a pomenit pe episcopii ce s-au împărtășit cu Nicolae al Cezareii, care a cugetat și a propovăduit aceleași idei ca și Atenagora? Așadar... așadar suntem cu toțiieretici, iubite părinte Nicodim. Cu toții, fără excepție. Chiar și, repet, iubii stiliști. Deoarece și ei până în 1924 au pomenit pe episcopii care s-au împărtășit cu loțiitorul Tronului ecumenic, Nicolae al Cezareii... Oare „*a pierit judecata de pe pământ*”¹⁰¹? Oare s-a scufundat în adâncurile ereziei adevărata Biserică a lui Hristos, cu toate că El a spus că „*nici porțile iadului nu o vor birui*”? Să nu fie, fratele meu, să primim o astfel de hulă...

Spunând acestea nu intenționez să justific acrobațiile patriarhului. Departe de mine un astfel de gând. Cred că patriarhul Atenagora și mai sus pomeniții patriarhi, arhiepiscopi, mitropolitl episcopi etc. **sunt foarte vinovați față de Biserică** pentru grosolanele încălcări ale

¹⁰⁰ În alte lucrări este tradus Brusa. (Nota Apologeticum).

¹⁰¹ Vezi Sfântul Vasilie cel Mare, *Epistola 92*.

Sfintelor Canoane. Orice împotrivire care nu duce la schismă este justificată. Binecuvântate sunt gurile care protestează împotriva acțiunilor anti-ortodoxe ale patriarhului și binecuvântate sunt scrierile care înfierează acrobațiile lui în materie de credință. Luptă continuă și neîncetată împotriva patriarhului, DA! Schismă însă, NU!

Poate voi fi întrebat: Oare pentru Dumnezeu Atenagora este patriarh ortodox? Oare Dumnezeu este constrâns de hotărârile oamenilor? Dumnezeu așteaptă hotărârea Sinodului ca să-l considere pe Atenagora căzut din credința ortodoxă?

Iubite părinte Nicodime, fără îndoială că Dumnezeu nu poate fi constrâns de hotărârile oamenilor. De multe ori oamenii au osândit nevinovați și au dezvinovățit vinovați. (Și nu numai în Biserică). Nu încapă nici o îndoială că Dumnezeu a șters din Cartea Sa persoane pe care oamenii niciodată nu le-au condamnat și nu a șters persoane pe care oamenii le-au condamnat. Dar noi, iubitele, nu suntem heruvimi sau serafimi, ca să putem cerceta Arhivele cerului și vedea care oameni sunt scriși și care șterși, sau, mai concret, care clerici sunt recunoscuți și care sunt lepădați de Dumnezeu. Care dintre noi va putea spune cu desăvârșită certitudine și siguranță că aceasta sau aceasta a hotărât Dumnezeu pentru cutare sau cutare preot sau episcop? „*Cine a cunoscut mintea Domnului, sau cine s-a făcut sfetnicul Lui?*”¹⁰² Chiar și în privința ereziei, cine nu știe că și sfinți ai Bisericii noastre au căzut în erezii din simplitate, dar fiindcă au avut intenție bună, au fost povățuiți de Dumnezeu și s-au dezmeticit? Cine suntem noi ca să ne însușim judecata Bisericii? Oare credem că am ajuns la măsura să cunoaștem judecata lui Dumnezeu? Nu este de mii de ori mai sigur și mai plin de smerenie faptul de a ne supune hotărârilor Bisericii? Fratele meu, este înșelarea cea mai de pe urmă părerea că noi suntem cunoscători siguri ai voii lui Dumnezeu. Vai și de mii de ori vai de Biserică atunci când oamenii, și mai ales mireni, propovăduiesc astfel de răzmerite: „Acesta este caterisit de Dumnezeu. Ce însemnătate are dacă nu a fost caterisit de Sinod? Să ne depărtăm de acesta!... Acela este integru și are preoție. Ce importantă are dacă a fost caterisit de Sinod? Hotărârile oamenilor nu-L obligă pe Dumnezeu. Să mergem, așadar, la el!”

La aceste lucruri, fără îndoială bine intenționate, dar care sunt vădite înșelăciuni ale Luceafărului celui mândru, care își închipuia că va ajunge asemenea lui Dumnezeu, se potrivesc cuvintele dumnezeiescului Grigorie, care le repetă Canonul 64 al Sinodului V-VI ecumenic: „*De ce te faci pe tine pastor, oaie fiind? De ce te faci cap, picior fiind? De ce îndrăznești a conduce oști, fiind pus între ostași?*” Cu toate acestea, unii mireni s-au făcut pe sine nu numai păstori, ci până și sinoade ecumenice! Dumnezeu să aibă milă de noi toți!

Cât de diferit cugetă și făptuiesc alte persoane, clerici înțelepți și încercați, adevărate podoabe ale Bisericii Ortodoxe!... Ia pildă de chibzuință pe un teolog ortodox renumit și mărturisitor contemporan, pe arhimandritul sârb Justin Popovici. Fiind profesor de Dogmatică la Universitatea din Belgrad, comuniștii ateï l-au destituit, iar acum trăiește în liniștea pustnicească a unei mănăstiri. Ai citit ultima lui carte editată: „*Omul și Dumnezeul-Om?*” Dacă da, atunci vei mărturisi că poate nicăieri nu ai mai văzut astfel de pagini antipapale, scrise cu atâta putere, profunzime de spirit și originalitate. Părintele Justin strigă că trei sunt stadiile căderii omenirii: „Adam - Iuda - Papa”. Și cu toate acestea acest mare bărbat nu s-a gândit să se rupă de Biserica Sârbă, deși ea se împărtașește cu patriarhul Atenagora. Încă și trei ucenici de ai lui, clerici teologi, care se află în Grecia la porunca sa, pomenesc fără teamă pe episcopii Bisericii Greciei. Chiar unul dintre ei, care a venit aici ca laic cu câteva luni mai în urmă, a primit binecuvântarea starețului său ca să fie hirotonit în Grecia. Cine îi va putea reproșa părintelui Justin Popovici că propovăduiește o Ortodoxie diluată? Astăzi sunt foarte puțini în întreaga lume cei care au un astfel de simț ortodox ascuțit și o trăire ortodoxă atât de profundă. Cartea aceasta mărturisește despre lucrul acesta. S-ar putea spune că se teme să nu-și piardă poziția și funcțiile? Dar nimic nu mai are acest mărturisitor al credinței, căci le-a jertfit pe toate. Așadar, este și acesta un trădător al Ortodoxiei, de vreme ce rămâne în Biserica care s-a împărtașit cu patriarhul Atenagora? Frate Nicodime, să luăm aminte să nu ne bată Dumnezeu!

¹⁰² Is. 40, 13.

Iubite părinte Nicodime, probabil că îmi veți obiecta: Canonul 15 al Sinodului I-II de la Constantinopol nu vorbește oare despre încetarea pomenirii episcopului care propovăduiește în public o învățătură eretică? Conștiința voastră vă spune - bine sau rău - că toate pe care le-a spus și le-a făcut patriarhul până astăzi constituie *erezie*. Așadar, de ce pretinzi să continuăm a-l pomeni pe patriarh și să nu ne alipim de Gruparea fostului episcop al Florinei?

Răspunsul meu țintește două aspecte:

a) Canonul este facultativ, nu obligatoriu. El nu pretinde de la clerici ca să înceteze pomenirea episcopului ce învață lucruri eretice înainte de condamnarea acestuia, ci dă două alternative. Dacă un cleric, spune canonul, se va rupe de un astfel de episcop „înainte de hotărârea sinodală”, nu face nici o greșală pentru care să fie supus pedepsei, ci mai degrabă este vrednic de laudă. Dacă însă un oarecare alt cleric nu face aceasta, adică, fără să îmbrățișeze învățăturile episcopului, continuă să-l pomenească, așteptând „hotărârea sinodală” și osândirea lui, unul ca acesta nu cade sub osânda canonului. Citește canonul cu atenție și vei vedea că el nu legiferează obligativitate, ci numai îți dă un drept, nicăieri nu spune că clericii sunt obligați să se despartă de un astfel de episcop înainte de osândirea lui, nici nu vorbește despre pedepsirea unora ca aceștia și nici măcar nu îi muștră, deși, de obicei, Sfintele Canoane spun „să se caterisească” despre clericii care nu-și săvârșesc în întregime îndatoririle. Acest canon spune numai că clericii care s-au despărțit de un astfel de episcop nu sunt sub pedeapsă. Și că aceasta este adevărat o arată și faptul că deși în decursul istoriei Bisericii au fost caterisiți nenumărați episcopi pentru erezie, niciodată nu a fost pedepsit vreun cleric sau certat prin cuvânt că nu s-a grăbit să se rupă pentru aceasta de episcopul eretic, ci a așteptat condamnarea lui de către Sinod.

Și b) fie că rânduiește obligativitate, fie numai dă un drept, sigur este că acest Canon nicăieri nu spune că cel care a încetat să-l pomenească pe episcopul său, să se lipească de primul episcop pe care îl va afla. Cu atât mai mult nu spune să se lipească de episcopii împotriva cărora se ridică pline de asprime Sfintele Canoane. Clericul care nu pomenește pe episcopul său trebuie să se oprească aici și să nu pomenească pe altul, ci să aștepte cu conștiință liniștită judecata Sinodului. Acesta și numai acesta este înțelesul corect al canonului.

Iubite părinte Nicodime, trăim într-o vreme de înfricoșătoare *zăpăceală*. Atenție să nu fim atrași de mulțimea curenților. Suntem chemați să mergem pe frânghie. Atenție să nu cădem nici la dreapta, nici la stânga. Aproape toate schismele în Biserică au fost pricinuite de încrederea în sine și de graba nesocotită. Măine patriarhul va pleca din lumea aceasta și - cine știe? - poate va urma după el un om înțelept. Atunci... se va termina cu isteria unionistă și aiurelile filopapale... Dacă, însă, am creat schismă, cum vom cicatriza rănilor Bisericii? Pe cât de ușor se creează schisma, pe atât de greu se repară. Citește istoria Bisericii și te vei cutremura. Crezi că este ușor să ținem piept curentului până la sfârșit? Este bine să nu deschidem stăvilarul, căci odată deschis, curentul va scăpa de sub controlul nostru și va inunda totul nestăpânit. Atunci când aprindem fanatismul mulțimii - este de ajuns o singură scânteie pentru crearea și menținerea schismelor - după aceea este cu neputință să mai punem rânduială. De multe ori în istorie necuviințele au ajuns până la profanări, până la încăierări, până la ucideri. Dacă va îndrăzni cineva din începătorii schismelor să recomande cumpătate și împăcare, va fi considerat trădător și va fi renegat pentru totdeauna mai mult de către incitatorii la dezbinare. De aici se pricinuiesc schisme în lăuntrul schismelor, dezbinări, împărțiri, fragmentări, nemiloase războaie lăuntrice. Privește la iubiții stiliști! Uniți au fost numai atunci când s-au despărțit de Biserică, dar foarte curând s-au împărțit. Astăzi în câte grupări nu sunt împărțiți? Poate în mai mult de șapte-opt. Și deși toți cugetă aceleași, fiecare grupare îi vede pe ceilalți ca pe niște trădători ai „Luptei”. Au ieșit din Biserica Greciei și au fondat „Biserica Adevăraților Creștini Ortodocși”, deoarece „schimbarea calendarului a venit în contradicție cu Sfintele Canoane”. Se aștepta de la ei respectarea cu multă evlavie a Sfintelor Canoane. Dar ei, pentru a-și menține „Biserica”, au încălcat o mulțime de Sfinte

Canoane. (Adu-ți aminte câte am scris că au fost încălcate numai prin hirotonia lui Acachie). Să se observe numai acest paradox: deși stiliștii și-au fondat „biserica” numai din dorința de a respecta Sfintele Canoane, totuși atunci când apărarea ei (a „bisericii”) a cerut încălcarea Sfintelor Canoane, n-au ezitat deloc să le încalce. Așadar, cu toate că această „biserica” a fost fondată ca un mijloc (mijloc de păzire cu acrivie a Sfintelor Canoane) a sfârșit prin a ajunge un scop. Să se păstreze „Biserica Adevăraților Creștini Ortodocși” fie chiar și prin jertfirea scumpătății Sfintelor Canoane! Dar toate acestea cum le justifică iubiții stiliști? Foarte simplu: prin nenorocita „iconomie”. Dar ei au plecat din Biserica Greciei sub stindardul „scumpătății”. Dacă ar fi fost dispuși să primească „iconomia”, mai ales într-o astfel de măsură în care o fac ei acum, nu ar fi existat motiv să plece din Biserica Greciei, ci ar fi putut rămâne în ea folosind mult mai puțină „iconomie”... Cu toate acestea, au plecat ca să nu jertfească puțin și au fost nevoiți după aceea să jertfească mult. O, fratele meu, înfricoșează-te și te cutremură de salturile care te scot în afara Bisericii...

Însă trebuie să isprăvesc cuvântul, care deja s-a lungit foarte mult. Închei revenind la câteva din pozițiile mele din început, deoarece este foarte necesar. Nu asculta clevetirile unora care spun că Biserica Greciei este de acord cu patriarhul Atenagora. Dacă patriarhul va merge înainte, dacă va purcede la „uniri”, atunci vei vedea ce poziție vor avea episcopii Bisericii Greciei, care astăzi tac și suportă nu din frică, precum susțin unii „viteji apărători ai Credinței”, nici din pricina unei conștiințe ortodoxe tocite, ci numai pentru că se îngrijesc de pacea Bisericii și se gândesc cu frică la evoluțiile și consecințele schismelor. Episcopii Bisericii Greciei, în afară de foarte puțini, nu sunt filocatolici, nu sunt unioniști, nu sunt de același cuget cu patriarhul Atenagora. NU! Nu uita că Sfântul Chiril al Alexandriei, marele apărător al Credinței Ortodoxe „iconomisea a nu se rupe de cei din Răsărit, care îl aveau în diptice pe Teodor al Mopsuestiei, eretic fiind acesta”¹⁰³. Adică se împărtașea, din iconomie, cu cei care aveau în diptice un episcop eretic. Nu trage concluzii despre Biserica Greciei din tăcerea ei. Tăcerea nu înseamnă numai acord sau dezacord, ci înseamnă și suferire. De altfel, trei-patru episcopi, mai energici din fire, cum ar fi al Pireului, al Elefteropolei, al Florinei și încă unul, precum și notabilele ziare religioase cum ar fi: „*Lupta bisericească*”, „*Presa Ortodoxă*”, „*Mântuitorul*”, „*Trei Ierarhi*” și altele, de multe ori au amenințat că vor face acțiuni publice violente împotriva cutezanțelor patriarhului. Din tăcerea Bisericii Greciei față de aceste situații nu putem trage concluzia că ea este de acord cu aceia sau cu acțiunile patriarhului. Când a tras la judecată Biserica Greciei pe clericii potrivnici patriarhului sau ai lui Iacov al Americii pentru acțiunile împotriva lor, deși au existat cazuri când aceste acțiuni, izvorâte din râvnă exagerată, cuprindeau și atacuri grave la persoană? Cum de au explicat unii tăcerea Bisericii Greciei față de acțiunile patriarhului ca aprobare, iar tăcerea ei față de potrivnicii lui au explicat-o ca... dezaprobare??? Ce fel de logică este aceasta?

Consideri că arhiepiscopul Ieronim al Atenei are aceeași cugetare cu cea a patriarhului Atenagora. Iubite părinte Nicodim, crede-mă că voi vorbi nepărtinitor. De altfel, cu Prea Fericitul Arhiepiscop al Atenei nu am nici o legătură deosebită, nici oficială, nici neoficială. Nu neg faptul că arhiepiscopul căuta cu ochi binevoitori spre smerenia mea și se gândea să mă înalte - bineînțeles că am refuzat cuviincios din pricina sănătății mele șubreze -, însă legături deosebite și strânse niciodată nu au existat între noi. De la alegerea sa până astăzi nu am avut cu el mai mult de cinci sau șase întâlniri, dintre care cele mai multe nu au durat mai mult de câteva minute. Dacă la acestea se mai adaugă cinci-șase epistole având diferite teme, pe care i le-am trimis din proprie inițiativă, ai toate legăturile mele cu Prea Fericitul Arhiepiscop al Atenei. Așa stând lucrurile, nu trebuie să se socoată că părerea mea este influențată de factori sentimentali.

Așadar, Arhiepiscopul Atenei, iubite părinte Nicodime, cu toată noblețea și finețea purtărilor sale - de aici și amabilitățile lui față de patriarh, care ar fi fost de dorit să nu fie vreodată exprimate -, niciodată nu a pus dragostea mai presus de adevărul Credinței. Niciodată nu a subestimat noțiunea de „dogmă”. Dacă nu este superconservator, este totuși

¹⁰³ Migne 99, 1085.

foarte reținut în aceste subiecte. La întronizarea Sa a spus foarte puține despre legăturile noastre cu confesiunile neortodoxe, iar drept concluzie a menționat despre „stăruința în credința și învățătura ortodoxă”. Anul trecut când a primit scrisoarea pascală de la Papa, a răspuns într-un mod cu adevărat artistic. Răspunsul său, incolor, inodor și fără gust din punct de vedere religios (nici vorbă despre aiurelile unioniste ale patriarhului), nu conține decât câteva cuvinte politicoase¹⁰⁴. Altădată, iarăși întrebat fiind despre sărbătorirea Paștelui de către un activist creștin de frunte, a răspuns sinodal că Bisericii Greciei îi este cu neputință să încalce chiar și o iotă din hotărârile Sinodului I ecumenic. În timpul discuțiilor ținute acum doi ani la Constantinopol între el și patriarh, nu a șovăit să se opună cu hotărâre la unele propuneri ale patriarhului (de pildă, cea legată la recunoașterea căsătoriilor făcute de papistași etc.). Am încă motive să cred că dacă până astăzi patriarhul nu a îndrăznit să facă și alte compromisuri mai mari, așa cum dorea, aceasta se datorează faptului că Arhiepiscopul Atenei nu numai că nu l-a încurajat, ci a pus și „frână”. În sfârșit, Arhiepiscopul Atenei și-a exprimat public opinia sa despre neortodocși, opinie cum nici cel mai fanatic stilist nu ar fi putut-o formula mai aspru. Ai citit „Scrisoarea Praznicală” oficială a lui Ieronim trimisă patriarhului Atenagora la Crăciunul trecut? Dacă da, atunci ai citit și acestea: „Dumnezeu să ne învrednicească pe Noi și pe toți cei ai Săi să cugetăm la fel unii față de alții și să nu fim iubitori de întâietate, căutând a stăpâni peste turma lui Hristos sau peste ceilalți, ci întru smerenia lui Hristos să ne punem sufletul pentru oi, îngrijindu-ne pentru unirea tuturor celor ce cheamă numele Lui, ca astfel să fie strivit șarpele cel din adânc, care a sfâșiat haina cea necusută și care pe atâția dintre cei care îl cunosc pe Dumnezeu i-a abătut de la adevăr, plecându-i să urmeze căile rătăcirii și pierzării”¹⁰⁵.

Ce trebuia să spună mai mult Arhiepiscopul? După cum vezi, se roagă omul pentru unire, dar nu șovăie să propovăduiască că îi socoate pe eterodocși îndepărtați de diavolul de la adevăr și umblători pe calea înșelării și pierzării!!!

Oare aceste cugetări și declarații sunt niște trădări? Însă cei care susțin acestea ar trebui să se teamă ca nu cumva, nedreptățind pe oameni (nu numai pe Arhiepiscop, ci și pe ceilalți episcopi ai Bisericii) atât de cumplit și lovindu-i fără milă în cele mai sfinte ale lor - deoarece nu există nimic mai sfânt decât credința ortodoxă -, să se afle și ei mergând pe calea pierzării, pe care umblă nu doar ereticii, ci și cei care nedreptățesc. Patriarhul Atenagora și Iacov al Americii și încă câțiva s-au dovedit a fi niște cosmopoliți și discipoli ai sinistrului sincretism; s-au dovedit a nu avea nici o legătură lăuntrică și adâncă cu nesticata și neprihănită Ortodoxie. Dar ceilalți? Dau dovadă de astfel de cugetări? De ce caracterizăm - nu voi, nici eu, ci alții oarecare - atât de ușor pe ceilalți drept trădători?

Frate Nicodime, repet: „Să stăm bine, să stăm cu frică. Să luăm aminte ca mărturisirea Sfintei noastre Credințe cu smerenie să o aducem”.

Fie ca Domnul să povățuiască Sfânta Voastră obște, ale cărei binecuvântări le doresc.

Cu dragoste în Hristos Iisus, Slobozitorul și Mântuitorul de obște al tuturor.

¹⁰⁴ Vezi revista „Ekklesia (Biserica)” din 15 mai 1968.

¹⁰⁵ „Ekklesia”, foaia din 1 ianuarie 1966.

TRATAT EPISTOLAR (Continuare)

I.

Atena, 11 august 1969

Iubitul meu Părinte Nicodim, bucură-te în Domnul totdeauna.

Cu multă bucurie am primit scrisoarea la care răspund următoarele:

1. Încetarea pomenirii patriarhului, la care ați ajuns, este limita cea din urmă îngăduită de Sfintele Canoane. Nu mergeți mai departe (adică să primiți a pomeni pe alți episcopi), deoarece în felul acesta veți ajunge la schismă. De vreme ce acum v-ați oprit aici și continuați „să vă împărtășiți cu Biserica mamă oficială și cu toate Bisericile Ortodoxe”, precum îmi scrii, înseamnă că deocamdată stați pe pământul tare al Bisericii. Atenție doar să nu mai faceți încă un pas!

2. Deoarece v-ați oprit aici și nu purcedeți la lepădarea patriarhului (așa cum au făcut alții), adică la a declara că el este căzut, caterisit, lipsit de har, că Tainele săvârșite de el nu sunt valabile etc., nu puteți fi acuzați de protestantism. Canonul 15 al Sinodului VI ecumenic îngăduie persoanelor încetarea pomenirii înainte de „hotărârea sinodală”, însă nu încredințează unor indivizi judecarea și osândirea episcopilor eretici. Aceasta nu este lucrarea persoanelor, ci a Sinodului.

3. Despre calendarul vechi am scris mai demult un articol destul de lung, pe care ți-l trimit și ție și care cred că îți va lămuri multe nedumeriri. Iar cele pe care nu ți le va putea lămuri articolul, bucuros o voi face într-o nouă scrisoare, numai dacă îmi vei face cunoscute nelămuririle tale.

4. Nu există nici un motiv să părăsiți calendarul vechi. Stiliștii sunt responsabili nu pentru că au păstrat calendarul vechi, ci pentru că au proclamat Biserica Greciei drept schismatică și au rupt legătura canonică cu ea. Dacă ar fi ținut calendarul vechi și nu ar fi rupt împărtășirea cu Biserica Greciei, ar fi fost într-o desăvârșită rânduială canonică.

Calendarele nu mântuiesc, părinte Nicodime! Numai un lucru îți spun: Pastele iudeilor a fost de la Dumnezeu și a fost rânduit până la ultimul amănunt. După o vreme s-a înfățișat lui Moise un grup de bărbați, care i-au spus: „*Noi vom fi necurați mai multe zile, iar atunci când se va serba Paștile, adică la data de 14 a primei luni, nu vom putea prăznui. Oare ne vom lipsi de prăznuire? Oare nu vom aduce daruri Domnului?*” Atunci Moise îl întrebă pe Dumnezeu despre aceasta, după care spune: „*Ori de câte ori un oarecare israelit nu poate prăznui Paștele la data fixată, adică la patrusprezece ale primei luni, din pricina necurăției sau absenței într-o călătorie îndepărtată, să-l prăznuiască la patrusprezece ale celei de a doua luni*”. (Vezi acestea în Cartea Numerilor, cap. 9, verset 6 și următoarele). Vezi, părinte Nicodim, câtă libertate exista în Vechiul Testament, atunci când stăpâneau litera legii și formele prăznuirilor? Mai este nevoie de comentarii?

5. Aș vrea să mai clarific și sensul cuvintelor „drept învățând cuvântul adevărului”, deoarece văd o oarecare confuzie în scrisoarea ta. Ei bine, „întreg”, „cinstit”, „sănătos”, „îndelungat în zile” și „drept învățând” arată o dorință, nu o realitate. Adică spunând: „întâi pomenește, Doamne, pe Arhiepiscopul nostru...”, nu spunem la modul afirmativ că Episcopul este „întreg”, „cinstit” și „sănătos” și că drept învață adevărul. Nu. Ci îl rugăm pe Domnul să-i dăruiească episcopului cinste, sănătate, să învețe drept cuvântul adevărului, („...pe care dăruiește-l sfințelor Tale biserici în pace, sănătos, cinstit etc...”). Rostim o rugăciune, nu oferim certitudini. Altfel vom minți înaintea lui Dumnezeu spunând nu numai „drept învățând”, ci și „cinstit” și „sănătos”, căci se poate ca uneori episcopul să nu fie „cinstit”, ci

chiar evident necinstit, sau se poate să nu fie sănătos, ci chiar grav bolnav și la pat. Așadar ne rugăm, nu certificăm.

Sunt iarăși gata să ofer smeritul meu ajutor și pentru lămurirea oricărui alt subiect.

Invocând rugăciunile tuturor, rămân al vostru rugător către Domnul.

Cu smerită dragoste în Domnul Iisus Hristos.

II.

Atena, 22 iulie 1971

Cuviosului monah Nicodim din obștea ieromonahului Efrem de la Provata. Sfântul Munte.

Prea iubite părinte Nicodime, bucură-te întotdeauna în Hristos Iisus, Domnul nostru.

A trecut mai mult de o lună de când am primit scrisoarea ta. Am întârziat să-ți răspund din pricina mulțimii preocupărilor mele. Te rog să mă ierți.

Îți răspund oarecum pe scurt, urmând să revin dacă Cuvioșia Ta va vrea și alte lămuriri.

Mai întâi, iubite părinte Nicodim, sunt dator să-ți spun un adevăr amar, care ți se va părea ciudat și te va surprinde. Până astăzi am evitat - folosind iconomia - să-mi exprim această poziție sau o formulam acoperit, dar când lucrurile au ajuns la culme și niște persoane distinse, având conștiința speriată, au trecut din nefericire la stiliști, căzând astfel victime unei propagande nerușinate împotriva Bisericii, a venit timpul să se spună adevărul fără ocolișuri și fără rezerve.

Așadar, părinte Nicodim, toți cei care, înfricoșați de ecumenism, au trecut la stiliști nu au făcut altceva decât să fugă de o erezie și să cadă în alta. Desigur, unii ca aceștia nu își dau seama că au căzut în erezie, dar aceasta nu schimbă deloc lucrurile.

Să nu crezi că sunt nedrept sau exagerat. Voi dovedi că afirmația mea este absolut adevărată.

Ce este erezia, iubite părinte Nicodim? Falsificarea Credinței. Dar ce este falsificarea Credinței? Încălcarea dogmelor? Desigur, și aceasta este falsificare a credinței, dar nu numai aceasta. Falsificare a credinței este și transformarea în dogme de credință a unor lucruri care de fapt nu sunt așa. Dacă, de pildă cineva vrea să transforme în dogmă de credință, în condiție absolut obligatorie pentru mântuire, un lucru secundar, chiar bun de ar fi el, atunci unul ca acesta devine automat eretic. Vrei un exemplu? Iată: renumiții eustatieni. Ce au făcut aceștia? S-au atins de dogmele Credinței? De care? Oare de cea a Sfintei Treimi? Oare de cea a celor două firi ale Domnului? Oare de cea despre îngeri? Oare de cea despre diavolul? Nu. Nu s-au atins de nici o dogmă. Dar atunci ce au făcut? Au transformat în dogme de credință, în condiții absolut necesare pentru mântuire, lucruri secundare. Adică necăsătorirea și abținerea de la consumul de carne. Biserica spunea: „Aceste lucruri sunt bune și sfinte și plăcute lui Dumnezeu și vrednice de recomandat, dar nu sunt condiții de mântuire, nu sunt dogme de credință”. - „NU! cârteau eustatienii. Cel care nu se depărtează de căsătorie și de mâncarea de carne nu se va mântui!” Ce s-a întâmplat atunci? Biserica, prin Sinodul din Gangra, i-a proclamat pe aceștia eretici și a rostit împotriva lor un șir de anateme.

Bună și sfântă este, părinte Nicodime, uniformitatea calendaristică (care de fapt nu a existat niciodată în toată Biserica), dar ea nu este o dogmă de credință, nu este o condiție de mântuire. „Nu!” strigă stiliștii. „Ruptura uniformității calendaristice (când, oare, a cunoscut Biserica o desăvârșită uniformitate calendaristică?) a lipsit Biserica de har, a făcut (auzi și te înfricoșează!) ca Tainele ei să nu fie valabile și, prin urmare, cei de pe stilul nou sunt lipsiți de har, adică în afara mântuirii”.

Acest argument groaznic, frate Nicodime, constituie o înfricoșătoare *erezie* și hulă împotriva Sfântului Duh. Transformă nenorocirii în dogme de credință, în condiții de

mântuire, elemente... calendaristice.

Desigur, nimeni nu consideră un lucru bun existența a două calendare în cadrul Bisericii Ortodoxe Sobornicești. **Rău, foarte rău că s-a făcut schimbarea calendarului. Dar de la acest punct până la punctul de a vedea calendarele ca dogme de credință și să legăm de ele validitatea Tainelor și dobândirea mântuirii distanta este abisală.**

Să țină stiliștii vechiul calendar, dar să păstreze și împărtășirea cu Biserica. Atunci nu va exista nici o primejdie. Aceștia, însă, au ajuns să se rupă de Biserică ca să nu... „piardă harul și mântuirea”.

Nu neg faptul că există stiliști ce nu primesc aceste hule, dar care este câștigul de vreme ce există alții - și mai ales conducerea lor - care susțin aceste poziții eretice?

Ascultă un dialog pe care l-am avut mai demult cu un tânăr distins care a trecut la stiliști:

- De ce ai plecat din Biserica Greacă? l-am întrebat eu.

- Ca să nu mă împărtășesc cu ecumeniștii eretici.

- Toți episcopii Greciei sunt ecumeniști?

- Nu! Dar s-au împărtășit cu patriarhul ecumenist. Așadar, nu vreau să am împărtășire cu persoane care s-au împărtășit cu ecumeniștii eretici.

- Crezi că este o dogmă de credință calendarul și că cei de pe stilul nou sunt lipsiți de har și au trebuință de miruire, ca și cei care se întorc din erezie?

- Doamne ferește! Eu nu cred deloc în aceste prostii ale stiliștilor, ci am trecut la ei numai și numai să evit, fie și indirect, împărtășirea cu ecumeniștii eretici.

- Dar nu ai evitat deloc împărtășirea cu cealaltă erezie. Argumentul stiliștilor că schimbarea calendarului a lipsit Biserica de har nu este numai simplu o prostie, cum ai caracterizat-o tu, ci ea este o hulă foarte grea și o erezie.

- Dar eu nu cred în aceste lucruri.

- Însă te împărtășești cu cei care le cred pe acestea.

- Dar ce să fac? Sunt nevoit să-i suport pe ei din iconomie.

- Dar de ce nu i-ai suportat, fie și din iconomie, pe episcopii Greciei care s-au împărtășit cu patriarhul?

- ...

- Vezi în ce contradicție ai intrat? Recunoști că cei mai mulți dintre episcopii Greciei sunt ortodocși, dar refuzi împărtășirea cu ei, deoarece s-au împărtășit cu patriarhul. Astfel nu primești nici indirect împărtășirea cu ecumeniștii, însă primești direct împărtășirea cu persoane care propovăduiesc o altă erezie. Că mântuirea depinde de calendar!!! Care este câștigul tău?

Dar să nu crezi că ai evitat împărtășirea indirectă cu ecumeniștii.

- Cum se poate aceasta?

- Ascultă, victimă nenorocită a propagandiștilor abili: stiliștii strigă de le plesnesc plămâni că singură rugăciunea noastră făcută împreună cu patriarhul și cu ceilalți de un gând cu el ne face pe noi de o teapă cu aceia, deși nici ei nu cred cele pe care le propovăduiesc. Măcar dacă ar fi fost cel puțin consecvenți față de această poziție a lor. Dar de unde consecvență?... Mergi, iubitele, la câteva sihăstrie ale stiliștilor, mai ales în Licourisi din Attica și vei vedea autobuze întregi din care coboară creștini ce țin calendarul nou, pentru a participa acolo la Sfânta Liturghie. (Am auzit că cei ce țin calendarul nou sunt mult mai mulți decât stiliștii în duminici la Sfânta Liturghie). Revista pe care o scoate această sihăstrie face, în răstimpuri, apeluri la „închinătorii” care doresc să vină la ei la Sfânta Liturghie, recomandându-le să vină cuviincios îmbrăcați, atât bărbații, cât și femeile și copiii, însă nu spune să nu vină cei ce țin calendarul nou. Nu! Ci singurul lucru pe care îl subliniază și la care se rezumă este evitarea îmbrăcăminții necuviincioase. Dacă există aceasta, nimic altceva nu se mai cercetează. Existând aceasta, cei care țin calendarul nou sunt bine primiți în biserică și la rugăciune. Cunoscut chiar câteva cazuri de preoți stiliști care primesc fără condiții la Taina Spovedaniei și chiar a Sfintei împărtășanii pe cei de pe stilul nou. Adică se oferă Tainele unor

persoane care în alte momente sunt caracterizate de mai marii stiliștilor ca fiind departe de adevăr și de mântuire, deoarece se află în Biserica Greacă care se împărtășește cu patriarhul. Adică confuzie și ciudățenie.

Așadar, de vreme ce aceia care cugetă asemenea fie se roagă și se împărtășesc cu noi, care ne rugăm și ne împărtășim cu patriarhul, te împărtășești și tu indirect cu patriarhul. Deci, ce ai câștigat? Astfel nu numai că nu ai evitat împărtășirea indirectă cu ecumeniștii, ci ai trecut și la împărtășirea DIRECTĂ cu persoane care propovăduiesc o altă erezie.

Acestea le-am discutat atunci cu tânărul acela, iar acum le-am scris, iubite părinte Nicodim, ca să tragi anumite concluzii.

Dar iată câteva răspunsuri scurte la întrebările tale:

1. Recunoașterea stiliștilor din Grecia a fost o mare gafă a lui Filaret, care se vede că a căzut victimă sfaturilor rele. A ajuns la urechile mele informația că după ce i-a cunoscut bine pe stiliștii din Grecia s-a pocăit pentru cele pe care le-a făcut. Timpul însă va arăta. Cred că vom vedea evoluții neașteptate.

Pentru mine, care cred că Biserica Greciei este orice în afară de eretică, hotărârea Sinodului lui Filaret nu numai că nu are nici o autoritate, ci, fiind o intervenție anticanonică în problemele interne ale altei Biserici, face acest Sinod vinovat din punct de vedere canonic.

2. Dacă Filaret a crezut că Biserica Greciei a căzut în erezie, atunci nu trebuia să intervină în ea. Nu trebuia să-i recunoască pe stiliști, care într-adevăr nu sunt ecumeniști, dar care propovăduiesc o altă erezie, precum am spus (că mântuirea depinde de calendare), ci să hirotonească dintru început preoți (sau și episcopi) pentru plinătatea Bisericii Greciei. Iar aceștia ar fi putut urma vechiul calendar, și nu ar fi propovăduit cugetarea eretică de mai sus, ci ar fi primit la împărtășire și credincioși care urmează noul calendar, așa cum face și Filaret.

3. Situația actuală a Bisericii (rugăciunile împreună cu cei de alte confesiuni și altele) nu îndreptățește intervenția din afară în problemele ei. Numai căderea unei Biserici în erezie dă dreptul episcopilor din afara ei să intervină.

4. Dacă un Sinod ortodox osândește pe cineva, nu poate Sinodul altei Biserici locale să-l îndreptățească. Dacă se va întâmpla așa ceva, atunci a doua hotărâre nu este valabilă. Adică: dacă un cleric din Biserica Greciei este condamnat de aceasta și pleacă în altă Biserică, de pildă, în Biserica Serbiei și cere să fie judecat de ea. Biserica Serbiei va respinge pretenția acestuia, declarând că ea este incompetentă, competența pentru rezolvarea problemei lui având-o numai Biserica Greciei. Iar dacă Biserica Serbiei va primi cumva cererea acestui cleric și-l va judeca, această hotărâre nu este valabilă și pricinuieste vinovății canonice, deoarece s-a făcut împotriva canoanelor.

Dacă greșelile acestui cleric nu sunt opritoare de la preoție, iar mai târziu se va pocăi pentru ele, atunci singura care îl poate reabilita este tot Biserica Greciei. În nici un caz nu se îngăduie intervenția unei Biserici Ortodoxe în problemele interne ale alteia.

Se înțelege că altfel se petrec lucrurile atunci când o Biserică Ortodoxă locală cere unei biserici sau mai multora ajutorul lor pentru rezolvarea unei probleme interne ale ei. Atunci nu va fi vorba de o intervenție samavolnică, ci despre o ajutorare frățească.

Numai Sinodul ecumenic, ca autoritate supremă, poate interveni în problemele interne ale unei Biserici Ortodoxe locale. Se poate, de pildă, ca un cleric al unei Biserici locale (sau chiar întâistăătorul ei) care crede că a fost osândit de Biserica Sa pe nedrept și împotriva Sfintelor Canoane, să scape la alte Biserici Ortodoxe locale unde, prezentându-și situația sa și plângându-se, să ceară să i se facă dreptate. Dacă celelalte Biserici găsesc drepte plângerile lui, pot ajunge până la convocarea Marelui Sinod, a cărei hotărâre va fi obligatorie pentru toate. Intervenția unilaterală a unei Biserici locale în treburile interne ale alteia este nejustificată.

Toate acestea se săvârșesc astfel atunci când este vorba, bineînțeles, despre Biserici Ortodoxe, nu eretice.

5. Referitor la Taine, expresia „lipsit de validitate” se referă uneori la Tainele cu desăvârșire inexistente, alteori la cele existente, dar săvârșite necanonic. Depinde de sensul pe

care îl dăm cuvântului „lipsit de validitate”.

6. Un stilist care se întoarce poate fi primit printr-o simplă spovedanie la duhovnic. Dacă este cleric, va cere de la episcop restabilirea sa printr-o procedură canonică. Schimbarea deasă a grupărilor dovedește în chip evident nestatornicia. Din nefericire, lucrul acesta este obișnuit la stiliști.

7. Fără îndoială, nu este cu putință ca cineva să fie „și cu unii, și cu alții”. Alta este situația atunci când, folosind iconomia, îi îngăduie pe unii așa cum sunt, cu nădejdea că îi va trage în cele din urmă la calea cea dreaptă.

8. Dacă cineva este foarte simplu și nu pricepe anumite lucruri și nu stăruie în pozițiile sale greșite din îngâmfare, încăpățănare etc., ci din simplitate, unul ca acesta este cu putință să aibă mult har. Judecățile lui Dumnezeu sunt neajunse.

Au existat cazuri când și oameni înțelepți ai Bisericii au căzut în înșelare. Dar Dumnezeu, căutând la inimă și nu la față, nu i-a socotit pe unii ca aceștia nevrednici de bunăvoința Sa. Sfântul Grigorie, episcopul Hyssei, nu a fost fără greșeli dogmatice, și totuși este sfânt și Părinte al Bisericii. Și dumnezeiescul Dionisie al Alexandriei, teologhisind despre Fiul, nu s-a exprimat cu exactitate dogmatică, pentru care pricină a dat, fără să vrea, multe argumente arienilor, care îl socoteau de-al lor. De aceea, Marele Atanasie a fost nevoit să scrie o întreagă lucrare despre Sfântul Dionisie pentru a-i dezvinovăți expresiile dogmatice stângace.

9. Putem avea legături cu stiliștii, însă nu este îngăduit să primim Tainele de la ei. Dacă ei au împărtășire cu Biserica, așa cum scrii, atunci se schimbă lucrurile - însă există oare „zeloți” care se împărtășesc cu Biserica noastră?

10. Din nefericire, nu este un lucru ușor revenirea la vechiul calendar în Biserica Greciei. Poate că nici nu este cu putință lucrul acesta. Dar și dacă ar fi, să nu-ți închipui vreodată că stiliștii se vor mai supune cu toții Bisericii. Cei mai mulți dintre clericii stiliști doresc libertate nelimitată și niciodată nu vor consimți să-și pună grumazul în jug. Vor afla o mie și una de „argumente” ca să-și justifice stăruința lor în răzvrătire (vor spune, de pildă, că episcopii sunt masoni și altele ca acestea). Cunosc bine mulți clerici ai stiliștilor... Un oarecare conducător al stiliștilor îmi spunea cu ani în urmă: „Nu îndrăznesc să opresc nici zece zile de la slujire pe un cleric de al meu, căci îmi va spune că se va duce la ceilalți” (adică la altă grupare). Din aceasta se poate vedea ce dispoziție de disciplină canonică există la clericii stiliști, afară numai de unele excepții.

11. Pozițiile „Tratatului epistolar” sunt valabile numai dacă Biserica noastră este ortodoxă și nu eretică. Cuvântul „sănătos” este foarte cuprinzător. Nu este cu putință să cerem Bisericii să fie „sănătoasă” cu desăvârșire (canonic, administrativ, moral etc.), deoarece ea este formată din oameni nedesăvârșiți și păcătoși. Ar fi de dorit să fie sănătoasă în toate. Dar oare lucrul acesta este cu putință? Este de ajuns ca Biserica să fie ortodoxă și nu eretică. Eu sunt foarte departe de a considera eretică Biserica Greciei. Dacă alții își pot asuma cu ușurință astfel de responsabilități înfricoșătoare (adică să considere eretică o Biserică locală), atunci să meargă înainte...

12. Fără îndoială ortodocșii nu trebuie să se roage, altfel spus nu trebuie să aibă împărtășire religioasă cu ereticii (papistașii, protestanții etc.). (Lucru valabil și în privința schismaticilor). Dacă însă cineva se roagă (sau, altfel spus, are împărtășire) cu ereticii este numai călcător al Sfințelor Canoane, vrednic de pedepse bisericești, și nu devine automat eretic. Este posibil să creadă ortodox, să dezaprobe învățăturile străine, dar să nu considere ceva rău legăturile religioase cu eterodocșii. **Unul ca acesta este un cumplit călcător al Sfințelor Canoane, dar nu eretic**, cum am spus. Dacă însă nu se oprește aici, ci propovăduiește învățături eretice, atunci se schimbă lucrurile, în acest caz este eretic. Și este eretic deoarece propovăduiește învățături eretice, chiar dacă nu are nici o împărtășire cu alți eretici. Ereticii sunt de două feluri: cei pe care Biserica i-a osândit și i-a tăiat de la Trupul ei și cei care nu au fost osândiți încă de Biserică și nu au ieșit de bună voie din ea. Un astfel de caz este și cel al patriarhului. **Patriarhul Atenagora a propovăduit lucruri eretice, dar nu a**

fost osândit până astăzi de Biserică și nici el nu a renegat Biserica, nici n-a ieșit din ea. A rămas în Biserică și lucrează în ea. Prin urmare, este încă transmitător al harului. Săvârșește Tainele. Atunci noi ce trebuie să facem? a) Să ne rugăm pentru dezmeticirea și pocăința lui. b) Să protestăm împotriva lui și să ne luptăm. Dacă însă conștiința cuiva nu suferă să-i pomenească numele, are dreptul să înceteze a-l pomeni, potrivit cu canonul 15 al Sinodului VI ecumenic. Aceasta însă este ultimul pas la care poate înainta cineva dacă vrea să nu se afle în schismă și răzvrătire. Adică poate înceta pomenirea, dar nu va pomeni un alt episcop (numai dacă crede că toată Biserica noastră a căzut în erezie), ci va aștepta, așa cum am scris în „Tratatul epistolar”, cu conștiința liniștită, judecata Sinodului.

O altă problemă: cei care încetează pomenirea patriarhului cum se vor purta cu cei care au împărtășire cu el? Cei care se împărtășesc cu patriarhul sunt de două feluri: a) cei care cugetă asemenea ca el (cum este Iacov al Americii, Meliton al Calcedonului etc.) și b) cei care nu sunt de acord cu el (cum sunt aproape toți episcopii Bisericii Greciei). Față de primii se va comporta la fel ca față de patriarh, iar față de ceilalți, chiar dacă aceștia se împărtășesc cu patriarhul sau cu ceilalți, nu trebuie să se poarte la fel. Adică nu trebuie să ajungă până la încetarea pomenirii acestora. Nu se îngăduie, după Sfintele Canoane, evitarea împărtășirii cu unii ca aceștia. Sfintele Canoane dau dreptul încetării pomenirii unui episcop sau patriarhului care propovăduiește învățături eretice, însă nu dau dreptul încetării pomenirii acelor care, ortodocși fiind, îl suferă pe unul ca acesta. Este trebuință de mare atenție aici. Suntem datori să distingem bine două situații: Altceva este cel care cugetă și învață ortodox, dar, din iconomie, îl suportă pe primul și se împărtășește cu el. De asemenea: una este cel care propovăduiește învățături eretice, dar nu a ieșit din Biserică și nu s-a rupt de ea, și alta cel care a ieșit de bunăvoie din ea (și și-a fondat propria „biserică” ori s-a alipit de alta eretică sau schismatică) sau s-a rupt de Biserică după judecarea și condamnarea sa. Cu cel de al doilea nici un ortodox nu trebuie să aibă vreo împărtășire. Împărtășirea cu primul (până la condamnarea acestuia) este lăsată de Sfintele Canoane la libera judecată a fiecărui credincios ortodox. Adică avem dreptul, îngăduit de Sfintele Canoane, să încetăm pomenirea aceluia, însă nu suntem obligați să facem aceasta, în continuare, dacă cineva, folosind acest drept, încetează pomenirea, bine face, și nu trebuie să fie muștrat pentru aceasta de ceilalți. Dacă un altul, cumpănind anumiți factori, judecă că nu trebuie să folosească acest drept canonic, ci să aștepte „hotărârea sinodală”, nici acesta nu este vrednic de dojana și cu atât mai mult de neîmpărtășire. În acest caz se pot aplica, modificate oarecum, cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *„Cel ce pomenește să nu disprețuiască pe cel ce nu pomenește; iar cel ce nu pomenește să nu osândească pe cel ce pomenește”*¹⁰⁶.

Atunci, mă vei întreba: „Care este câștigul nostru din evitarea pomenirii patriarhului, de vreme ce avem împărtășire cu episcopul Driinupolei, de pildă, care îl pomenește pe patriarh? Nu ne molipsim de la el împărtășindu-ne indirect cu cel care propovăduiește învățături eretice?”

Dar încetarea pomenirii înainte de „hotărârea sinodală” și condamnare, nu are scopul de a evita molipsirea cu erezia propovăduită. Nu, fratele meu! Dacă ar fi avut acest scop, atunci Canoanele nu ar fi dat dreptul încetării pomenirii, din pricina ereziei, înainte de „hotărârea sinodală”, ci ar fi legiferat clar obligația încetării pomenirii sub amenințarea de pedepse grele.

Încetarea pomenirii pentru erezie înainte de „hotărârea sinodală” are alt scop. Ea constituie energicul și ultimul protest al conștiinței ortodoxe. Atunci când se creează o tulburare, ea dă o ieșire pentru cei care se smintesc, astfel încât Biserica să se grăbească spre soluționarea problemei.

Nu există primejdia să ne... molipsim, nici de la cei care îl pomenesc pe patriarh (de vreme ce încă nu a fost încă osândit sobornicește), nici, cu atât mai mult, de la cei care au împărtășire cu cei care îl pomenesc. Părerile contrare sunt prostii stiliste.

Sfântul Chiril al Ierusalimului nu s-a molipsit, cu toate că a primit hirotonia întru

¹⁰⁶ Cf. Rom. 14, 5.

episcop de la mitropolitul Acachie al Cezareii, care era arian declarat (și, mai mult decât atât, conducător al unei facțiuni ariene), dar încă se afla în Biserică. Și Sfântul Anatolie a fost hirotonit episcop (și încă patriarh al Constantinopolului) de către Dioscor, patriarhul Alexandriei, care era monofizit și mare apărător al ereziarhului Eutihie. Și aceasta înainte de a fi osândit de Sinodul IV ecumenic.

Așadar, dacă nu s-a molipsit hirotonia săvârșită de episcopi, care propovăduiau învățături eretice, dar care nu erau condamnați încă de sinod, ci erau în Biserică, cu atât mai mult nu se molipsește prin pomenirea acestora și nici prin împărtășirea cu persoanele care din iconomie îi suferă pe aceia și îi pomenesc.

Stiliștii, „*neînțelegând nici cele ce grăiesc, nici cele pentru care dau adevăritare*”¹⁰⁷, susțin cele cu totul contrare (vezi cartea lui T. Mavros). Dar atunci și aceștia, sârmanii, sunt molipsiți. De ce? Deoarece, precum am spus, și ei, cu toate declarațiile lor de factură teoretică, ce vin în contradicție izbitoare și tragică cu crezul lor, primesc de fapt la împărtășire și rugăciune persoane din Biserica Greciei, care are împărtășire cu patriarhul. Atunci? Dacă ar fi vrut să fie consecvenți, ar fi trebuit să nu primească nici un membru al Bisericii Greciei în bisericile lor (cu atât mai mult la spovedanie și împărtășire) mai înainte ca acesta să declare că pleacă din Biserica Greciei și merge la ei să se pocăiască. Ei însă iau parte fără teamă și șovăire la slujbe, se roagă și se împărtășesc împreună cu mulți dintre cei care țin calendarul nou. Acestea sunt lucruri care arată consecvență morală? Sunt lucruri canonice? Sunt lucruri cinstite? S-ar putea spune că fac aceasta din iconomie. Dar atunci de ce să creeze schisme, împărțiri și răni în Trupul Bisericii? Dacă cineva care merge la stiliști se întoarce și se roagă iarăși cu cei ce se împărtășesc cu patriarhul, de ce să nu rămână în Biserica Greciei, suportând, din iconomie, atât pe patriarh, cât și pe cei ce cugetă asemenea cu el? Astfel va suporta, din iconomie, o erezie: ecumenismul. Dacă însă va merge la stiliști va suporta două. Adică ecumenismul (de vreme ce stiliștii se roagă cu cei ce țin calendarul nou, care au împărtășire cu patriarhul ecumenic) și stilismul grecesc, care propovăduiește erezia potrivit căreia calendarul este condiție de mântuire.

Spun „stilism grecesc” deoarece nu intenționez să condemn calendarul vechi, pe care îl urmează atâtea Biserici Ortodoxe, ci exagerările eretice la care au ajuns stiliștii greci din nesăbuiță. Acesta este unul din motivele pentru care mă tem și mă cutremur de răzvrătiri și schisme. Iar soarta celor mai mulți stiliști aceasta este: susținerea cu multă râvnă a pozițiilor ereticilor.

Prea iubite părinte Nicodim, acestea ți le-am scris ție și obștei tale celei sfințite și iubitoare de Dumnezeu. Le-am scris „cu multă durere și strângere de inimă”. Astăzi situația Bisericii Ortodoxe este foarte dureroasă. Poate, în cele din urmă, nu va îngădui Dumnezeu să trecem prin mari încercări. Să luăm aminte! Întru smerenie, întru rugăciune, întru postire, întru umilință să cerem luminare de la Domnul ca să pășim cum trebuie în vremurile care vor veni. Pericolul este îndoit pentru Biserică: dintr-o parte ecumenismul manevrat de satana, iar dintr-alta fanatismul pierzător de suflete, care, întunecând adevărul, duce în cele din urmă la înfricoșătoare hulă și erezie. Să ne temem și să fugim de amândouă! Să nu ne abatem nici la dreapta, nici la stânga. Să călătorim pe calea de mijloc și împărțeam. Aceasta este calea Ortodoxiei nealterate, care și pe acrivie știe să o păstreze și pe iconomie să o arate.

Bucură-te, frate, și iarăși zic, bucură-te! Bucură-te în întristări și în suferințe! Iisus „*S-a dat pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptarea noastră*”¹⁰⁸.

Rugați-vă toți cu stăruință și pentru nevrednicia mea, pentru că mă aflu în focul multor războaie. Sunt cuprins de multe întristări. „*Din afară lupte, dinăuntru temeri.*”¹⁰⁹

Gata întotdeauna pentru orice slujire și invocând rugăciunile Voastre, ale tuturor, rămân al Sfinților Voastre frate în Hristos Iisus, Domnul nostru.

¹⁰⁷ I Tim. 1, 7.

¹⁰⁸ Rom. 4, 25.

¹⁰⁹ II Cor. 7, 5.

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE ANONIMII „PĂRINȚI AGHIORIȚI ZELOTI”

Atena, 25 noiembrie 1969

Iubiților, cu câteva zile mai înainte a ajuns în mâinile mele o broșură de treizeci și două de pagini tipărită sub titlul „RĂSPUNS la un Tratat”.

În locul numelui scriitorului apare următoarea frază: „Părinții aghioriți zeloți”. Pe copertă se vede că este editată de „Sfânta Mănăstire a Sfintei Irina Hrisovalandu” din Leptomeri-Atica. Este de prisos un răspuns amănunțit deoarece pozițiile noastre, aproape toate, se află expuse în lunga mea epistolă adresată monahului Teodorit Mavros în data de 23 a lunii curente. La aceea vă trimit. Aici voi face numai trei observații.

1. De ce nu scrieți numele meu? Vă este frică? Vă rușinați? Sau din smerenie? Dar a susține convingerile religioase nu este semeție, ci o datorie elementară.

2. În pagina 6 scrieți că scrisoarea mea adresată unui oarecare monah atonit „s-a răspândit prin toată Grecia și, poate, dincolo de hotarele ei”. Iar în pagina 31 scrieți că epistola mea „s-a răspândit în cele patru părți ale lumii”. Nu, iubiților. Acea scrisoare a mea nu s-a trimis de mine nicăieri în afara Greciei. Chiar și înăuntrul Greciei a fost trimisă unui mic număr de clerici și la un foarte mic număr de mireni, nu la mai mulți de cincisprezece. Dacă unii din destinatarii epistolei mele nu mi-au respectat pretenția (aceea de a nu fi transcrisă) ca ea să nu fie făcută cunoscută nicăieri în afară, ci au făcut copii după ea și au trimis-o și altora, nu sunt vinovat eu pentru aceasta.

3. În aceeași pagină scrieți că, luând pricină de la epistola mea către acel atonit „am luat asupra mea osteneala aceasta nu fără o oarecare recompensă materială sau morală scriind «Tratatul» în douăzeci și una de pagini”. Tot aici scrieți că eu și monahul pe care îl întreb „am lucrat sigur pentru alte interese materiale sau morale”. Iar în pagina 19 scrieți că alții au fost cei care „mi-au însărcinat alcătuirea” acestei scrisori.

Iubiților, vă cer să-mi trimiteți dovezi ale celor pe care le susțineți. a) Că nu de voia mea, ci la porunca altora am alcătuit scrisoarea, și b) că pentru ea am primit o oarecare RĂSPLATĂ materială sau morală.

Aș putea să vă trimit înaintea procurorului, ca să învățați că CLEVETIRILE nu rămân nepedepsite, însă mă rezum să vă reclam cititorilor acestei scrisori ca niște ZELOTI AI CLEVETIRII și nu AI ORTODOXIEI, așa cum vă place să fiți numiți.

Vă cer, repet, să dovediți afirmațiile voastre.

Ce recompense morale am urmărit, bunii mei „zeloți”? Nu cumva funcții și vrednicii? Dar, slavă lui Dumnezeu, multe și nesuferite presiuni au fost făcute asupra mea pentru a urca la acestea. Membrii Sfântului Sinod precedent trăiesc. Ați întrebat despre aceasta pe vreunul din ei și mai ales pe Dionisie al Trikpei și Meletie al Kitirelor, care s-au luptat în adevăratul sens al cuvântului (dar din fericire pentru mine, nu au reușit) cu smerenia mea pentru a-mi birui rezistența și a accepta înaintarea la rangul de mitropolit, apoi de secretar al Sfântului Sinod.

Ce recompense materiale am căutat? Sunt cleric de treisprezece ani. Dumnezeu știe că în toată această perioadă nu am primit nici un ban de la slujirea mea. Slăvesc cu recunoștință pe Dumnezeu că pot spune împreună cu dumnezeiescul Pavel: „Mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau cu mine.”¹¹⁰ Cercetați toate casierile, atât pe cele

¹¹⁰ F. Ap. 20, 30.

Cele două extreme: ecumenismul și stilismul

ale statului, cât și pe cele ale Bisericii, ca și pe cele ale organizațiilor religioase, și dacă veți vedea că au dispus vreodată măcar o drahmă pentru salariul meu sau pentru vreo altă slujire a mea, primesc să fiu scuipat în față public de către voi. Nepăgubită a rămas Biserica și credincioșii din partea mea până astăzi. Chiar și cheltuielile care s-au făcut în anumite perioade de către mine pentru servicii bisericești am refuzat să le iau înapoi. Și epistola cea criticată de voi și cea proaspătă către monahul Teodorit Mavros, precum și prezenta, au presupus niște cheltuieli. Dar prefer să cheltuiesc din săraca mea pungă, deoarece cheltuiala puterilor și banilor mei pentru arătarea convingerilor mele îmi dăruiește o nespusă veselie. „M-am făcut ca unul fără de minte, lăudându-mă. Voi m-ați silit!” Milostiv fii mie. Doamne!

Sunteți chemați, așadar, să dovediți afirmațiile voastre despre faptul că alții m-au pus să scriu și că am primit plată pentru aceasta, ca să scăpați de stigmatul MINCIUMII și CLEVETIRII.

Mă rog din tot sufletul lui Dumnezeu să vă dăruiască pocăință, deoarece mincinoșii și clevetitorii nu vor intra în împărăția lui Dumnezeu.

Cu multă dragoste în Hristos.

COMBATERE A EXTREMISMELOR STILISTE

În Atena la 23 noiembrie 1969

Prea Cuviosului monah teolog
Teodorit Mavros Sfântul Munte

Iubite părinte Teodorite, bucură-te neîncetat în Domnul.

Am luat cunoștință de epistola Sfinției Tale de cincizeci de pagini din 22 septembrie 1969, adresată unui oarecare „părinte Nestor”, prin care răspunzi la o precedentă scrisoare a mea către un monah atonit.

M-am mâhnit mult pentru două lucruri: mai întâi pentru dezordinea ideilor și apoi pentru patima pe care o ai împotriva mea. Desigur, nu o să te imit. Dar nu se poate să las fără răspuns epistola ta.

Îți fac următoarele observații, urmând firul răspunsurilor tale, căzând de nevoie în anumite repetiții:

1. Scrii că: „De unde a cules (părintele Epifanie) informația că în subiectele dogmatice avem perioade de așteptare și că nu începem imediat să reacționăm împotriva, ci mai amânăm îndepărtarea ereticilor prin caterisire?” (pag. 3). Mai jos scrii arătând prin multe „dovezi” că în privința dogmelor niciodată nu se îngăduie iconomia și sfârșești: „Biserica noastră niciodată nu a îngăduit iconomia în domeniul dogmelor și al credinței ortodoxe” (pag. 4).

Încurci cumplit lucrurile, iubitule. Una este adoptarea de către Biserică, de dragul iconomiei, a unei oarecare învățături străine și includerea ei în dogmele Bisericii ca adevăr și cu totul altceva este îngăduința arătată față de persoane rău slăvitoare și care învață învățături străine. Primul lucru este de neconceput și niciodată nu s-a petrecut și nici nu se va petrece, pentru că Biserica este „*stâlp și temelie a adevărului*”, nu vistierie de rătăcirii și de erezii. Al doilea lucru însă, adică îngăduința arătată față de persoane rău slăvitoare, s-a făcut de multe ori. Întrebi de unde am cules informația? Din Istoria Bisericească, prea iubitule. Cerceteaz-o cu atenție și vei vedea dacă Biserica cunoaște sau nu „perioade de așteptare”. Sunt în afara adevărului cele scrise în epistola mea că Biserica, folosind iconomia, i-a suferit veacuri întregi pe rău slăvitorii latini? Au existat chiar cazuri în care îngăduința nu a fost temporară, ci permanentă. Biserica, părinte Teodorite, este împărăția harului, nu tribunal corecțional, nici Curte marțială. Ca atare, ea privește foarte departe și cercetează mulți factori înainte de a hotărî. Vrei un exemplu? Nu știi cazul Fericitului Augustin? Învățătura lui despre „predestinația absolută” este pe de-a-ntregul rău slăvitoare, iar aceasta nu este singura lui greșală. Și cu toate acestea Biserica, luând în considerare mulți factori, niciodată nu l-a condamnat, deși au trecut de atunci cincisprezece veacuri. Dacă ai fi trăit atunci și ai fi văzut îngăduința Bisericii față de învățăturile greșite ale lui Augustin, ai fi renegat-o și ai fi ieșit din ea. Astăzi vei găsi și vei înșira multe îndreptățiri pentru această poziție a Bisericii, dar să fi trăit atunci...

Vrei să afli și un alt caz minunat de iconomie pe care îl citează Sfântul Atanasie cel Mare în epistola sa către Rufinian? Ascultă și te înfricoșează de nespusa îndelungă răbdare și îngăduință a ei. După încetarea silniciei ariene s-au întrunit multe sinoade de episcopi ortodocși, înaintea acestora s-au prezentat episcopi și clerici acuzați, care mai înainte se alipiseră de erezia lui Arie. Unii dintre ei și-au dezvinovățit purtarea zicând: „Noi nu am fost de același cuget cu Arie. Nu! Ci ne-am gândit că dacă vom sta împotriva, vom fi surghiuniți, iar pe scaunele noastre vor veni alții, cu adevărat arieni, care ar fi adus nenorociri Bisericii. De aceea am hotărât să primim erezia și să ne fățarnicim că și noi cugetăm cele ale lui Arie,

până ce se va depărta primejdia”. Cu adevărat, o uriașă iconomie, iubite părinte Teodorite. Ascultă însă și continuarea. Sinoadele, folosind iconomia, nu au dezaprobat această uriașă iconomie. Iar acei episcopi care nu au fost conducători în erezie, ci numai au semnat o mărturisire eretică, nu numai că au fost primiți iarăși în sânul Bisericii, ci chiar au fost așezați în episcopii. Unele ca acestea au săvârșit Sinoadele, părinte Teodorite. Sfântul Atanasie cel Mare este de acord cu acestea și le adoptă, îndemnând pe fiul duhovnicesc și împreună-slujitorul său Rufinian ca să le primească și el și să pună în aplicare cele hotărâte, fără a învinui Sinoadele de prea multă îngăduință. Îl îndeamnă de asemenea să facă cunoscute hotărârile clerului și poporului de sub povățuirea sa, așa încât și ei să afle cum stau lucrurile și să nu arunce împotriva lui (a lui Rufinian) acuzații cum că ar fi prea îngăduitor cu ereticii. (Precum vezi, frații tăi superzeloți și superortodocși nu au lipsit din nici o epocă...) Dar iată textul:

„...Când a încetat silnicia ce se făcuse, s-a adunat sobor, de față fiind episcopi și din alte părți. S-a făcut, așadar, sobor și de către episcopii care locuiau în Ellada, precum și de cei care locuiau în Spania și în Galia. Iar lucrul acesta a plăcut (părinților sobornicești) pretutindeni, ca și aici: ca acei întâi-stătători ai necredinței care s-au pocăit să fie iertați, dar să nu li se dea loc de clerici, iar celor ce nu au fost frunțași în erezie, ci au fost trași cu sila, s-a hotărât să li se dea iertare și să aibă și loc de clerici, mai ales că s-au dezvinovățit în chip vrednic de crezare, și soborul a fost de părere că purtarea lor s-a întemeiat pe oarecare iconomie, deoarece aceia au dat încredințare că nu căzuseră în păgânătate, ci, ca nu cumva să fie numiți alții, care să strice Bisericile, au ales să se plece în fața silei și să poarte povara decât să piară noroadele. Și spunând acestea, ni s-a părut că vorbele lor sunt vrednice de crezare, pentru că și Aaron, fratele lui Moise, în pustie a îngăduit călcarea de lege a poporului, ca nu cumva, întorcându-se în Egipt, să rămână în idolatrie. Și, într-adevăr, la arătare bun temei avea: că rămânând poporul în pustie era cu puțință să înceteze cu necredința, în timp ce întorcându-se în Egipt și-ar fi ațâțat și mărit necredința. Din această pricină a fost cu puțință să se ierte și ceea ce s-a făcut de către cler. Și s-a dat iertare celor care au fost înșelați și au suferit silnicie. Acestea le spun Evlaviei Tale deoarece am îndrăznire să cred că cele care s-au hotărât le va primi sufletul tău cel iubitor de Dumnezeu și nu va osândi cumpătarea cu care au hotărât pedepsele cei ce au făcut soborul în acest fel. Fă să se citească acestea clericilor și poporului care se află sub cârmuirea ta, ca astfel și ei să cunoască și să nu te clevească că te porți așa față de aceia”¹¹¹.

2..... 112
3.....
4..... 113

5. Scrii că „părintele (Epifanie), abordând problema Bisericii, lasă să se creadă că ea este formată numai din episcopi!!!”, în timp ce, precum scrii, „toate în Biserică sunt judecate de Conștiința Poporului, care constituie păzitorul și străjerul Ortodoxiei” (Sublinierile sunt ale noastre).

Nu voi intra în polemică cu tine asupra acestei poziții a ta, ca să nu deschid alt subiect și să mă întind fără măsură. Mă voi rezuma numai la două observații:

a) niciodată și nicăieri nu am spus că Biserica „este constituită numai din episcopi”. Am spus doar că episcopii sunt ofițeri. Așadar, de credem că episcopii Bisericii Greciei sunt ortodocși (iar eu cred aceasta fără să mă îndoiesc), nu trebuie să-i dăm jos și să ațâțăm răzvrătiri. Dacă însă îi considerăm trădători, atunci să-i lepădăm și să rânduim noi ceea ce este de făcut. Atât și doar atât am scris.

¹¹¹ V.E.P.E.S., vol. 55, pp. 86-87.

¹¹² Lipssește articolul lung al episcopului, deoarece nu are o importanță deosebită.

¹¹³ Lipsesc paragrafele 3 și 4, deoarece conținutul lor (Despre Fotie și Papa Ioan al VIII-lea) se repetă în răspunsurile către Alex. Kalomiros, care sunt publicate (fragmentar în ed. rom.) mai departe. [Pentru mai multe amănunte despre Sf. Fotie cel Mare a se vedea lucrarea Esterios Gerostergios, *Sf. Fotie cel Mare*, Editura Sofia, București, 2005 sau ediția electronică de pe siteul Biblioteca teologică digitală, a <http://apologeticum.net> (Nota Apologeticum)]

b) Cugeți că „toate în Biserică se judecă de Conștiința Poporului (însemnare: Clericii de cine aparțin?), care și constituie păzitorul și străjerul Ortodoxiei”. Dar din aceasta ce reiese, iubite părinte T.? Că se îndreptățește îndrăzneala ta de a te rupe de Biserica Greciei? Altfel ar fi stat lucrurile dacă ai fi spus „am făcut aceasta deoarece astfel mi-a dictat conștiința MEA”. De ce cauți sprijin în „Conștiința Poporului”? „Conștiința” cărui „Popor” a judecat și te-a îndrumat să faci astfel? Conștiința celor care cugetă asemenea ție? Dar oare noi nu avem „Popor”, părinte T.? La noi nu există oare o mulțime de credincioși care își lucrează „*cu frică și cutremur*” mântuirea lor? Numai episcopii constituie Biserica Greciei? Nu și „Poporul”? Dar „Conștiința acestui Popor” nu-i consideră trădători pe episcopii Bisericii Greciei. Ce vrei să facem? Să ignorăm Biserica și să dăm atenție „Conștiinței Poporului”, adică următorilor tăi? Dar de ce? Sunt mai mulți ai voștri? Nu! Sunt mai înțelepți? Nu! Sunt mai duhovnicești? Nu! Sunt mai sfinți? Nu! Atunci de ce???

Frații tăi, „Părinții aghioriți zeloți” în pagina 20 a broșurii lor pe care am citat-o mai sus, referindu-se cu laude la schisma care s-a făcut de către partizanii Sfântului Ioan Gură de Aur după caterisirea și surghiunirea lui nedreaptă și înscăunarea lui Arsachie pe tronul patriarhal, scriu: „Nu au așteptat sfinții aceia (însemnare: adică următorii dumnezeiescului Părinte) hotărârea sinodală care să-l caterisească pe Arsachie, **nici episcopi ca să se pună în capul mișcării**”. (Sublinierile ne aparțin).

Tu te ferești să scrii unele ca acestea, deoarece, fiind mai învățat decât aceia, știai două lucruri: a) Că mai marii schisme amintite mai sus au fost **patruzeci de episcopi**, numiți „ioaniți”, care au rămas credincioși Sfântului Ioan Gură de Aur și au refuzat să se împărtășească cu urmașul aceluia, și b) că acea schismă s-a făcut împotriva poruncii limpezi a dumnezeiescului Părinte, prin care cerea ca prietenii lui, episcopii care nu au semnat condamnarea sa, să se împărtășească cu urmașul său SPRE EVITAREA SCHISMEI. Iată ce spune textul: „Stăteam și noi, cei patruzeci de episcopi împreună cu Ioan în trapeza episcopiei... Și aflându-ne noi în nedumerire, Ioan, insuflat de Duhul, ne spune tuturor: «Rugați-vă, frații mei, și, dacă îl iubiți pe Hristos, nu cumva cineva să părăsească Biserica sa din pricina mea»... Cuprinși de negrăită mâhnire, unii plângeam, iar alții ieșeau afară din sală cu lacrimi în ochi, sărutând pe Ioan pe ochi și pe capul lui cel sfințit, precum și pe iscusita și fericita sa gură. După ce ne-a rugat să ne întoarcem în sală - pentru că umblam încolo și încoace precum albinele ce zumzăie în jurul stupului - ne-a spus: «Luați loc, frații mei, și nu mai plângeți, pentru că astfel mă mâhniți și mai mult. Pentru mine viața este Hristos, iar a muri câștig», fiindcă se răspândise vestea că i se va tăia capul din pricina curajului său peste măsură... Unul din cei de față a grăit tânguindu-se: «Plângem pentru că am rămas orfani, pentru că Biserica a rămas văduvă și rânduielile ei au fost încălcate...» După ce (Ioan) a lovit cu degetul arătător în palma mâinii stângi, i-a spus celui care vorbise: «De ajuns, frate! Gata cu vorba multă! Precum v-am zis, să nu vă părăsiți Bisericile, fiindcă lucrarea învățătoarească nu a început de la mine și nici nu va lua sfârșit cu mine»... După aceste cuvinte, Evlisie, episcopul Apamiei Bithyniei, a spus: «Este de neocolit intrarea noastră, care avem Biserici, în împărtășire silită (cu potrivnicii Sfântului Ioan - n.tr.) și semnarea osândirii tale». A spus Sfântul Ioan: «SĂ AVEȚI ÎMPĂRTĂȘIRE, CA SĂ NU SFÂȘIAȚI BISERICA, dar să nu semnați, pentru că nici un lucru vrednic de caterisire nu aflu în mine»¹¹⁴.

Astfel au făcut, iubite părinte T., adevărații Părinți ai Bisericii. Se cutremurau de despărțiri și schisme și făceau tot ce le stătea în puteri ca să le evite.

Dacă după aceea partizanii lui Gură de Aur n-au ascultat de el și, neîmpărtășindu-se cu urmașii lui, au suferit mucenicii cu adevărat diocletianice de la stăpânire, aceasta (adică neascultarea) nu a fost un motiv ca el să nu-i privească cu mare simpatie și să nu-i socoată mucenici ai conștiinței. Cu toate acestea, poziția sfântului Părinte a fost clară: FĂRĂ SCHISME!

6. Mă întrebi: „Care sinod a hotărât schimbarea calendarului? Care sinod a condamnat pe cei care s-au împotrivit schimbării calendarului, adică pe cei care țin calendarul vechi? Prin

¹¹⁴ „Dialogul istoric al lui Paladie, episcopul Elenupolei”, cap. 8, Migne 47, 27-28.

urmare, deoarece nu s-a adunat sinod de către Biserica ecumenică ca să consfințească schimbarea calendarului, care dintre cele două părți se află în armonie cu duhul Bisericii, cea care a primit schimbarea sau cea care s-a opus ei?”

Iubite părinte T., de ce strâmbi sensul discuției? Chestiunea nu este dacă bine sau rău s-a făcut schimbarea calendarului (rău s-a făcut), ci dacă se îngăduie ruperea de Biserica Greciei pentru calendar, de vreme ce Biserica Ortodoxă Universală (folosesc cuvintele tale) nu a lepădat Biserica Greciei datorită schimbării făcute, ci a continuat să se împărtășească frățeste cu ea. Nimeni nu s-a gândit să-i condamne pe stiliști pentru faptul că țin calendarul vechi. Atunci ar fi trebuit să condamne atâtea și atâtea Biserici locale, care urmează acest calendar. Greșeala iubiților stiliști nu a fost stăruința de a păstra vechiul calendar - și ar fi putut să și-l păstreze urmând exemplul celorlalte Biserici - ci greșeala lor este că ignorând și disprețuind poziția Bisericii Greciei în Biserica Universală, ei au proclamat drept schismatică Biserica Greciei și rupându-se de ea s-au făcut pe ei înșiși super-Biserică. Și întreb: de vreme ce întreaga Biserică Ortodoxă nu a rupt din Trupul ei Biserica Greciei în ciuda schimbării făcute, „care dintre cele două părți se află în armonie cu duhul Bisericii” (folosesc din nou cuvintele tale), cea care continuă împărtășirea cu Biserica Greciei sau cea care s-a rupt de ea?

Adu-mi condamnarea Bisericii Greciei de către celelalte Biserici (fie și indirectă, adică întreruperea împărtășirii) pentru schimbarea calendarului, și atunci voi deveni și eu stilist. Nu puteți face acest lucru? Atunci dovediți-vă următorii ai practicii Bisericii Ortodoxe de pretutindeni, ai împărtășirii canonice cu Biserica Greciei și atunci iarăși mă fac stilist. Nesăvârșindu-se aceasta, cum este cu puțință să întrerup împărtășirea cu Biserica Greciei, rupându-mă astfel de Biserica Ortodoxă de pretutindeni, care are împărtășire cu Biserica Greciei? Nu, frate! Mie nu mi-a trecut prin cap să substituiesc Biserica Ortodoxă Sobornicească. Și nici nu am crezut vreodată că Biserica Ortodoxă Sobornicească s-a înecat în rătăcire, așa încât să pot să nu îmi pese de cele pe care le face ea și de cei cu care se împărtășește...

7. La întrebarea mea: „Care Sinod a slobozit pe cei doi arhieri ai stiliștilor de vinovăția schismei (de vreme ce până în anul 1935 au fost în Biserica Greciei, adică în «schismă») și apoi de caterisirea lor?”, răspunzi următoarele: „Recunoașterea lor de către Sinod nu se putea face, deoarece *de facto* nu a existat Sinod adevărat în Grecia, care să lucreze în duhul scumpătății și astfel să-i primească. A fost un caz de forță majoră”.

Dacă „nu a existat Sinod adevărat în Grecia”, a existat însă un astfel de Sinod în altă parte, în Ierusalim, de pildă, sau în Antiohia. Știi însă bine că nici o Biserică care urmează vechiul calendar nu a vrut să intre în legături canonice cu stiliștii din Grecia sau, cu atât mai mult, să anuleze caterisirile celor doi arhieri mai sus amintiți. Este de mirare faptul că în timp ce acei arhieri au încercat în numeroase rânduri să obțină recunoașterea lor, fie și indirect, de către celelalte Biserici Ortodoxe, niciodată nu au izbutit aceasta, în ciuda schimbării calendarului, toate Bisericile Ortodoxe și-au păstrat legăturile canonice cu Biserica Greciei și nu au dorit să intre în împărtășire cu stiliștii din Grecia. Concluzia este evidentă: sau Biserica Greciei nu este schismatică (de vreme ce nu a fost renegată de celelalte Biserici Ortodoxe), și atunci rău au procedat stiliștii că s-au rupt de ea, sau este schismatică (dar de unde s-a rupt?) și atunci schismatice sunt toate Bisericile Ortodoxe, care au împărtășire cu ea. În zadar te strădui, iubite, să împaci cele care nu se pot împăca și să afli ieșire. Ieșire nu există. Sau toate Bisericile sunt schismatice, pentru că se împărtășesc cu o Biserică schismatică, sau Biserica Greciei nu este schismatică.

8. Voind să justifici cele de nejustificat, pui înainte un argument cu desăvârșire nepotrivit: că Patriarhia ecumenică, care „făcând iconomie s-a abătut de la scumpătatea canonică”, a hotărât în trecut ca să fie primiți prin miruire cei care se întorc de la nestorianism, în timp ce Canonul 95 de la Sinodul 6 ecumenic hotărăște ca unii ca aceștia să fie primiți numai prin „libellus”. Așadar, și stiliștii „iconomisesc cu scumpătate”, așa cum scrii, evitarea împărtășirii cu Biserica Greciei.

Totuși, nu vezi aceasta, iubite: Patriarhia ecumenică, abătându-se de la Canonul mai

sus zis, a pretins miruirea celor care veniseră de la nestorianism, dar nu a întrerupt împărtășirea cu toate celelalte Biserici Ortodoxe, nici nu a fost lepădată de ele din pricina acestei abateri, ci a rămas înăuntrul Trupului Bisericii Ortodoxe Sobornicești. Stiliștii însă, neîmpărtășindu-se nici cu Biserica Greciei, nici cu celelalte Biserici, în ce situație bisericească se află? Concluzia se impune de la sine. Sau numai stiliștii din Grecia constituie Biserica Ortodoxă a lui Hristos, iar celelalte Biserici locale au căzut, sau celelalte Biserici locale sunt cu adevărat Biserici Ortodoxe și atunci stiliștii în mod greșit s-au constituit ca Super-sinod și super-Biserică și au renegat o întreagă Biserică locală, pe care o primește toată Biserica Ortodoxă Sobornicească.

9. Întrebi de ce nu pomenesc „despre protestele (împotriva schimbării calendarului) mitropoliților Halkidei, Patrelor, Dimitriadei, Sirului, Thirei la început și apoi și cele ale mitropoliților Driinupolei, Kasandriei, Dimitriadei și Dramei”.

Dar problema nu este aceasta, părinte T. Și eu, dacă aș fi trăit atunci, aș fi protestat împotriva schimbării. Există o lucrare epistolară a mea ce cuprinde multe pagini, trimisă acum optsprezece ani pururea pomenitului Panteleimon, mitropolitul Hiului, care a circulat în copii și în care critic schimbarea ca pe o mare nereușită și susțin cu toată puterea evitarea măsurilor polițienești împotriva stiliștilor. Aceleași lucruri am scris și în articolele mele din periodicele religioase. Cred împreună cu pururea pomenitul Hristos Andrușos că schimbarea calendarului, „nefăcându-se așa cum trebuie de către conducerea obștească a Bisericilor, a adus extrem de întristătorul fenomen al despărțirii, unii prăznuind într-o zi, iar alții nu, și care s-a făcut izvor de sminteală și dezbinare între credincioși”¹¹⁵. În anul 1959 s-a scris într-o revistă că schimbarea calendarului, care a adus divizarea calendaristică, „ar fi putut aduce și dezbinare canonică a Bisericii Ortodoxe Sobornicești, deoarece toate Bisericile Ortodoxe care au rămas cu vechiul calendar, ar fi putut, dacă ar fi vrut, să întrerupă orice împărtășire cu Biserica Greciei și s-o declare schismatică pentru îndrăzneată schimbare unilaterală. DAR ACEASTA NU S-A FĂCUT. Celelalte Biserici au tăcut la cele care s-au săvârșit și astfel au continuat împărtășirea canonică cu Biserica Greciei. Și, prin urmare, ea a rămas, în ciuda acestei schimbări iraționale și nefolositoare, o parte¹¹⁶ sănătoasă din punct de vedere canonic a Bisericii Ortodoxe de pretutindeni”.

Schisma, iubiți frați, nu au pricinuit-o abaterile de la linia exactă a Sfintelor Canoane, ci întreruperea împărtășirii și a legăturii cu celelalte Biserici Ortodoxe și renegarea de către acelea.

Așadar, problema este următoarea: Este îngăduit ca noi să renegăm o întreagă Biserică locală, atunci când Biserica Ortodoxă Sobornicească evită să facă aceasta? Nu ne facem noi în felul acesta Super-Biserică? Una este dezacordul și protestul și altceva este renegarea unei Biserici care are împărtășire cu toate Bisericile Ortodoxe.

10. Este sau nu este adevărat că dintre cei doi arhieri din America care l-au hirotonit pe Acachie unul a fost și atunci și este până astăzi NOU-CALENDARIST? Nu știu, dar aștept de la tine să-mi spui. Eu am auzit numai că celălalt episcop care l-a hirotonit pe Acachie a fost NOU-CALENDARISTUL episcop român Teofil Ionescu. Faptul că arhiepiscopul rus de Chicago, Serafim, evită să numească în actul de hirotonie al lui Acachie pe celălalt episcop și se limitează să scrie numai că l-a hirotonit pe Acachie „împreună cu încă un episcop canonic al Bisericii noastre Ruse din străinătate”, întăresc cele ce se zvonesc. Ca și cum nu ar fi destule acestea, a venit să adeverească zvonul despre care am spus și o scrisoare-răspuns către mine a unui preot stilist, Vasile Sakkas, din Geneva. Scrisoarea despre care este vorba combate (ca și epistola Cuvioșiei Voastre) cunoscutul meu tratat epistolar. Așadar, în aceasta citesc că celălalt episcop care l-a hirotonit pe Acachie a fost într-adevăr episcopul român Teofil Ionescu. Se înțelege că cel care a scris epistola vede „cu mult pogorământ (!!!) această problemă” (pag. 28 a epistolei), cu toate că puțin mai înainte (pag. 15) s-a arătat că noi (adică Biserica Greciei) „în 1924 nu am practicat iconomia (n.a. prin schimbarea calendarului), ci

¹¹⁵ „*Symbolica*”, p. 418.

¹¹⁶ Vezi nota 84.

AM SĂVÂRȘIT FURT DE CELE SFINTE, HULIND DUHUL SFÂNT...” Așadar și Teofil Ionescu, nou calendarist fiind, a săvârșit și el... ierosilie și a hulit împotriva Duhului Sfânt. De la un astfel de episcop au luat stiliștii arhieria? De la un apostat, schismatic, de la un FURT DE CELE SFINTE și HULITOR AL DUHULUI SFÂNT????!!!

Dar atunci ce nevoie a fost să străbatem tot oceanul și să ajungem în cealaltă emisferă pentru a găsi un episcop nou calendarist și a primi de la el Tainele?

Slavă lui Dumnezeu, Grecia este plină de episcopi și am fi putut ușor și fără călătorii ostentive și primejdioase să primim de la ei orice Taină am fi vrut...

Am scris în epistola mea cea criticată de către tine că stiliștii, prin enciclica oficială editată în anul 1950, au proclamat nevalide Tainele Bisericii Greciei și au impus remiruirea nou-calendariştilor ce se întorceau la ei. La acestea răspunzi următoarele: „în primul rând, NICĂIERI (sublinierea este a noastră) nu s-a aplicat în practică, ci doar s-a exprimat în cuvinte ca reacție împotriva rehirotonirilor și a altor feluri de silnicii pe care le-a practicat Biserica oficială”.

O, iubite părinte T.! Dacă iubiții stiliști „au astfel de prieteni, ce le mai trebuie dușmani”? Așadar acea Enciclică, ce impune remiruirea, după spusele tale nu a fost pusă NICIODATĂ în practică, nici măcar în primele zile! Adică s-a elaborat în cunoștința faptului că nu se va aplica! Dar această poziție a ta constituie cea mai mare înjosire a iubiților stiliști, îi iei drept - nici mai mult, nici mai puțin - niște vicleni, mincinoși și înșelători și mai ales în cele mai sfinte chestiuni... După spusele tale, una cred ei, alta propovăduiesc și alta fac. Cred că Tainele Bisericii oficiale sunt valabile, dar propovăduiesc, din cauză de... reacție, că nu sunt valabile și impun remiruirea. Dar fiindcă cred că Tainele sunt valabile, nu săvârșesc remiruirea!... Fără îndoială, din 1924 până astăzi iubiții stiliști niciodată nu s-au învrednicit de un astfel de strălucit avocat!... Sunt sigur că mulți dintre ei, văzând pozițiile tale, vor spune: „Avocatul nostru ne-a distrus în adevăratul înțeles al cuvântului”.

Este adevărat argumentul tău că „niciodată nu s-a aplicat în practică” remiruirea? Citește „*Orthodoxos Paratiritis (Observatorul ortodox)*” (ziarul stiliștilor) din octombrie 1969 și acolo vei vedea următoarele: „Cât privește remiruirea, O SĂVÂRȘIM potrivit Canonului I al Marelui Vasile”. Auzi, iubite? Așadar nu mai scrie că „NICIODATĂ nu s-a aplicat în practică”, pentru că cei apărați de tine te vor dezminți în chip dureros.

11. Spui pe șleau că „NU EȘTI DE ACORD cu crezul” Enciclicei pomenite mai sus, care consideră nevalabile Tainele celor ce țin calendarul nou. Prin urmare, după spusele tale, ele sunt (sau au fost până la o vreme) valabile. Consemnez aceasta pentru pricini lesne de înțeles. Nu necesită comentarii.

12. Vorbești despre „rehirotonirea” clericilor stiliști de către Biserica Greciei. Dar dacă deschizi, iubite, orice scriere de Dogmatică Ortodoxă sau de Drept canonic vei vedea că din capul locului Biserica nu recunoaște ca validă nici o lucrare săvârșită în afara ei, adică în erezii, schisme și comunități parabisericești. Dar este cu puțință, în cazul întoarcerii unor persoane în sânurile ei, ca, punând în lucrare iconomia, să recunoască ceea ce s-a săvârșit în afara ei (de pildă hirotonia) dăruindu-i astfel validitatea care-i lipsește, sau, punând în lucrare scumpătatea, să nu recunoască ceea ce s-a săvârșit și să poruncească repetarea acelei lucrări, îți amintești de schisma bulgară? Patriarhia Ecumenică, în consens cu celelalte Biserici, a afurisit Biserica Bulgariei timp de o sută de ani și a caterisit episcopii ei. După trecerea a șaptezeci de ani s-a ridicat Schisma, iar Biserica ecumenică, aplicând iconomia, a recunoscut și a primit toate cele care s-au săvârșit în perioada Schismei. Oare aceasta înseamnă că toate cele ce s-au făcut câtă vreme a durat schisma sunt în regulă? De multe ori Biserica a recunoscut drept clerici, fără repetarea hirotoniei, și persoane hirotonite de eretici. „După predania Sfinților Părinți, sunt primite de ortodocși atât hirotoniile ereticilor, cât și cele ale ortodocșilor”¹¹⁷. Dar oare aceasta înseamnă că harul preoției este valid la eretici? Despre aceasta scrie limpede profesorul Am. Alivizatos în lucrarea sa „Iconomia” la pag. 76: „Desigur, Biserica are putere, dacă vrea, să refuze recunoașterea validității Tainelor altei

¹¹⁷ Vezi Rallis-Potlis „*Colecția sfințelor și dumnezeieștilor canoane*”, vol. 5, pp. 433-434.

Biserici (în mod deosebit a validității hirotoniei) sau celor în chip rău și anticanonic săvârșite de ea, atâta timp cât, după părerea ei, nevoile bisericesti nu îi impun lucrul acesta”. Așadar, rămâne întotdeauna la judecata Bisericii atât să primească cele săvârșite în afara ei (sau înăuntrul ei, dar împotriva rânduielilor ei), cât să le și lepede. Primul lucru se face în numele economiei, iar al doilea în numele scumpătății. Să audă acestea frații tăi „Părinți zeloți aghioriți”, care în pagina 11 a revistei mai sus amintite se întreabă de ce Biserica Greciei a primit fără hirotonie clerici proveniți din rândurile stiliștilor, de vreme ce mai demult a caterisit pe arhieriei care i-au hirotonit pe aceia.

13. Scrii că sunt „un oponent conciliant, care la următorul pas va neguțatori sigur cele sfinte în fața unor amabilități din partea mai marilor zilei”.

Nu am știut că după tunderea ta în monahism ai dobândit harisma prorociei (sau cel puțin a mai înainte-vederii). Altfel cum ai putea considera drept SIGUR următorul pas al meu?

Iubite Teodorite, ca unul mai bătrân decât tine și ca preot (nevrednic, dar preot) al Domnului îți dau un sfat: Ia aminte de sineți! Dacă eu sau oricare altul vom ajunge mâine „neguțatori de cele sfinte” sau mucenici ai Credinței, numai Domnul, Cel ce le vede pe toate, poate cunoaște. Nu mă supăr pentru aceste jigniri ale tale, ci mă tem de încrederea în sine pe care am descoperit-o la tine. „Nu cugeta înalt, ci teme-te!” Teme-te ca nu cumva să-ți fie smerită semeția la fel ca a lui Petru. Lasă de o parte prorociile despre pașii siguri ai lui cutare sau cutare, îndreptați către trădare, și agonisește-ți cugetare smerită. Dacă mă va părăsi harul lui Dumnezeu pentru păcatele mele, poate că mă voi îndrepta nu numai către papism, ci chiar spre idolatrie. Îmi amintesc de pilda celui care a căzut din ceata celor patruzeci de Mucenici și mă înfricoșez. Dar pe tine cine te-a asigurat împotriva căderii? Teodorite, lasă prorociile despre viitorul celorlalți și ia aminte de sineți!

REPLICI CĂTRE DL. KALOMIROS¹¹⁸

Citind sus-pomenitele texte ale d-lui Kalomiros, putem depista niște teze ecleziologice cu totul inovatoare. Iată ce gândește dl. Kalomiros despre episcopii care propovăduiesc idei eretice, dar n-au fost condamnați încă de Biserică: „Un episcop eretic încetează să mai fie episcop, pierde preoția, este în afara Bisericii. Câți urmează lui prin faptul că-l pomenesc, nu mai urmează unui episcop, ci unui om căzut din Harul arhieresc. Când episcopul cade din Har, cum este cu puțință să nu cadă și turma lui? De unde să ia porunca preoției presbiterii? Este arhierul căzut în poziția de a da turmei sale Trupul și Sângele lui Hristos? Canonul 15 al Sinodului 1-2 scrie clar că episcopul eretic nu este episcop, ci episcop mincinos, deci și preot mincinos. Liturghiile lui sunt liturghii mincinoase, hirotoniile lui - hirotonii mincinoase. Mirul lui nu este Sfânt Mir, toate tainele lui sunt lipsite de conținut sfintitor...”¹¹⁹

Așadar, de vreme ce după marele ecleziolog nou-apărut, dl. Alexandru Kalomiros, episcopul căzut în erezie pierde automat Harul dumnezeiesc și nu mai poate săvârși Tainele, chiar dacă nu a fost osândit încă de Biserică și nu a fost tăiat sobornicește din Trupul ei, nici n-a încetat din proprie inițiativă împărtășirea cu ea, rugăm să ni se dea răspuns la cele două întrebări de mai jos:

1. Patriarhul Atenagora are sinceritatea să nu ascundă ideile sale eretice, ci să le propovăduiască în public și fățiș (mai ales în ultimele săptămâni). După dl. Kalomiros, este deja mort din punct de vedere bisericesc, lipsit de arhierie, a încetat să mai aducă credincioșilor Harul dumnezeiesc. Bun! Să zicem că un alt Patriarh, mare eretic, care primește fără rezerve erezia lui Arie, dar se teme s-o propovăduiască în public și fățiș, temându-se de caterisire și afurisire, face altceva: cheamă în particular diferiți episcopi și preoți dintre cei aflați sub ocârmuirea sa și discută - imparțial pasămite - probleme teologice, între care și învățătura lui Arie. În cadrul acestor discuții se exprimă la început cu oarecare simpatie, deabia întrezărită, față de Arie, mai târziu cu apreciere ș.a.m.d. Astfel sondează cu abilitate dispoziția celor cu care discută. Când vede împotrivire puternică, dă înapoi cu multă măiestrie, și partenerul de discuție nici nu-și dă seama de ideile Patriarhului. Văzând totuși la alții o rezistentă mică și neputincioasă, continuă - întotdeauna cu foarte multă inteligentă - „cateheza”, și cu timpul va convinge un număr îndestulător de clerici și de mireni că Arie avea dreptate. Totuși, temându-se de urmări, nici unul dintre ei nu-și propovăduiește fățiș ideile, ci recrutează adepți în mod secret și conspirativ. Iar celorlalți clerici, cei ortodocși cu adevărat, nici nu le trece prin cap că Patriarhul lor și o parte dintre episcopi sunt eretici, și ca atare continuă, nebănuind nimic, să se împărtășească cu ei în cea mai bună înțelegere...

Așadar, i se pune d-lui Kalomiros întrebarea: Patriarhul acela este viu sau mort din punct de vedere bisericesc? Are arhierie sau a fost lipsit de ea în mod automat? Săvârșește Taine și transmite harul dumnezeiesc sau nu? De va răspunde „nu”, îl vom întreba din nou: deci totul este problemă de fățarnicie și viclenie? Să explicăm: se poate ca un Patriarh sau episcop al Bisericii Ortodoxe să creadă în toate ereziile ori să fie cu totul necredincios. Se poate chiar să propovăduiască ereziile sau necredința sa, căutând să-și facă prozeliți. Ajunge să aibă inteligența - mai bine zis satanica viclenie - de a nu se da de gol. Ajunge să lucreze cu abilitate, în mod secret și conspirativ. Atunci este „cap viu”, are arhierie, este săvârșitor al Tainelor, este izvor al harului dumnezeiesc!.. Dacă totuși face imprudenta sau prostia să se

¹¹⁸ Acest capitol nu a fost tradus decât în parte, în măsura în care textul privește chestiuni de interes general pentru toată Biserica Ortodoxă, iar nu lucruri ce țin de situația particulară a stilismului în Grecia sau consecvențele ce caracterizează poziția teologică a lui Alexandru Kalomiros (n. red. rom.).

¹¹⁹ Argumentația lui Kalomiros este corectă cu condiția să fie înțeleasă ortodox. Trebuie să cunoaștem, din punct de vedere ortodox, ce înseamnă „a cădea în erezie” și „a cădea din har”. Să-l ascultăm în continuare pe părintele Epifanie. (Nota Apologeticum).

dea de gol, arătându-și fățiş concepțiile sale, atunci, vai, se schimbă totul! Dumnezeu îl despoaie îndată pe nechibzuit de tot harul, și acesta devine de acum înainte un „cap mort”, nici Taină săvârșind și nici har aducând...

Dl. Kalomiros crede că este cu puțință să afirme în mod serios unele ca acestea? Desigur, canonul 15 al Sinodului I-II vorbește despre *erezia* propovăduită fățiş, dar o face definind situația în care preotul poate să înceteze pomenirea episcopului eretic, nu poziția episcopului eretic înaintea lui Dumnezeu. Pentru Dumnezeu, episcopul eretic este eretic, fie că propovăduiește *erezia* sa în public și pe față, fie că o face în particular și pe ascuns, fie că pur și simplu o are ascunsă în adâncul inimii sale. Este cu puțință să creadă cineva că Dumnezeu îl despoaie pe episcop de har numai în primul caz, iar în al doilea și în al treilea continuă, ca și cum ar premia lașitatea și viclenia ereticului, să îl îmbrace cu Harul dumnezeiesc?

2. Au existat uneori episcopi, ba chiar și Patriarhi, care cu toate că au căzut în *erezii*, pe care le propovăduiau și în public, nu au fost totuși osândiți până la moartea lor, ci au răposat în scaunul episcopal, respectiv patriarhal!., Întrucât, potrivit d-lui Kalomiros, *erezia* alungă automat și îndată Harul, întrucât, tot potrivit lui, liturghiile episcopului căzut în *erezie* „sunt liturghii mincinoase, hirotoniile lui - hirotonii mincinoase, Mirul lui nu este Sfânt Mir, toate Tainele lui sunt lipsite de conținut sfințitor”, ce mai rămâne în picioare în Biserică? Pentru că Patriarhii cu pricina au hirotonit episcopi, aceia pe alții ș.a.m.d... De câte ori nu s-a întrerupt succesiunea apostolică, de vreme ce „hirotoniile lor sunt hirotonii mincinoase”? N-a fost alterată fără puțință de îndreptare preoția? Poate va spune dl. Kalomiros că, deși mai târziu, totuși, Biserica „a pus la punct” problemele acestea. Dar credincioșii care au murit înaintea „punerii la punct” ce s-au făcut? Pentru că Tainele pe care le-au primit cât au fost în viață erau „fără conținut sfințitor”...

Mai rămâne o problemă de cercetat: dacă episcopul (sau preotul) căzut în *erezie* săvârșește Taine valide până când este caterisit sobornicește și tăiat din Trupul Bisericii sau întrerupe singur împărtășirea cu ea, cum de Canonul 15 al Sinodului I-II îi numește ca „episcopi mincinoși” pe unii ca aceștia mai înainte de osândirea lor sobornicească? Foarte simplu: pentru că orice episcop care cade în *erezie* devine automat un episcop mincinos. Prin căderea lui în *erezie* a creat și premisele pentru a fi caterisit și tăiat din Trupul Bisericii. Și nu rămâne decât Actul de osândire al Bisericii ca el să devină și EFECTIV „conductor” mort și bun de nimic. Totuși, până ce se întâmplă asta, adică până la osândirea de către Biserică, episcopul (sau preotul) căzut în *erezie* continuă, prin oarecare iconomie dumnezeiască, să transmită Harul dumnezeiesc. Fără îndoială, Dumnezeu face aceasta nu de hatârul episcopului (sau preotului) eretic, ci de hatârul plinătății Bisericii. Nu cumva și când Dumnezeu lucrează prin clerici hoți, curvari, preacurvari, hulitori ș.a.m.d. o face de hatârul lor? Bineînțeles că nu! O face pentru Plinătatea Bisericii!¹²⁰

Desigur, dacă un oarecare episcop, căzând în *erezie*, taie legăturile sale cu Biserica, adică încetează împărtășirea cu Biserica, iese din ea și își alcătuiește propria „Biserică” ori se lipește de altă „Biserică”, de una eretică, atunci devine mădular mort, chiar dacă n-a fost încă scos din Trupul Bisericii prin hotărâre sobornicească. Biserica este Vistieria Harului, și episcopul ce curmă împărtășirea cu ea devine „conductor” deșert. De unde să ia Harul ca să-l transmită altora? Totuși, episcopul care lucrează cele arhieresti în lăuntrul Bisericii săvârșește, chiar dacă a căzut în *erezie*. Taine reale până ce este osândit sobornicește.

Hirotoniile clericilor ortodocși făcute de episcopieretici, dar lucrători în lăuntrul Bisericii, nu au fost niciodată puse la îndoială de Biserică, nici nu s-a aplicat vreo „iconomie” pentru ele. Iată numai două exemple: Sfântul Chiril al Ierusalimului a fost hirotonit episcop de către Acachie, mitropolitul arian al Cezareii, care pe atunci petrecea și lucra în lăuntrul Bisericii. Sfântul Anatolie a fost hirotonit Patriarh al Constantinopolului de monofizitul Dioscor al Alexandriei, înainte ca acesta să fie caterisit și lepădat din Biserică de al IV-lea Sinod Ecumenic. Este vrednic de multă luare-aminte și faptul că ori de câte ori episcopi sau

¹²⁰ Observația părintelui Epifanie este corectă.

Patriarhi, propovăduind idei eretice, au fost chemați de sfintele Sinoade să se îndreptățească, au fost chemați cu toată rânduiala bisericească, ca niște episcopi, respectiv Patriarhi efectivi! Iar caterisiți fiind, erau caterisiți - cităm - „din Harul arhieriei”, din „vrednicia de Patriarh”, respectiv „de episcop”, erau „despuiți de Harul arhieriei” ș.a.m.d. Adică Biserica îi privea până în ultima clipă ca pe niște arhieriei efectivi! Numai după osândirea lor i-a văzut ca pe niște oameni lipsiți de Har, despuiți de arhierie.

„Nestorie a fost înlăuntrul Bisericii în tot răstimpul dinaintea anatematizării sale?” - întreabă triumfător dl. Kalomiros. Da, domnule, a fost! Adică a fost arhieriu efectiv al Bisericii lui Hristos. Dacă nu a fost pentru tine, a fost pentru Sfântul Chiril, a fost pentru Sinodul Bisericii Alexandriei, a fost pentru însuși Sinodul al III-lea Ecumenic! Ai citit vreodată cele trei faimoase epistole ale dumnezeiescului Chiril către Nestorie, care au fost trimise după ce acesta a început să-și propovăduiască erezia? Ai văzut cum se adresează deja ereticului Nestorie? Prima epistolă: „Preacucernicului și de Dumnezeu iubitorului EPISCOP ÎMPREUMĂ-SLUJITOR Nestorie, Chiril episcopul: bucură-te în Domnul”. Epistola a doua: „Preacucernicului și de Dumnezeu iubitorului ÎMPREUMĂ-SLUJITOR Nestorie, Chiril: bucură-te în Domnul”. Epistola a treia: „Preacucernicului și de Dumnezeu iubitorului Nestorie, Chiril și Soborul cel ce s-a adunat în Alexandria din dioceza Egiptului: bucură-te în Domnul”. Ce vrei mai mult?

Iar Sinodul al III-lea Ecumenic, care s-a întrunit la Efes sub președinția Sfântului Chiril, l-a chemat pe ereziarh printr-o delegație de episcopi (cinstind astfel cinul episcopal al lui Nestorie) să se prezinte în fața sa și să fie judecat. El a refuzat să vină. Judecând învățătura lui drept eretică, Sinodul l-a condamnat în lipsă. „...Cu multe lacrimi” - zic Părinții Sinodului în hotărârea de osândă - „am ajuns la această hotărâre întristătoare asupra lui: Domnul nostru Iisus Hristos, Cel hulit de dânsul, a hotărât PRIM ACEST PREASFÂMT SOBOR ca Nestorie să fie străin de vrednicia episcopală și de toată ceata cea preotească”. Auzi, domnule Kalomiros? Așadar, a fost sau nu a fost Nestorie arhieriu efectiv până la osândirea sa de către al III-lea Sinod Ecumenic?

Dl. Kalomiros dogmatizește că episcopul care propovăduiește în public o erezie devine *ipso facto* străin de arhierie și nu mai transmite nici un Har. Totuși, Sinodul al III-lea Ecumenic, hotărând în mod infailibil, trâmbițează că prin osânda sobornicească și numai prin ea a ajuns Nestorie „străin de cinul episcopal”. Și infailibilul Hotar de credință al celui de-al VII-lea Sinod Ecumenic întărește și vestește că nu vreo altă faptă, ci hotărârea Sinodului al III-lea Ecumenic de la Efes l-a scos pe Nestorie în afara Bisericii: „...Precum și Soborul cel din Efes a dogmatizat mai înainte, pe necredinciosul Nestorie și pe cei de un cuget cu dânsul din Biserică scotându-i ca pe unii care aduc doime a Fețelor în Hristos”.

Asta zic Sinoadele Ecumenice. Și atunci, ce mai dorește dl. Kalomiros?

Suntem întrebați dacă înainte de Schismă Biserica Latină era Biserică vie. Da, domnule, era vie! Bolnavă, însă vie. Nu moartă! Trupul lui Hristos nu are mădulare moarte, precum nu are mădulare moarte nici organismul omenesc. Și atâta vreme cât Biserica Romei a constituit un mădular al Bisericii celei Una, Sfinte, Sobornicești și Apostolești, fiind unită cu ea organic, A FOST VIE. Când a murit? Când s-a despărțit de Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească și a rupt împărțășirea cu ea! Reiau ceea ce am scris în al 3-lea răspuns al meu către dl. Kalomiros: „...Totuși, până ce nu va avea loc aceasta, adică osândirea de către Biserică, episcopul sau preotul căzut în erezie continuă, printr-o oarecare iconomie dumnezeiască, să aducă credincioșilor harul dumnezeiesc... Desigur, dacă un oarecare episcop, căzând în erezie, taie legăturile sale cu Biserica, adică încetează împărțășirea cu Biserica, iese din ea și alcătuiește o „Biserică” proprie ori se lipește de altă „Biserică” eretică, atunci devine organ mort, chiar dacă nu a fost caterisit sobornicește. Biserica este Vistieria Harului, și episcopul care rupe împărțășirea cu ea devine „conductor” deșert. De unde să ia Harul ca să-l transmită altora?”

Cred că am fost cât se poate de clar. Prin urmare, condamnarea Bisericii Ortodoxe de către Latini a fost autocondamnare a Latinilor, nu condamnare a Bisericii Ortodoxe. Foarte

corect a scris cineva pe această temă că „Papismul s-a rupt singur de Biserică prin anatema pe care a aruncat-o pe Sfânta Masă a Sfintei Sofia”. Cine a scris cele de mai sus? însuși dl. Kalomiros!...

Dl. Kalomiros scrie că am ajuns până la punctul de a cleveti (!!!) Biserica cum că „l-a tolerat veacuri întregi pe Papa și ereziile lui”. Și continuă: „Nimeni nu trebuie să se îndoiască de faptul că ereziile papismului au apărut cu mult înainte de 1054. Nerușinata și vicleana minciună a preaînvățatului scriitor al tratatului este că Biserica a tolerat ereziile... Arhimandritul Epifanie Teodoropulos se folosește aici de o idee eronată, care este foarte răspândită, și anume că Schisma începe, chipurile, odată cu 1054. Realitatea este însă că 1054 a pus punctul final al Schismei. Sinodul care a condamnat papismul... nu a fost convocat la Constantinopol sub Cerularie în 1054, ci sub Fotie în 867”.

Faptul că Sinodul convocat în anul 867, sub Fotie, l-a osândit pe Papa Nicolae și ereziile lui nu este pus la îndoială de nimeni. Dl. Kalomiros uită însă esențialul: ereziile Apusului au existat și înainte de anul 867. Adaosul „Filioque” la Simbolul de Credință s-a făcut mai întâi în Spania, în anul 589, și s-a făcut printr-un Sinod! Dl. Kalomiros va spune poate că da, Spania a făcut acestea, dar Roma era încă ortodoxă. Dar în acest caz nu avem TOLERARE a ereziei Bisericii spaniole de Biserica ORTODOXA a Romei??? și atunci, cum să fie „minciună nerușinată și vicleană” părerea potrivit căreia Biserica, aplicând iconomia, „a tolerat timp de veacuri” anumite erezii? Continuăm, citând din „Istoria bisericească” (ediția I) a lui V. Stefanidu: „Din Spania, adaosul a aflat intrare în simboalele statului franc puțin după 767, iar Roma, DEȘI PRIMISE DOCTRINA RESPECTIVĂ (vezi Epistola sobornicească a lui Martin I al Romei și a 20-a epistolă a lui Maxim Mărturisitorul († 662) către Marin (Migne, vol. 91), a respins adaosul expresiei «și de la Fiul» în Simbol...” (pg. 316-317).

Ce reiese de aici? Biserica Ortodoxă a Răsăritului, văzând că Roma a primit învățătura despre Filioque, deși nu cutezase să schimbe prin adaos textul Simbolului, putea s-o tragă la răspundere, să caute clarificarea situației prin mărturisire clară și răspicată și, în caz de stăruință în rătăcire, s-o scoată din Biserică. Totuși, nu a făcut nimic în acest sens. A așteptat, a răbdat, a tolerat! Și când Roma, înaintând mereu pe aceeași cale, a ajuns la limită, s-a epuizat răbdarea Bisericii Ortodoxe a Răsăritului, și Roma a fost scoasă din Biserică. Așadar, este minciună părerea despre „toleranța Bisericii”? Foarte grăitor este și acest fapt: suindu-se în 858 pe tronul Romei, Papa Nicolae I a trimis epistole la Constantinopol împăratului Mihail și Patriarhului Fotie. „În ele proclama solemn pretențiile papale privitoare la primat, întemeindu-le pe locul evanghelic de la Matei 16, 18”¹²¹. Și totuși! Sfântul Fotie, măcar că după scurtă vreme (anul 861) a convocat în Constantinopol un Sinod, vestitul I-II, a trecut cu vederea pretențiile eretice ale lui Nicolae!

Să strige dl. Kalomiros că „n-a existat NICICÂND la Fotie tolerantă față de erezie”. Adevărul istoric este că Sfântul Fotie a evitat la început orice condamnare a ereticului Papă.¹²² Dimpotrivă, i-a scris o epistolă cât se poate de împăciuitoare. A trebuit să treacă ani, să apară problema bulgară, să fie cutezată imixtiunea Papei în Biserica Bulgariei și încercarea lui de a introduce și acolo ereziile papiste, pentru a se epuiza toleranța Sfântului Fotie și a celorlalți episcopi ortodocși și a se ajunge la convocarea Sinodului din 867 și la condamnarea ce s-a făcut prin el a Papei Nicolae!... Așadar, este „vicleană și nerușinată” părerea despre toleranța Bisericii?

Să cităm, ca exemplu clasic de tolerantă a Bisericii, și cazul lui Augustin? Este atât de cunoscut! Biserica este Palat al Harului, nu tribunal penal sau curte marțială, precum am scris și altădată. Ca atare, ea privește foarte departe și cercetează numeroși factori înainte de a hotărî... Și având în vedere numeroși factori, nu l-a osândit niciodată pe Augustin pentru erezia predestinației absolute (și nici pentru altele...), măcar că au trecut de atunci 15 veacuri... Așadar, este „minciună vicleană și nerușinată” părerea privitoare la toleranța iconomică a Bisericii? Dar iată că toleranța Bisericii nu este numai temporară. Uneori este permanentă...

¹²¹ V. Stefanidu, op. cit., p. 320.

¹²² Pentru amănunte vezi lucrarea Asterios Gerostergios, *Sf. Fotie cel Mare*, Editura Sofia, București, 2005.

Să mergem și la problema Papei Ioan al VIII-lea. Marele Fotie a scris despre acesta, de la a cărui adormire trecuseră deja trei ani: „Deci, acest Ioan al nostru, cel viteaz cu mintea, viteaz și cu buna credință... Acest Arhiereu cu dar dăruit al Romei...”¹²³ Am citat aceste cuvinte ale Sfântului Fotie în tratatul meu epistolar, ca să arăt că Sfântul Fotie nu cu asprime, ci cu tolerantă și cu blândețe, întotdeauna în duhul iconomiei, l-a judecat pe Ioan și a scris despre el cu atâta bunăvoință.

Dl. Kalomiros mă acuză: a) că am omis cu bună știință o porțiune din textul Sfântului Fotie și b) că îl nedreptățesc pe Fotie, arătându-l tolerant față de Papa Ioan, în timp ce adevărul este că Ioan era întru totul ortodox și prin urmare Fotie a scris după acrivie și dreptate ceea ce a scris despre el.

Răspundem: porțiunea de text pe care am omis-o era aceasta: „...viteaz și în a urî și a surpa toată nedreptatea și necredința”. După dl. Kalomiros, această propoziție arată că Fotie îl considera cât se poate de ortodox pe Papa Ioan și de aceea s-a exprimat laudativ cu privire la el. Iau martor pe Dumnezeu că această porțiune de text nu a fost omisă cu bună știință și rea credință, precum afirmă dl. Kalomiros, ci doar de dragul conciziei. Desigur, dacă și eu aș fi văzut acest fragment ca fiind de o însemnătate esențială - precum, fără nici un temei, îl vede dl. Kalomiros - atunci, firește, nu era îngăduit să-l omit, pentru că ar fi schimbat duhul textului. Totuși, eu l-am privit și îl privesc ca pe un rod al marii dragoste și toleranțe și blândeți a Sfântului Fotie, care numai când lucrurile au ajuns la extrem a lăsat toleranța deoparte. Și voi explica mai amănunțit. În anul 866 (sau 867), Fotie îi învinuiește pe latini de multe erezii, dintre care cea mai mare este „Filioque”: „...cu mincinoase cugetări și cuvinte adăugate în chip strâmb și cu obrăznicie peste măsură s-au apucat să măsluiască sfințitul și sfântul Simbol... venind cu învățătura nouă că Duhul Sfânt nu numai de la Tatăl, ci și de la Fiul purcede”¹²⁴. Marele Fotie judecă această erezie ca fiind atât de gravă încât ea, „chiar dacă n-ar fi cutezat nimic altceva din cele zise mai înainte, e de ajuns și singură să îi aducă sub nenumărate anateme”¹²⁵. Acestea toate s-au întâmplat în anul 866. După douăzeci de ani întregi (în anul 885), Fotie a scris despre Papa Ioan cele pe care le-am văzut mai sus. Ce s-a întâmplat în cei douăzeci de ani care au trecut? Ioan a rupt cumva împărțșirea cu cei care primiseră inovațiile apusene condamnate de către Fotie și mai ales pe „Filioque”? A afurisit cumva Biserica Spaniei, care de trei veacuri avea introdus în mod oficial și solemn adaosul „Filioque”? Bineînțeles că nu! Toate aceste inovații au fost păstrate în Apus și în zilele lui Ioan, la fel ca în zilele înaintașului acestuia, Nicolae I, împotriva căruia a convocat Fotie Sinod, ce l-a și osândit. Prin nici o acțiune a sa făcută în Apus Ioan nu a trecut la dezrădăcinarea lui „Filioque” ori a altor învățături neortodoxe ale latinilor, ci și el le primea sau cel puțin le tolera. Nu trebuie să confundăm două lucruri: adaosul la Simbolul de Credință și învățătura despre „Filioque”. La Sinodul de la Constantinopol din 879, Ioan a primit (prin reprezentanții săi) Simbolul fără adaos, dar nicidecum n-a mers mai departe, adică nu a purces la osândirea învățăturii despre „Filioque”, care era deja răspândită peste tot în Biserica Apuseană, nici n-a făcut nimic - după cum am spus - împotriva Bisericii Spaniei, care nu avea numai învățătura despre „Filioque”, ci și adaosul la Simbolul de Credință. Așa stau lucrurile cu „Filioque” (nu facem referire la o anumită epistolă a lui Ioan despre „Filioque”, pentru că este vorba de un fals apărut cu veacuri întregi mai târziu). Ce să spunem totuși despre primat? În această problemă Papa Ioan nu a rămas cu nimic mai prejos decât înaintașii săi! Trimițând reprezentanți la sus-pomenitul Sinod din Constantinopol, le-a dat epistole către împărat, către Patriarhul Fotie ș.a.m.d. Prin ele „Papa rezolva problema reabilitării lui Fotie potrivit cu pretențiile papale (cu primatul). Adică în virtutea dreptului dat lui de Hristos prin Apostolul Petru înlătura orice condamnare a lui Fotie”¹²⁶!!! Ce mai putem spune?

Deci, având în vedere toate acestea, cum altfel am putea privi toate cele scrise de

¹²³ „Despre Mistagogia Sfântului Duh”, cap. 89.

¹²⁴ „Către scaunele arhieresti ale Răsăritului”, cap. 8.

¹²⁵ Ibidem, cap. 33.

¹²⁶ V. Stefanidu, op. cit., p. 333.

Marele Fotie despre Ioan după moartea acestuia decât ca pe niște roade ale unui suflet blând și tolerant? Desigur, Ioan avusese o atitudine nobilă în problema personală a lui Fotie și îl recunoscuse ca Patriarh canonic al Constantinopolului, în general purtându-se prietenește față de el. Totuși, de aici până la a-l vedea ca pe un tăgăduitor și vrăjmaș a toată erezia latină și ca pe un dreptar al Ortodoxiei mai este mult...

Totuși, vrea dl. Kalomiros contrariul? Vrea să îl arătăm pe Ioan ortodox de 24 de carate? Cedăm pentru moment! Ce câștig va avea din asta? Nici unul! Iată de ce: Ioan, deși ortodox 100%, deși tăgăduitor și vrăjmaș al rătăcirilor latine, era conducător nu numai al Bisericii Romei, ci a toată Biserica Apuseană, și ca atare primea în împărtășire toate mădularele ei, atât pe cele ortodoxe cât și pe cele ce îmbrățișaseră inovațiile latine, în special Biserica Spaniei, care de trei veacuri era eretică în mod oficial și fățiș!... Deci? Deci pur și simplu iconomia și tolerarea ereziilor trece de pe umerii lui Fotie pe umerii lui Ioan! Adică în loc să spunem că episcopul ortodox al Constantinopolului, Fotie, s-a purtat cu toleranță față de Papa Ioan, vom spune că episcopul ortodox al Romei, Ioan, s-a purtat cu toleranță față de ereziile unei mari părți a episcopilor și a plinătății Bisericii Apusene, al cărei conducător era! Dacă soluția aceasta îl satisface pe dl. Kalomiros, i-o admit din toată inima!...

Și atunci, ce rămâne din acuzațiile d-lui Kalomiros, cum că este o „minciună vicleană și nerușinată” părerea mea, potrivit căreia uneori Biserica, folosind iconomia, arată toleranță față deeretici și față de ereziile lor?

Mai este vrednic de multă luare-aminte și faptul că în 1054, când cu Schisma, Biserica Ortodoxă, prin Sinodul permanent din Constantinopol, a dat anatemei actul pus pe Sfânta Masă de reprezentanții papali, ca și pe alcătuitoarii lui și pe cei de un cuget cu dâșii, dar a evitat totuși să îl afurisească și pe Papa! De ce oare? Ce urmărea Biserica prin această iconomie? Foarte simplu: încă nutrea oarecare slabe nădejdi de întoarcere a Romei pe calea dreaptă și nu a vrut să taie toate punțile. De aceea a lăsat „intenționat o ușă deschisă pentru împăcarea și reunirea celor două Biserici. Asta explică foarte bine eforturile de unire care au fost depuse ulterior de amândouă părțile și care, din nefericire, au rămas sterpe”¹²⁷.

Așadar, este „minciună vicleană și nerușinată” părerea mea despre toleranța Bisericii?

În fine, nu va fi fără rost să adăugăm că Sfântul Nectarie (a cărui carte despre Schismă a primit caracterizarea de „minunată” din partea d-lui Kalomiros), mergând și mai departe, vede toleranța Bisericii extinzându-se și în vremurile de după 1054! Este grăitor faptul că sfântul Părinte plasează întregirea și pecetluirea Schismei în secolul al treisprezecelea! Iată ce scrie: „Deosebirea de principii a dus, puțin câte puțin, la despărțirea celor două Biserici, pe care a întregit-o luarea Constantinopolului de către cruciați, în a doua jumătate a secolului al doisprezecelea, legăturile dintre cele două Biserici erau câteodată prietenești... Luarea Constantinopolului de către cruciați, sălbaticii vandali ai Apusului, a pecetluit Schisma”¹²⁸.

¹²⁷ I. Karmiris, „*Monumentele dogmatice și simbolice ale Bisericii Ortodoxe Sobornicești*”, ed. 2, vol. 1, pg. 335.

¹²⁸

ÎNTREBĂRI STILISTE NAIVE

„Țineți zile și luni și timpuri și ani?
Mă tem de voi, să nu mă fi ostenit
la voi în zadar” (Gal. 4, 10-11)

Într-o revistă a stiliștilor a fost introdusă o nouă critică făcută la textele mele antistiliste ce au fost publicate de curând. Ei nu folosesc argumente noi, ci pe cele cunoscute și de mii de ori repetate. Deoarece până astăzi nu am combătut expresia: „împreună-prăznuirea cerului și pământului”, argumentul stiliștilor, care deși este naiv și neteologic, este foarte impresionant în verosimilitatea și în seriozitatea lui aparentă¹²⁹. Și fiindcă este posibil să-i deruteze pe cei foarte simpli, este bine să spunem ceva și despre acest argument.

Așadar, mă întrebă triumfător criticul meu și împreună cu el aproape toată ceata stiliștilor, care adeseori recurg la acest argument: „Când prăznuiește cerul sărbătorile? Pe calendarul vechi sau pe cel nou? «Astăzi cele de sus împreună cu cele de jos prăznuiesc, iar cele de jos cu cele de sus împreună-vorbesc», spuneți voi la 6 ianuarie, pe calendarul nou. După 13 zile, la 6 ianuarie după calendarul vechi, Ierusalimul și atâtea alte Biserici care țin calendarul vechi prăznuiesc din nou Bobotează și repetă: «Astăzi cele de sus cu cele de jos împreună-prăznuiesc...» Când este valabilă aceasta? Atunci când o spuneți voi sau atunci când o spun vechii calendariști? Când împreună-prăznuiesc cele cerești cu cele pământești Bobotează? Atunci când spuneți voi «Astăzi» sau după 13 zile?”

O, *sancta simplicitas!*... Frații mei, nu pricepeți că „astăzi” este valabil numai pe pământ și nu și în cer? Pământul are „ieri”, are „astăzi”, are „măine”. Cerul însă **nu le are** pe acestea. Fraților, nu există timp în cer. Nu există noapte și zi acolo, întreaga veșnicie este o zi nesfârșită. „*Căci noapte nu va fi acolo*”¹³⁰. Soarele Ierusalimului de Sus nu răsare, nici nu apune vreodată, ci rămâne pe bolta cerului pururea. Vă închipuiți că în împărăția neînserată a lui Dumnezeu există calendare, sărbători și zile de rând, că există zile și nopți, săptămâni, luni și ani? Pământul are sărbători întrucât are și zile de rând. Cerul însă nu are sărbători, deoarece nu are nici zile de rând. Întreaga veșnicie este O SĂRBĂTOARE, o sărbătoare necurmată și nesfârșită. „Sărbătoarea celor întâi-născuți” este unică și „glasul cel curat al celor ce prăznuiesc și strigă neîncetat: «Doamne, slavă Ție!»“ niciodată nu încetează. „Neîncetate doxologii” se aud acolo și cu „glasuri neîncetate” îngerii și oamenii aduc cântări de laudă.

Cum înțelegeți voi lucrurile cerului? Vă închipuiți că acolo există timp împărțit în zile și nopți? Vă închipuiți că acolo se prăznuiesc sărbătorile Tăierii împrejur și a Botezului Domnului de la 1 și respectiv 6 ianuarie, a întâmpinării Domnului de la 2 februarie, a Bunei-Vestiri de la 25 martie, a Adormirii Maicii Domnului de la 15 august, a Nașterii Domnului de la 25 decembrie? Vă închipuiți că se prăznuiesc pomenirile Sfântului Antonie, Sfântului Eftimie și a Sfinților Trei Ierarhi, a Sfântului Gheorghe, a Sfinților Apostoli, a Sfântului Dimitrie, a Sfinților Arhangheli, a Sfântului Ștefan etc.? Vă închipuiți că acolo există Utrenie, Vecernie, Pavcerniță, Miezonoptică etc.? Sau Posturi Mari cu înfrânare aspră, cu Liturghii ale celor mai înainte sfințite, cu veșminte preoțești cernite etc.? Nu cumva se cântă și acolo cu multă umilință „Doamne al puterilor, fii cu noi, că pe altul afară de Tine ajutor întru necazuri (!!!) nu avem” sau „Doamne, a păcătui nu încetez (!!!) și a mă face vrednic de iubirea Ta de

¹²⁹ Argumentul stilist este o ducere la extremă a ceea ce observă Al. Kalomiros în lucrarea sa *Împotriva falsiei uniri bisericești*, la capitolul 1, IX, pp. 34-39, ed. cit. Kalomiros nu folosește expresia „împreună-prăznuirea cerului și pământului”, el rezumându-se a observa anormalitățile liturgice apărute în Biserica Ortodoxă după adoptarea calendarului îndreptat. (Nota Apologeticum).

¹³⁰ Apoc. 21, 25.

oameni nu pot...”? Nu cumva vă mai închipuiți că la 6 ianuarie, la Botezul Domnului, îndată ce se luminează de ziuă (!) clopotele „mitropoliei” de acolo sună vesel, iar după terminarea slujbei vin Sfinții Apostoli împreună cu Sfinții Părinți și purtând ripide (reale sau fictive) străbat bulevardul central al Sfintei Cetăți cântând „în Iordan...” până când ajung la locul special amenajat de pe țărmul mării, de unde aruncă crucea în ape pentru a se sfinți??? Dacă da, dacă înțelegeți într-un mod atât de grosolan, de pământesc starea lucrurilor din împărăția duhovnicească a lui Dumnezeu atunci este de prisos orice cuvânt. Dacă nu, și cu siguranță că așa este, dacă credeți că în cer nu există nici timp, nici zi, nici noapte, nici sărbători, nici praznuiri făcute în cinstea unui eveniment sau a unui sfânt, ci numai O SINGURĂ și NESFĂRȘITĂ sărbătoare și prăznuire, atunci de ce întrebați cu naivitate, ca să nu spun prosteste, „cu cine prăznuiesc cerurile? Cu cei care țin calendarul vechi, sau cu cei care țin pe cel nou?” Noi, de altfel, cunoaștem foarte puțini sfinți, de aceea putem afierosi o zi pentru fiecare sau pentru doi, trei și chiar zece dintre ei. Cerul însă cunoaște atâția sfinți - nenumăratele milioane de mucenici și asceți de pildă, vechi și noi, sunt cunoscuți pe nume de El -, încât, dacă ar vrea să cinstească în mod deosebit unu la sută dintre ei în cadrul unui an calendaristic, nu ar fi putut face aceasta chiar dacă ar fi afierosit numai o secundă în cinstea fiecăruia.

Atunci mă veți întreba la ce se referă „Astăzi cele de sus cu cele de jos împreună-prăznuiesc, iar cele de jos cu cele de sus împreună-vorbesc”? La ce se referă „Astăzi... îngerii cu oamenii împreună-prăznuiesc”? Care este sensul acestor fraze? Ascultați:

1. Biserica noastră „trăiește” nu numai timpul limitat ci și așa-numitul „timp liturgic”, care este mai presus de trecut, prezent și viitor, și le unește pe toate într-un „astăzi” veșnic, într-un „prezent” neîntrerupt. De aceea cântăm „Astăzi Hristos în Betleem se naște din Fecioara” sau „Astăzi Stăpânul se taie împrejur și Iisus este numit” sau „Veniți să-L vedeți pe Hristos...”, pe Care Simeon astăzi în templu îl tine în brațe” sau „Astăzi Stăpânul își pleacă capul sub mâna înainte-mergătorului” sau „Astăzi din mormânt ca dintr-o cămară strălucind Hristos...” sau „Astăzi lucruri preaslăvite au văzut toate neamurile în cetatea lui David”, deși aceste evenimente nu s-au petrecut astăzi, ci cu douăzeci de veacuri mai înainte. Aflându-ne în acest timp liturgic, cântăm nu numai la 21 noiembrie, când prăznuim Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu, ci cu multe zile mai înainte și chiar în fiecare zi: „Preacurata Biserică a Mântuitorului... astăzi se aduce în Casa Domnului...” Pe acest „timp liturgic” întemeindu-ne și de acesta fiind insuflați, cântăm neîncetat de veacuri întregi: „Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac...” Cum și când este valabil „astăzi”, de vreme ce l-am cântat și ieri și alaltăieri și anul trecut și acum doi ani și acum zece ani și acum o sută de ani și acum o mie de ani? Când și pentru cine a avut o adevărată însemnătate acest tropar: „Astăzi este începutul mântuirii noastre...”? Întotdeauna și pentru toți. Așa cum am mai spus. Biserica nu este supusă timpului curgător, deși se mișcă înăuntrul lui ca și înăuntrul spațiului material. Fiind pridvor și pregustare a veșniciei. Biserica „trăiește” un „timp mai presus de timp”, un neîntrerupt „astăzi”, un neîncetat, statornic și nemișcat „prezent”. Biserica, prăznuind diferite evenimente ale prezenței Domnului pe pământ, nu săvârșește aceasta pentru o simplă amintire, în sensul psihologic al termenului, ci „trăiește” în chip tainic aceste evenimente prăznuite. „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase, astăzi m-am sculat împreună cu Tine, înviind Tu...”, cântă fiecare mădular al Bisericii, tocmai pentru că nu numai își amintește în mod simplu de aceste evenimente, ci participă tainic atât la Patimile, cât și la învierea Mântuitorului. Nu-l priviți pe „astăzi” cu miopie duhovnicească, cu atâta micime de suflet și într-un mod (să mi se îngăduie expresia) atât de negustoresc. Includeți-l în „timpul liturgic” al Bisericii unde toate, „și cele dintâi și cele de pe urmă” sunt „astăzi”!

2. Cerul, deși nu are zi și noapte, calendare, sărbători și zile de rând, participă și el într-un mod dumnezeiesc, iar nu pământesc, la sărbătorile noastre. Biserica este UNA în cer și pe pământ. Capul ei, Hristos, este pretutindeni prezent și pe toate le plinește. Sfinții îngeri, ca niște duhuri curate, înconjoară toată zidirea, nesupunându-se legilor materiei. Prin urmare, ori

de câte ori și oricând se slăvește Dumnezeu pe pământ, nu numai El este „în mijlocul” nostru, ci și îngerii împreună slavoslovesc cu noi. Cerul și pământul se unesc în doxologie și prin doxologie într-un mod tainic și negrăit. De aceea, în timpul Intrării Mici de la Sfânta Liturghie, spunem către Dumnezeu: „...fă ca împreună cu intrarea noastră să fie intrarea sfinților tăi îngeri, care împreună slujesc cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta...” Fie că Liturghia se săvârșește la 12 noaptea, fie la 10 dimineața, îngerii stau de față, împreună-liturghisesc cu noi și împreună-cinstesc cu noi evenimentul sau persoana sfântă pe care o prăznuim. În timpul Liturghiei darurilor mai înainte sfințite, în loc de Heruvic, cântăm: „Acum puterile cerești împreună cu noi nevăzut slujesc...” Dar oare când „slujesc împreună cu noi” puterile cerești? Când este valabil acest „acum”? Atunci când Sfânta Liturghie mai înainte sfințită se săvârșește seara, precum se și cuvine, sau atunci când se săvârșește, cum se întâmplă de obicei, în timpul orelor dimineții? Unii preoți săvârșesc Liturghia darurilor mai înainte sfințite la 8 seara, iar alții la 7 dimineața, adică cu 13 ore mai devreme. Așadar, cu cine împreună-prăznuiește Cerul? Cu cine împreună-liturghisesc îngerii și împreună-pomenesc pe sfântul pomenit? Cu cei dintâi sau cu cei din urmă? Și cu cei dintâi și cu cei din urmă! Sfinții îngeri nu au ceasuri pentru a-și stabili „programul de lucru”, nici osteneală nu simt, încât să evite „munca suplimentară”. Prin urmare, „cele de sus cu cele de jos împreună-prăznuiesc și cele de jos cu cele de sus împreună-vorbesc” (în înțelesul pe care l-am arătat mai sus) pretutindeni și întotdeauna! Și cu cei care țin calendarul vechi (Biserica Ierusalimului, a Rusiei etc.) și cu cei care țin calendarul nou, chiar dacă aceștia sunt mai înainte decât ceilalți cu 13 zile. Și cu cei care săvârșesc Liturghia darurilor mai înainte sfințite seara și cu cei care o săvârșesc dimineața, chiar dacă aceștia o fac cu 13 ore mai înainte. Și cu cei care liturghisesc la miezul nopții și cu cei care liturghisesc dimineața. Și cu cei care săvârșesc „Utreniile” Săptămânii Mari dimineața și cu cei care le săvârșesc seara. Și cu ortodocșii din Grecia care prăznuiesc Nașterea Domnului în mijlocul iernii, iar Adormirea Maicii Domnului în toiuul verii, și cu ortodocșii din Australia, unde este iarnă la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului și căldură mare la Crăciun... (Un stilist naiv, cu care discutasem cu câțiva ani mai înainte, a rămas uimit când a auzit că nașterea Domnului se prăznuiește în Australia în mijlocul verii. Și aceasta pentru că Australia se află în cealaltă emisferă și are vară atunci când noi avem iarnă, iarnă când noi avem vară. Obișnuit cu vremea de la noi, nu putea concepe Crăciunul legat de arșița verii sau Adormirea Maicii Domnului legată de ger).

Dacă, în ciuda tuturor acestora, mai stăruieți în odioasa numărătoare, dacă mai stăruieți în socoteala negustorească a lui „astăzi” și a lui „acum”, dacă mai stăruieți în această acrivie bolnăvicioasă, atunci „vă voi întreba și eu pe voi un cuvânt”: Când și cu cine împreună-prăznuiește Cerul învierea lui Hristos? Când și cu cine cântă îngerii: „Hristos a înviat din morți...”? Sunt sigur că îmi veți răspunde: în Sfânta și Marea Sâmbătă, la 12 noaptea împreună cu creștinii ortodocși. Dar care 12 noaptea și care creștini ortodocși? Atunci când Grecia are 12 noaptea (mă refer la ora astronomică, și nu la cea convențională, așa-numita oră de vară) a Sâmbetei celei Mari și grecii ortodocși cântă împreună cu sunetele vesele de clopot „Hristos a înviat!”, Rusia (Moscova) are ora 1 și rușii ortodocși se află la sfârșitul Utreniei, deoarece ei au cântat „Hristos a înviat!” cu o oră mai înainte, când noi cântam Canonul Sâmbetei celei Mari; Japonia are ora 7 dimineața și ortodocșii Japoniei dorm, deoarece au săvârșit cu șapte ore mai înainte învierea și Sfânta Liturghie de Paști; Australia are ora 8 dimineața și ortodocșii Australiei dorm și ei, deoarece au săvârșit cu opt ore înaintea noastră învierea și Sfânta Liturghie; Italia, Franța și Germania au ora 11 noaptea și ortodocșii din aceste țări vor cânta „Hristos a înviat!”, atunci când noi vom intra la Sfânta Liturghie; Anglia are ora 10 noaptea și ortodocșii de aici vor începe învierea atunci când noi ne vom afla spre sfârșitul Sfintei Liturghii de Paști; Brazilia și New York-ul au ora 7 seara din Sâmbăta Mare și ortodocșii din aceste țări vor săvârși învierea și Sfânta Liturghie atunci când noi vom avea ora 5 dimineața din Duminica Paștilor; Canada (unele regiuni ale ei) are ora 5 din după-amiaza Sâmbetei Mari și ortodocșii de aici vor săvârși învierea și Sfânta Liturghie atunci când la noi este ora 7 dimineața din Duminica Paștilor; și, în fine, California are ora 2 din după-amiaza

Sâmbetei Mari și ortodocșii de acolo vor începe învierea când noi ne vom scula din somn. Este de prisos să precizez că am menționat într-un chip grosolan, ca să spun așa, orele anumitor țări, cum ar fi Canada sau Rusia. Rusia, datorită marilor distanțe, cuprinde diferite fuse orare și din această pricină nu are aceeași oră. Atunci când în capătul Rusiei este miezul nopții, în celălalt capăt este ora 2 după-amiază. Chiar și ora din mica noastră Grecia, deși în mod oficial a fost stabilită, din motive practice, aceeași pentru toată țara, astronomic însă nu este aceeași pentru toate regiunile. Capătul cel mai de răsărit al Greciei nu ajunge la miezul nopții în același timp cu capătul cel mai apusean al ei. Rodosul, de pildă, ajunge la miezul nopții cu aproximativ o jumătate de oră mai devreme decât Kerkira, deși ceasurile amândurora arată exact miezul nopții, însă în țările mari, cum ar fi Canada, SUA, Rusia și altele, unde diferența de oră între regiunile acestora este mare (două-zece ore), nu s-a stabilit în mod oficial aceeași oră, ci fiecare regiune a acestor țări are ora ei particulară, potrivit cu fusul orar pe care se află ea.

Așadar, când și cu cine sărbătorește Cerul învierea Domnului? Când și cu cine cântă îngerii „Hristos a înviat din morți”? La miezul nopții din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocșii din Rusia, sau la miezul nopții din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocșii din Grecia, sau la miezul nopții din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocșii din Italia, Franța și Germania, sau la miezul nopții din Sâmbăta cea Mare, cu ortodocșii din Anglia (două ore mai târziu)? Fraților, Cerul prăznuiește cu dumnezeiască cuviință împreună cu toți. Ce însemnătate are dacă noi prăznuim învierea în timp ce ortodocșii din Canada și California se află în după-amiaza Sâmbetei Mari, întristându-se și postind? Dar de ce să ajungem până în California și Canada, când în Grecia există regiuni în care din pricina vechilor tradiții locale învierea și Sfânta Liturghie se săvârșesc nu la miezul nopții din Sâmbăta Mare, ci în dimineața Duminicii de Paști. Credincioșii acestor regiuni vor afla, oare, Cerul închis din pricina „orarului de lucru”, iar pe îngeri odihnindu-se datorită „oboselii” pricinuite de slujba zilnică? Nu va lua parte Cerul la sărbătoarea lor? Nu vor liturghisi sfinții îngeri împreună cu ei? nu cumva îngerii le vor spune acestora: „Acum v-ați trezit? Ați pierdut prăznuirea învierii. Aceasta s-a săvârșit împreună cu noi cu multe ore înainte. Anul următor să rânduți slujba învierii la miezul nopții, și atunci vom veni și noi să participăm la ea. Anul acesta nu este cu putință, pentru că a trecut timpul săvârșirii ei”. Așadar, nu cumva vor spune unele ca acestea îngerii și vor refuza să participe la slujba învierii împreună cu credincioșii pomeniți mai sus? Dar care om cu judecată sănătoasă nu va lepăda o astfel de monstruoșitate? Care om va susține că Cerul se va scârbi și va dispretui pe acești credincioși din pricina... întârzierii?!!!

Dar să aduc un exemplu impresionant, în extremitatea nord-vestică a Europei se află Laponia. Mii de laponi sunt creștini ortodocși. Țara aceasta, datorită poziției ei geografice, nu are cele patru anotimpuri, iar o zi și o noapte nu durează în ea 24 ore. Acolo există numai iarnă, care ține nouă luni, și vară, care ține trei luni. Acolo ziua în timpul verii și noaptea în timpul iernii durează două sau trei luni. Vă puteți închipui o zi sau o noapte nu de 12 ore, ci de două-trei luni? Ce va face Cerul pentru sărbătorile ortodocșilor laponi, care îl au pe „astăzi” atât de lung, adică de două-trei luni? Va prăznuși împreună cu ei sărbătorile sau îi va lepăda și își va întoarce fața de la ei, deoarece au avut „nenorocul” de a se găsi într-o țară „ciudată”, care din motive geografice nu este supusă împărțirilor timpului existente la noi, adică nu urmează supusă neînduplecatul și neclintitul „program” al repetării veșnice a zilei și nopții de 24 ore, ci are ziua și noaptea de două-trei luni? Fără îndoială că nu-i va lepăda pe aceștia, ci va prăznuși împreună cu ei nefăcând nici o deosebire între ei și noi, de vreme ce cu toții suntem mădulare ale Bisericii Ortodoxe. Ori de câte ori „cele de jos” prăznuiesc, tot de atâtea ori și „cele de sus împreună prăznuiesc” cu ei. Cerul este mai presus de spațiu și de timp și îmbrățișează tot pământul participând neîncetat la închinarea „în duh și adevăr” adusă adevăratului Dumnezeu oricând și oriunde și în orice condiții geografice și calendaristice s-ar săvârși ea.

În încheiere spunem: **noi nu condamnăm vechiul calendar, ci despărțirile de Biserică.** Nu spunem că schimbarea calendarului a fost un lucru bun, nici că nu este bună și

Cele două extreme: ecumenismul și stilismul

de dorit unitatea calendaristică între ortodocși. Este un lucru frumos să prăznuiască toți ortodocșii în același timp sfintele sărbători ale Bisericii noastre, dar lipsa acestei unități nu constituie - pentru numele lui Dumnezeu! - erezie din pricina căreia să fugim din staulul Bisericii, mai ales că și Bisericile care țin calendarul vechi au avut dintru început împărtășire canonică cu ea. Rău este că s-a făcut schimbarea calendarului! Rău este că a fost zdruncinată uniformitatea care exista înainte în privința ciclului calendaristic - de multe ori am propovăduit asta - și fie ca ea se restabilească în scurtă vreme. Repet, este de dorit ca noi ortodocșii să avem o uniformitate calendaristică, dar este o mare înșelare, este o insuflare diavolească, o erezie, să credem și să propovăduim că idioritmiile și particularitățile ce privesc cultul, cârmuirea sau organizarea etc. distrug credința și alungă harul (!), ca și cum lucrurile acestea (timpul prăznuirii, rânduielile tipiconale, formele de cârmuire, modurile de organizare etc.) ar fi dogme de credință, condiții de mântuire. Trebuie să înțelegem că punem în primejdie mântuirea sufletului nostru atunci când creăm schisme și dezbinări de dragul... „scumpătății calendaristice”.

CU PRIVIRE LA POSTUL SFINȚILOR APOSTOLI

Un tânăr teolog, luînd ca prilej începutul postului Nașterii Domnului, ne-a întrebat despre scurtarea postului Sfinților Apostoli ce s-a făcut prin schimbarea Calendarului. În mod concret, întrebarea era: „Era îngăduită această scurtare, care s-a făcut prin îndreptarea Calendarului, a postului Sfinților Apostoli? Și această scurtare, care ajunge uneori până la desființarea Postului, nu constituie cumva un temei îndreptățit pentru poziția Vechilor Calendariști?”

Este adevărat că introducerea Calendarului Iulian îndreptat (și nu Gregorian, precum afirmă unii neștiutori sau de rea credință) în Biserica noastră a scurtat cu treisprezece zile Postului Sfinților Apostoli, iar uneori, când Paștile cad târziu, îl desființează cu desăvârșire. Totuși, faptul acesta este departe de a îndreptăți răscoala Vechilor Calendariști împotriva Bisericii. Dacă ar fi voit să țină Vechiul Calendar, păstrând totodată împărțirea canonică cu Biserica, nimeni n-ar fi avut ce să grăiască împotriva. Așa a făcut, dealtfel, Sfântul Munte. Cine l-a osândit? Scurtarea postului Sfinților Apostoli (care, este de însemnat, nu a fost legiuit de vreun Sinod Ecumenic, ci pur și simplu consfințit din vechime de practica Bisericii și ca atare este fără îndoială vrednic de cinstire) nu a fost făcută de individul X sau Y, mirean sau cleric, ci s-a făcut în chip oficial de către Biserica prin primirea îndreptării Calendarului. Iar Bisericile care au rămas după Calendarul Vechi nu au curmat împărțirea cu Biserica Greciei sau cu Biserica Constantinopolului, în pofida schimbării - rău făcute, precum am scris în multe rânduri - a Calendarului și a scurtării ce a luat naștere de aici a postului Sfinților Apostoli, ci au continuat legăturile canonice cu ele. În lumina celor de mai sus, cine are dreptul să rupă legăturile canonice cu Biserica Greciei fără să devină SUPRA-Biserică? Dar cine se face SUPRA-Biserică se pune pur și simplu în afara Bisericii, adică devine schismatic sau eretic.

Mă mir, mai ales, cum Vechii Calendariști, cu felul de a gândi pe care îl au, nu... dau anatemei și pe toți Patriarhii, pe toți Episcopii, pe toți Clericii, pe toate Sinoadele, pe toate Bisericile, pe toți Sfinții, pe toți credincioșii din veacul al șaptelea și până acum. Vom fi întrebați: „De ce?” Foarte simplu: pentru că până atunci, adică până în veacul al șaptelea, postul Sfinților Apostoli nu ținea cât tine în ziua de *astăzi*, ci mult mai mult. Voi lămuri mai amănunțit: postul acesta ținea la început o săptămână. „Fiindcă în săptămâna de după sfânta Cincizecime norodul, după ce a postit, a ieșit în cimitir să se roage”¹³¹. Și „Apostoleștile Rânduiei”¹³² hotărăsc (E, XX, 14): „Așadar, după ce prăznuiți Cincizecimea, să prăznuiți o săptămână și după aceea să postiți una (săptămână)” (V.E.P.E.S. 2, 93). Indiferent de momentul începerii postului (ce potrivit primului text se întâmplă chiar în săptămâna Cincizecimii¹³³, adică din ziua următoare acesteia, în timp ce potrivit celui de-al doilea se întâmplă cu o săptămână mai târziu), este neîndoielnic că atunci durata postului de după Cincizecime era de o singură săptămână. (Pe atunci praznicul Sfinților Apostoli nu fusese încă statornicit pe 29 iunie. Totuși, postul acesta era legat de Sfinții Apostoli, căci după Cincizecime au fost trimiși la propovăduire). În veacurile ce au urmat, postul acesta a devenit

¹³¹ Atanasie cel Mare, „Despre cei ce învinuiesc fuga lui din timpul prigoanei”, V.E.P.E.S., 31, 36.

¹³² Cunoscute în mediul academic sub numele de „Constituțiile Apostolice” (n. red. rom.).

¹³³ „Întâmplarea” aceasta oferă, credem, o anumită rezolvare atunci când, din pricina unui Paște foarte târziu, între Duminica tuturor Sfinților și praznicul Sfinților Apostoli nu intervine nici un răstimp, în acest caz să se țină o oarecare mică postire chiar în săptămâna Cincizecimii (deși atunci este harți), după exemplul credincioșilor din epoca Marelui Atanasie.

foarte îndelungat. Ținea de la praznicul tuturor Sfinților și se termina pe 14 august! El cuprindea adică și toată luna iulie, ceea ce înseamnă că era cel mai lung post din an, întrecând cu mult însăși Marea Patruzecime. În timp ce Marea Patruzecime, cu Săptămâna Mare cu tot, ajunge la 48 de zile, postul Sfinților Apostoli ajunge în cazul celui mai târziu Paște la 55 de zile, iar în cazul celui mai timpuriu la 88 de zile! În această privință avem mărturia cât se poate de limpede a Sfântului Anastasie Sinaitul, care a trăit în veacul al 7-lea: „Iar postul de după Cincizecime, acesta este cel grăit în Rânduielele Sfinților Apostoli. În acestea se spune că «după Cincizecime să prăznuiți o săptămână și după aceea să postiți»... Deci, postul acesta se postea (n.a. - în vremurile dinaintea Sfântului Anastasie) până la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, însă a fost tăiat de Sfinții Părinți pentru iconomie, pe de o parte fiindcă nimerea peste posturile păgânești,... iar pe de alta, după cum mi se pare mie, și pentru puținătatea de suflet și lipsa de osârdie a oamenilor - și s-a rânduit tipic să se postească până la praznicul Sfinților Apostoli, iar după aceea să se dezlege; iar de la începutul lui august să se postească până la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, și iarăși să se dezlege...” Deci, toată luna iulie a fost scoasă din post!”¹³⁴

Așadar, ce hotărâsc dragii noștri Vechi Calendariști, care nu suferă nici o prefacere în vechile datini și predanii? Dacă sunt consecvenți cu ei înșiși, trebuie mai întâi să readucă postul acesta la situația pe care o avea înainte de veacul al 7-lea, așa încât să acopere și întreaga lună iulie, iar în al doilea rând să afurisească toate Bisericile din veacul al 7-lea și până astăzi, fiindcă au cutezat să scurteze un post predanisit din vechime. Nu-l vor excepta de la afurisanie, se înțelege, nici pe Sfântul Anastasie, care vorbește cu încuviințare și nu cu dezgust de cei care au cutezat... necuvioasa faptă a scurtării și pe care, pe deasupra, îi mai numește - auzi! auzi! - și „Sfinți Părinți”! De-ar fi vreodată cu puțință ca niște „Sfinți Părinți” să taie dintr-un post!... Stai așa! Între cei afurisiți va fi, neîndoielnic, și Sfântul Teodor Studitul, care: a) nu a desființat scurtarea, făcută înainte de vremea sa, a postului cu pricina, și b) mai mult, a rânduit ca în praznicele și în sâmbetele și în duminicile din acest post, ca și în cele din postul Nașterii lui Hristos, în afara dezlegării la pește să se facă și dezlegare la brânză și la ouă!... Iată spusele lui: „Iar în Patruzecimea Sfinților Apostoli pești și brânză și ouă nu mâncăm, fără numai în zilele întru care ceas nu cântăm... iar în cele nelucrătoare am zis să se mănânce brânză și celelalte... Aceeași rânduială și în Patruzecimea Sfântului Apostol Filip...” (P.G. Migne, 99, 1713-1716)¹³⁵. Deci, nu este și acesta vrednic de... afurisanie? Cu atât mai mult este vrednic de afurisanie Teodor Valsamon, Patriarhul Antiohiei (veacul al 12-lea), care nu numai că primește mai vechea scurtare a postului, ci mărturisește că în epoca sa ea luase o asemenea întindere încât lăsase neatinsă doar șapte zile, cel puțin pentru mireni. „...Iar noi, cercetând cele privitoare la acest lucru, dăm răspuns că neapărat merg postiri înaintea acestor patru praznice, adică înaintea praznicului Sfinților Apostoli, al Nașterii lui Hristos, al Schimbării la Față a lui Hristos, Dumnezeuul nostru, și înaintea Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, însă de șapte zile. Că un singur post ține patruzeci de zile, și anume cel al Sfințelor Paști. Iar dacă cineva, fie de voie, fie pus de tipicul ctitoricesc¹³⁶ va mânca, nu va fi rușinat”¹³⁷.

Cu acest prilej voi spune câte ceva și despre un alt post, care cu timpul a fost desființat de tot în practică, fără să lase în urmă tulburare sau opoziție, cu atât mai mult „rezistențe” și schisme. Am în vedere postul dinaintea înălțării Sfintei Cruci, care era de mai multe zile. Numai mireni posteau o zi, adică însăși ziua praznicului Crucii. Monahii aveau și înainte de

¹³⁴ Anastasie Sinaitul, „Despre Sfintele Patruzecimi”. G. Rallis -M. Potlis, „Sintagma dumnezeieștilor și sfințitelor canoane”, vol. 4, pp. 583-584.

¹³⁵ Vorbind și despre postul Sfintei Patruzecimi, acest sfânt Părinte învăța că se îngăduie dezlegarea la pește nu numai în Duminica Stălpărilor, ci și în Sâmbăta lui Lazăr! „Iar pește nicidecum nu mâncăm în acest sfânt post (al Sfintei Patruzecimi), fără numai în ziua Sâmbetei și a Duminicii Stălpărilor, întru slava Celui ce S-a pogorât de la postire și împreună a mâncat cu prilejul învierii lui Lazăr”! (P.G. Migne, 99, 1700).

¹³⁶ Adeseori ctitorii mănăstirilor impuneau de la întemeierea lor anumite prescripții tipiconale, care urmau a fi păzite în acel sfânt locaș (n. red. rom.).

¹³⁷ Rallis-Potlis, op. cit., vol. 4, pg. 488.

praznic post, care ținea între 4 și 14 zile! Iată ce mărturie dă în această privință Sfântul Teodor Studitul: „Așadar, cât privește călugării, unii, întru slava și lauda lemnului Crucii, păzesc paisprezece zile, alții doisprezece, alții patru; iar întreg norodul lui Hristos păzesc cu toții în curăție însăși ziua înălțării (Sfintei Cruci), adică a paisprezecea zi din luna lui Septembrie”¹³⁸. Unde e astăzi acest post de mai multe zile dinainte de praznicul Sfintei Cruci? În care sfântă mănăstire se ține el? Care monahi au auzit măcar de el? Nicăieri nu se ține și nicăieri nu e cunoscut! A dispărut puțin câte puțin, fără să lase urmă...

Prin cele spuse mai înainte nu vreau nicidecum să pledez pentru desființarea sau pentru scurtarea posturilor, chiar și atunci când ele nu au fost legiuite de către un Sinod Ecumenic (așa cum au fost legiuite postul de miercuri și de vineri și din Marea Patruzecime). Cred că lucrurile trebuie să rămână așa cum sunt și duhovnicii, folosind cu dreaptă socotință stăpânirea care le este dată, să-i iconomisească pe credincioși potrivit cu puterea fiecăruia. Să lase schimbările și prefacerile. Să nu fie provocate îndoieli și confuzii. Să domnească priceperea păstorească. Să nu fie tulburate conștiințele celor mai simpli. Păstorii noștri să nu uite cuvântul apostolesc: „*Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos; toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate zidesc*”¹³⁹. Așadar, nu pledez pentru nici o schimbare a posturilor așa cum sunt ele în prezent. Pur și simplu vreau să arăt prin cele de mai sus că noi, credincioșii, nu avem voie să facem răscoale și schisme și dezbinări înăuntrul Bisericii noastre pentru probleme ca acestea.

SFÂRȘIT
ȘI ÎMPĂRATULUI VECILOR,
LUI DUMNEZEU CELUI NESTRICĂCIOS,
NEVĂZUT, UNUIA ÎNȚELEPT,
CINSTE ȘI SLAVĂ ÎN VECII VECILOR. AMIN.

¹³⁸ P.G. Migne 99, 1696.

¹³⁹ I Cor. 10, 23.

CUPRINS

Prolog	3
A. DESPRE „ECUMENISM”	4
Scrisoare deschisă către toată prea cinstita ierarhie	5
Scrisoare deschisă către prea fericitul patriarh ecumenic	7
Iubire și adevăr (epistolă către patriarhul ecumenic)	10
Împreună-prăznuirea Paștelui	19
Hotărârea și documentul	21
Ziua mondială a rugăciunii	21
Aberații patriarhale	22
Declarații antiortodoxe	23
„Dialogul” început și primejdiile rezultate din el	24
B. DESPRE „STILISM”	30
Scrisoare deschisă către frații care țin calendarul vechi	31
Pomenirea patriarhului Atenagora (tratat epistolar)	35
Tratat epistolar (continuare)	49
Scrisoare deschisă către anonimii „Părinți aghioriți zeloți”	56
Combatere a extremismelor stiliste	58
Replici către dl. Kalomiros	65
Întrebări stiliste naive	71
Cu privire la postul Sfinților Apostoli	76